

Vancungmi

Dr. Brian J. Bailey

ZION CHRISTIAN PUBLISHERS

“Vancungmi”

@Brain J. Bailey April 2002

All Rights Reserved

ISBN 1-890381-90-X

A hleice in vun fianterchommi dah ti lo in cun,
hi cauk chung i hmanmi Baibal cang dihlak hna cu
King James Baibal in laakmi an si.

A chuahtu le a phawzamtu:
Zion Chirstian Publishers
Waverly, New York

Cauk kan chuahmi hna cu a tanglei ah hin zoh hna:
www.zionfellowship.org/zepublishers

Hi cauk hi pumpak hman ding lawngah tinhpiakmi a si. Zuar,
hlanh, zuar chin, i hlan, asiloah cauk a chuahtu hna sin in ca in
nawl peknak tel loin ze i bantuk tinhnak le ze i bantuk pungsan
hmanh in phawtzamhnak tuah onh a si lai lo.

Theihhngalh chin duhmi a um ahcun
a tanglei ah hin ca in hal:

ZION CHRISTIAN PUBLISERS

P.O. Box 70 / Waverly, New York 14892

Phone (607) 565-2801 Fax (607) 565-3329

THEIHTERNAK

General Editor

Editor

Assistant Editor

Front Cover Design

Dr. Paul Caram

Joyce Aw

Caroline Tham

Peter Noah Sam

A Chung Ummi

Biahmaïthi	
Biatlangvan	i
Dal Khatnak	
Vancungmi – An Dirhmun le An Rianțuannak	1
Dal Hnihnak	
Vancungmi Lamhruainak le Kilvennak	
... Biakam Hlun Hrilhfiah hna	11
Dal Thumnak	
Vancungmi Lamhruainak le Kilvennak	
... Biakam Thar Hrilhfiah hna	21
Dal Linak	
Ral – A Sualmi Vancungmi	51
Dal Nganak	
Ral – Khuachia	89
Dal Ruknak	
Satan Innka Kharkanhnak	115
Dal Sarihnak	
Donghternak	151

Biahmaithi

A Ṭhami Vancungmi

Lamkaltu Paul nih a kan chimhmi ah vancungmi hna hi *“khamhnak rocotu a si dingmi hna sinah rianṭuan awkah thlahmi rianṭuantu thlarau”* an si (Heb. 1:14). Cuaah cun, vancungmi hna nih cun kannih cu dongcatlo tein an kan kulh i an kan cuanh. Hrinṭhan kan si hlan hmanh in hin vancungmi lamkaltu hna nih cun an rak kan kilven cang i, khamhnak le dinfelnak lam ah hruai kan si nakhnga lamhruai le cawlcangh kha an rak i tim peng.

Kum kua ka si lio, ka pa dum chung i lente kai celh lioah vancungmi ngakchia pakhat ka sin i a hung i langhter kha ṭha tein kai cinken ko rih. A kut ah tawtawrawt ai ken. Kaa khat te hmanh a holh lo nain, Pathian nih ka caah tinhmi a ngeihmi kha a ka fianter (tawtawrawt tummi aw in .... Biathlam 4:1 zohchih). Hi Pathian tinhpiaknak cu ka kum a can hnu lawngah ka vun theih khawh.

A Ṭha Lomi Vancungmi

Ngaihchia a si vemi cu, “a sualmi” tiah kan theihmi, a thiang lomi vancungmi phun kha an rak um ve. Hi hna hi caan ai thawk hlan tein khan dohdalnak tuah in Lucifer hnu a rak zultu, vancung ah a rak um vemi kha an si. Vawlei ah ser hmasa a rak simi khuachia run he cun hi a sualmi vancungmi nih sualnak le dorzawtnak nun chungah mi fapa hna cu peih tim in an i zuam.

Zungzal biaceihnak tong dingin dantatnak a tong cangmi khuachia le a sualmi vancungmi hna cu an si khawh chungin a tam khawh chungin mi vialte hna cu anmah he dantatnak chungah luhpi dingin saduh an that. Zungzal nunnak an sung hnu cun, an i tinh bikmi cu midang vialte zong cu zungzal nunnak co ve lo dingin rak kham hna hi a si. Hi rawhrlnak lei panh in, Pathian nih a Fapa Jesuh Khrih vailamtah cungah a peknak thawngin a tawrelmi a liannganmi khamhnak le Amah Pathian kha mi vialte nih an hlawt nakhnga, hman awkah ai tlakmi hmanrua vialte kha an hman hna.

1 John 4:1-3 ah Lamkaltu John nih ralrinnak a kan pek, *“Ka fale hna, Thlarau kan ngei, aa timi paoh khan va zum hna hlah u. An ngeihmi Thlarau cu Pathian sinin a rami a si maw si lo ti kha va hlathlai hmasa u. Zeicahtiah profet deu kha vawlei cung a kenkip ah an kal cang. Pathian Thlarau a si le si lo cu hitihin nan hngalh khawh lai: Jesuh Khrih cu minung in a ra, thiah a timi paoh kha Pathian sinin a rami Thlarau a ngeimi cu an si. Sihmanhsehlaw Jesuh kong ah, cucu a si lo, a timi paoh cu Pathian sinin a rami Thlarau a ngei lomi an si. Cu Thlarau cu Khrih Ral sin in a rami a si; a ra lai ti kha nan rak theih cang i atu hi vawlei ah hin a um diam cang.”*

Hramthawknak

Dawtmi careltu hna, vawlei in vancung lei kan khualtlawnnak lamtluan ah bawmhchanh a kan timtu hmuh khawh lo a thiangmi vancungmi bu kong thuk deuh in theihkhawhnak le an cung i lunglawmhnak nan hun ngeih khawh naklai, hi hi kan thlacammi cu a si. Thil pakhat te vun fianter kan duhmi cu: Kannih cu Vancung kan Pa mithmuh ah a sunglawi tukmi kan si caah, pumpak tein kanmah cuantu le zawnruattu ding vancungmi rian a kan fialpiak ti hi a si. Cucaah, Bawipa Jesuh Khrih hrimhrim nih a rak chim bang khan, kannih cu kanmah lawng kan si lo (Mat. 28:20b, Heb. 13:5 zohchih).

Hi kong vun fianternak dingah cun pumpak in hmuntonmi hi hmantlak a si ngai hnga. Kum tam-ial a luan cangmi ah khan, Baibal sianginn tapi ka kaimi lak in sianginn pakhat i sianghngakchia ka rak si lioah kharpi chungah an tuahmi Kihifa camp ah rianñuan dingin an rak ka sawm. Ka rianñuan cemmi cu Derbyshire tlang cungah a ummi lungkua chungah mithiang mi hna lam hmuhsaktu hna he i kawp in zarh fatin in mithiang mi cu ka hruai hna. Lamhmuhsaktu hna tlang hram ah an i thumh dih in, kei ka tuah dingmi rian cu tlang kainak lamtluan in a tantim tluk hrawng a hlat rihnak hmun ah a um mi, lungkua lei ah nunau le ngakchia telh in minung 60, asiloah a tam deuh, kaipi hi a si.

Caan khat te cu, tlangpar ka phanh dengmang (cu lio cu ka nonal tuk lio a si) khin lamping in ka pial le hnobur lak in lungkua lei cu ka panh. Vanchiat e tiah, kum sawmsarih hrawng a si cangmi tarnu, ralrinnak a ngei lem lomi, zong cu ai dot deuh in ka kalnak lam cu a vun zulh thluahmah ve

ko. Ka rak hngahnak tlangpar cu a hung phanh lai ah khin, a kehleng a pelh ciammaan i rilh ai tim ko.

Khulrang in tlaih awakah ka kut cu ka hei samh ka ti cu, lungbo rual nih ka ke cu an rilhpi ve hoi ai. Cu lungbo rual hna cu tlangpang lei ah rilh an panh i a tangah a ummi mithiang mi (zumtu) hna pah an timh. “Bawipa, midang thah si lo in khamh dingah pei na ka thlah cu” tiah ka thlarau cu a au len.

Chikkhatlo ah, ka thlarau mit a vun i au put i, zumtu hna an phen cio ah vancungmi an dir hna kha a ka hmuh. Cu vancungmi hna cu an i ngaw hna loh. An pum hna cu an venmi zumtu hna i thlarau lei an thancho ning, asiloah, an puitlin ning rup in ka hmuh hna.

An rian an ÷uan tikah hin vancungmi hna hi an nun a neem i vel an ngei tuk hringhran. Lampi kongah upa hna nih ceihhmainak an tuah nakhnga vancungmi hna nih cun lungsau thinfual le nunnemnak tein an hngah hna i, khualrang tuk in an tlakchiatnak vun mersan ÷han dingin vancungmi hna nih upa rual hna hi thazang vun pee hna seh law a dawh ko. Hi thil a cangmi hi ai dawhtukmi thil a si. Cu a rilmi lungbo rual nih cun mithiang mi le lamhmuhsaktu pakhat hmanh a kheng hna loh. Kei ka caah cun, hi thil hi Pathian vel in a rami khuaruahhar thil phunkhat a si ko.

Vawlei Ser A Si Hlan In

Caan ai thawk hlan, cu ni le thla hna ah cun, Pa Pathian nih ngalhkhawhlo in a thukmi a fimnak in relcawklo vancungmi a rak siam hna. Vancungkhua an um i, cu vancungkhua chungah a ummi rian le a herhmi thil vialte tawlrel awakah hi vancungmi hna cu pakhat le pakhat i lawhnak ngei lo in ser an rak si. Thianhlimnak in a cermi thuam in thuamh an si i, Thumkawp

Pathian thangthat pek in ringawn he vancung an khahter.

Lucifer – Vancungmi Ralbawi Ngan Bik

An hruaitu cu Lucifer a si i, a min sullam cu “chun arfi” asiloah “zinglei fapa” ti a si. Pathian sermi vialte lakah a lianngan cem a si bang, Lucifer ai dawhnaak cu khuaruahhar a si i, a ceunak cu a tleu in a tleu ko. A konglam he pehtlai in Baibal ca zong nih a hleice tete thil a chim. *“Mah hihi Bawipa nih ka sinah a chimmi bia an si. A ka thawh i, “Mipa, Tair siangpahrang cu hi mithi hla hin lawh law, amah cu hihi Bawipa Pathian bia si, tiah chim tuah: Nangmah cu tlinnak lei ah zohchun awktlak na rak si, na fimnak cu a tlingmi a si i naa dawhnaak zong a tling.”* Ezekiel nih Ezekiel 28:12 ah a chim. A hleice in ai dawhnaak lawng si lo in, Lucifer hi ringawn tum a thiam ngaingaimi a si.

“Nangmah cu an cawngtu dingah a sangmi cherub kan chiahiak; Pathian tlang thiang cungah khan na um i mei bantukin sen himhiam in a linmi lung lakah khan porhlaw ngaiin naa chok” tiah Ezekiel 28:14 nih a kan chimh. Lucifer hi “cithithuhmi” a si. A chiti thuhnaak cu kilvennaak kongah a si i, cu a kilvennaak rian he cun vancungkhua velchum dihlak ah velngeihnaak le minthannaak he a hung karh chinchin. Biathlam 14 chung i Zion thlang, thlanglei hmun ah a ummi a thiangmi Pathian tlang cungah a thu. Lucifer cu Pathian sinak chang i ngeih in a thiangmi tlang cungah a thu i Pathian nawlungeihnaak tangah vancungkhua dihlak zohkhenhnaak rian a ngeimi a si.

“Anih cu Daniel nak hmanh in a fim deuh” tiah Ezekiel 28:3 nih a chim. Lucifer hi fimnak in sersiammi a si. Minung nih ai ngeihmi biathli, asiloah, minung kong he ai pehtlaimi biathli a simi zeihmanh hi a sinin thuhnawh khawhmi an um lo. Asinain, hi theihhngalhnak cu ramri a ngei ve; Pathian nih

hngal seh, a si ti mi lawnglawng a hngalh khawh. Anih cu Pathian a si lo; cucaah zeizongte a theimi a si lo. A tlak hnu in cun, a fimnakpi cu tuaitam a si i zir a ngeimi a hung si.

Lucifer Tlaknak

“Na chuah ri in na that lonak a langh ni tiang, nang cu thil na tuahmi paoh ah soisel awk zehmanh na um lo,” tiah Ezekiel 28:15 ah kan hmuh. Lucifer cu a tlingmi ah ser a rak si ko, Sihmanhsehlaw lungfakngai in a tla than. Zei bantuk sualnak chungah dah a tlak? *“Naa dawhnak nih khan na lung an puamter i upatnak na hmuhmi karhter chinnak caah na fimnak kha a pingin na hman...”* tiah cang 17 nih a kan chimh.

Amah a sertu le ruahkhawhnak nih a phak leng tiangin thluacuahnak he a thuamtu si lo in amah le amah kha ai sunhsak (2Tim. 3:2, 3:4 zohchih).

Amah Pathian dah ti lo cu, Lucifer nak in a ngandeuhmi hohmanh an um lo. Pathian nih a sinah a pekmi a tam lengluang ko nain, a caah cun a rak za lo. A tam a duh chinchin i, Pathian si zong a vun duh. Amah a sertu Pathian nak hmanh in khan van le vawlei hi uk khawh ai zuum.

Lungpuamnak nih cun tih a nungmi dehhlennak le muihnak kha nunram ah a luh pi (Rom. 1:21 zohchih). *“Na lungpuamnak nih a ping ah an hruai cang”* tiah Obadiah 1:3 nih a chim. Dehhlennak cu a lung a puammi lungthin chungah ai sersiam. Cubang in, biaknak diklo vialte hna zong hi lungpuamnak in ai thawkmi an si dih hna. Hi biaknak diklo a dirhtu vialte hna nih an lungchung ah an i ruahmi cu, midang vialte nakin kan ruahnak a tha deuh, asiloah, anmah le anmah cu Pathian nih a hleice in a thlahmi lamkaltu ah an i chia dih hna.

Cu tikah, Lucifer nih cun a lungthin cu Pathian lungthin bantuk ah a chiah riangmang i:

- Vancung ah ka kai lai
- Pathian arfi hna cungh khin ka thutdanh ka coisan lai
- Thlanglei hmun i, mipi an i buutnak hmun ah ka thu lai
- Khuadawm hna nak sang ah ka kai lai
- A sang bikmi bantuk ka si lai (Isa. 14:13-14), tiah a chim.

Hi catlang hna hi “Satan i voi nga khengte ka tuah lai,” a timi ah min bunhpiak a si. Caan hramthawk tein Khrih hrang lawngah rak zuahmi dirhmunpi kha Lucifer nih cun a rak duh ve. Vancungmi caah si lo in, Pathian Fapa ngeihchun Bawi Jesuh Khrih ca lawng ah vancung i an chiahpiakmi, a hlankan tein an rak timhtuah cangmi dirhmun kha a si.

“Pathian nih a vancungmi kha ahohmanh, “Na ral cu na ke tangah ka chiah hna hlantiang, ka orhlei kam ah hin thu tuah” tiah a ti bal hna lo,” tiin Hebru 1:13 ah kan rel. *“A si ahcun vancungmi cu Pathian rian a tuantu thlarau, khamhnak a hmu hnga mi bawmh awkah Pathian nih a thlahmi kha an si”* tiin Hebru 1:14 ah a um.

An tuahsermi ruangah hi a sualmi vancungmi hna nih zungzal dantatnak an hmuhnak kong kha Judas 1:6 nih a kan chimh, *“Cun Pathian nih, hi vial hi nan nawl ngeihmi a si lai tiah a ti i cu chung i a um duh lomi vancungmi na kong zong kha philh hlah u. Vawlei tang muihnak ah khin thir cikcin in zungzal an khih hna i sualphawt an si lai Ni, ni lianngan a phak tiang cuka ah cun Pathian nih a chiah hna lai.”* Pathian nih a kan chiahnak hmun paoh ah lungsi tein um a herh zia hi tuanbia hin ka cawn khawh.

Satan nih a rak ñuan bang si lo in, kanmah duhnak lawng upatnak ding caah kan lungduhnak kongkau ah kan i ralrin hrimhrim awk a si. Mahzawn lawng ruahnak hi ñih a nung taktakmi thil a si. Mi tampi cu Pathian ah an umkal cuahmah kho ko lai nain, an lungduhnak ruangah lam an pial tawn i, an nunnak ca i Khrih Jesuh chungah Pathian nih a auhnak hna kha an nganh tawn.

Pathian duhnak tuahnak nakin a lianngan deuhmi thil zehmanh a um lo zia kha Bawipa nih kan nu sinah a rak chim bal. *“Cucu zeitin dah a can khawh ne kun lai?”* tiah kan nu nih cun khuaruahharnak he biahalnak a tuah. *“O ka Pathian, Nangmah na duhnak tuah hi ka duhnak a si ko,”* (Slm. 40:8) tiah David nih a rak chimmi bia in Bawipa nih velngeihnak he a hun leh.

Pathian auhnak le a kan thimpiakmi pahrang kha kan i tlaihpeng a si ko ah cun, a liannganmi lunglawmhnak le thluachuah kha kan hmu ko lai. Sihmanhsehlaw, Cu Pathian auhnak a pialtakmi paoh cu ñihphannak chungah an lut ko lai. *“Toidornak i hruk-aih”* dingin Peter nih a kan chimh.

Toidornak hi thilthuam ngaingai cu a si ko. A sullam cu, kan hnipuam kan i hruk-aih taktak bantuk tein kan ziaza le lungput ah toidornak cu lungfim tein kan i hruk a herh ti nak a si. Pathian nih ai toider mi cu vel a ngeih hna i, ai phorhlawmi cu a doh hna (1Pet. 5:5).

Lucifer zong hi Pathian nih a caah a tuahpiakmi vialte kongah lunglawmh zia a thiam bak lomi a si. A duh bikmi cu amah ca tam deuh hmuh lawng kha a si. Lunglawmh zia thiamlo hi cu hnulei tolhnak ah karhlannak hmasa bik a si ko (Rom. 1:21).

Amah a vel le a vel thawng lawnglawng in kannih cu atu kan sining hi kan vun si khawh ceo a si caah, hi ralrinpeknak lei

ah hin kan hna ṭha tein chi hna u sih law, zeizong vialte caah Pathian sinah lunglawmh zia thiam hna u sih. *“Kan Bawipa Jesuh Khrih min in zeizong kip caah Pathian cu lawm u”* (Efe. 5:20).

Dohdalknak Cungah Vanmi Phuhlam Cheu Thum Cheu Khat An I Tel

Biathlam 12:4 ah kan hmuh bangun Lucifer nih hin amah lawng si lo in vancungmi cheu thum cheu khat tluk hi Pathian a dohnak ah ai sawm hna i an ṭhanpi ve *“A mei in arfi cheu thum cheu khat kha vancung cun a run koih ciamman hna i wawlie ah a thlak hna. Nau a hring dengmangmi nu hmaiah cun a dir i cu a dir cu a fa kha a chuah cangka in ka ei lai ti duh ah a si.”*

Hi ka zawn ah hin anih cu vancungmi cheu thum cheu khat ai rawttu rulchuangngei bantukin a lang. “Rawt” timi biafang a sullam cu an hruaitu a sinak kha a langhter, zeicatiah hruaitu lawng nih hin midang kha anmah leiah an “rawt” tawn hna. Kan i buaipimi thil cu amah Satan lawng si lo in amah he ai kawpmi a sualmi vancungmi hna diklak zong an si chih. Hi a sualmi vancungmi a cheukhat hna cu ṭemṭawn an si cang ko.

Satan leidang nih cun vancungkhua i mibupi lakin cheu thum cheu khat cu lampiang ah a hruai hna. Zei ruangah dah Pathian nih hin u le nau karlak ah lung i khat lo dingin thlaici tuhnak cu a huat timi kongah zei khuaruahhar awk dah a um e? (Phut. 6:16:19). Pathian nih ai ngeihmi hruaitu Moses ralchanh riangmang in Korah nih dohdalknak a chuahpi. Sihmanhsehlaw, amah le amah a zultu vialte hna hrawhhrlnak lawng a chuahpi (Nam. 16:1-3,31-33).

Hruaitu hna ralchanh riangmang in dohdalknak a chuahpitu,

asiloah, cu dohdalnak chungah ai tel vemi paoh an cungah Pathian nih biaceihnak fakpi in a tlunter. Rianțuantu pakhat i a nun hi dik hmanh hlah seh law, cu rianțuantu a dodaltu cu mi zei an va si ah, Bawipa nih thlua a chuah bal hna lo. Rianțuantu hna an kongkau hi kanmah rian a si lo; Pathian rian a si.

Zumhtlak Minung Cu Humhak An Si

Si ko hmanh seh law, Pathian pennak velchum vialte hrawk in dohdalnak a len lioah vancungmi cheu thum cheu hnih cu Pathian sinah zumh awktlak tein an rak um ve. Hi dohdalnak ah Lucifer he țan ți awkah, mi lung a la khomi Lucifer a țhawnnak chungin zeiko nih dah hi vancungmi cheu thum cheu hnih hna cu a rak humhak hna? A rak humhaktu thil cu Pathian i a Pathian sinak pi he ai pehtlaimi a zaangfahnak kha a si ko.

Midang nih dohdalnak an tuah caan i hneksaknak kan del lioah zumhtlak si dingin a kan humhaktu Pathian zaangfahnak kha a si ko. *“Ka ke kha an nal cuahmah tikah, Bawipa, na dawtnak nih a ka tlaih”* (Sam. 94:18).

Dohdalnak caan chung in humhak kan sinak biatak hmang in in Moses Thlam tuanbia kong kha a kan cawnpiak. *“Kuang chin kha a ven khawh naknga, cherubim nih khan an cunglei veve ah an thla kha an samh veve lai; hmaitonh in an um lai i kuang chin kha an zoh veve lai,”* tiah Exodus 25:20 nih a chim.

Hi cherubim pahnih hna hi Gabriel le Michael an si i, Lucifer nih dohdalnak a tuah lioah Pathian zaangfahnak lei ah a rak i beekmi an si. Annih pahnih hi cu vancung i zanfahnak țhutdanh kha an i tlaih peng caah an tlak ve lo nak cu a si.

Cu bantuk cun, zumhtlak a simi hna zong hi Pathian zaangfahnak i tlaih bu tein hneksak caan a tlun tikah fek tein dir kho dingin thazang an ngaih khawhnak cu a si. Cathiang chungah zumhtlak a simi vancungmi hna cu hneksak le khingthlai an rak ton hnuah, an i tlak ruangah annih cu “a thiangmi” tiah auh an si. Sihmanhsehlaw, dohdalnak a tuahtu vancungmi pawl cu “miṭhalo” tiah auh an si.

“Cun Pathian nih, hi vial hi nan nawl ngeihmi a si lai tiah a ti i cu chung i a um duh lomi vancungmi na kong zong kha philh hlah u. Vawlei tang muihnak ah khin thir cikcin in zungzal an khih hna i sualphawt an si lai Ni, ni lianngan a phak tiang cuka ah cun Pathian nih a chiah hna lai,” tiah dohdalnak a tuahtu vancungmi kongah Judas 1:6 nih a chim. Hi carifar kan vun nolhnak a ruang cu kanmah le kan lam ah le Pathian nih a kan chiahnak hmun ah kan dir khawh a herh zia kha kan philh lo nak ding caah a si.

Vancungmi vialte cu an dihlak in miṭha si awkah ser an rak si ko nain, cheu thum cheu khat tu cu anmah le duhthimnak tein misual ah an i cang. An “dirhmun hmasa kha an humhak kho lo,” cucaah an hmunhma kha an “chuahtak.” Lucifer min Satan tiah ai thlennak nih a langhtermi cu ziaza thlennak hi a si – ṭhatnak in chiatnak ah, ceunak in muihnak ah, Lucifer sinak in (chun arfi, zinglei fapa) Satan (dodaltu, chiatserhtu) ah. Pathian pennak bang si lo in, Satan pennak tu cu muihnak, huatnak le hnahchuahnak ram a si (Kol. 1:13; Lam. 26:18).

Telchih Lo Awk A Ṭha Lomi Lucifer Dohdalnak

Lucifer nih ai ngeihmi ceunak ruangah hin a dohdalnak cu telchih lo awk a ṭha lomi thil a si. A dohdalnak cu Pathian hmaika bak ah tuahmi a si. Hi ruangah hin amah a bawmchantu dohdalnak a tuahpitu vancungmi zong ngaihtiam an si khawh

lonak cu a si. Vancungmi bantuk si loin, minung cu ceu sinin thuh a rak si, cucaah cun sualchirnak caan tha a ngeihnak cu a si. Bianabia ah, Paul nih zaangfahnak a rak co khawhnak a ruang cu that lonak a rak tuahmi vialte kha cu zeisawpa ah a rak rel lo ruangah le a rak zumh khawh ve lo ruang ah a rak si caah a si (1 Tim. 1:13, Luk. 23:34 zohchih).

Mi hna cu an i ngeih ciomi ceunak bang khan an bia ceih a rak si. Cu ruangah cun micheu cu midang hna nak hmanh in Pathian sinah mawhphurhnak an rak ngeih khunnak cu a si. Asinain, Lucifer le tanglei ah ai tlakpimi vancungmi hna ngaihthiam khawh an si lo nak a ruang cu Pathian hmai kha tha tein an rak hmu ko nain an rak doh chih thiamthiam caah a si.

Theih awkah a biapi ngaingaimi thil a simi cu sualchirnak hi laksawng a si; Pathian pekmi vel a si. A hakmi lungthin kha a nemter kho tu le, a khongmi lungput a thleng khotu thil ti khawhnak kha a si. Pathian nih a vel a kan hrawmh lo ahcun, kannih cu kan i thleng kho in kan sual zong kan i chir kho fawn lai lo. *“Amah Pathian thatnak nih cun pei kannih cu sualchirnak lei ah a kan hruai ko cu”* (Rom. 2:4).

“Cun a kehlei i a ummi hna cu, ‘Nannah, Pathian nih chiat a serhmi hna, kal ko u, Khuachia le a vancungmi hna ca i timh a simi zungzal mit lo mei chungah cun va kal ko u,” (Mat. 25:41) tiah kan Bawi Jesuh Khrih nih a phuan bangin hell hi “khuachia le a vancungmi” hna caah nehnu deuh ah ser a rak si. Satan le a miṭhi lalang rual hnu a zulhtu, dohdalnak a tuahtu hna paoh an caah hell hi an donghnak hmun a si ko.

Serhnawhchan a rak si lomi thilpi a duhtertu lungpuamnak ruangah Satan a rak tlaknak hi kannih zong nih thei peng hna u sih. Solomon nih a kan chimhmi ah lungpuamnak hi tlakchiatnak hlan ah a ra ti a si. Cucaah cun kannih cu Pathian

mithmai kaa ah i toidor hna u sih law, Siangpahrangnu Esther bangin kan cungah khinhmi rian paoh kongah lung si tein um hna u sih (Esther 2:15). Kan theih cang bang khan, atu cu vawlei ai thawknak kong hi ruat hna u sih. Zei thil kong kan cawn hmanh ah Genesis asiloah an hrihhram vun zawt hi a biapi ngai ngai.

Thlarau ram thil umtuning kong cawnnak ah hin Genesis cauk dah ti lo in cun ai tlakmi hmunhma dang a um ti lo.

Sernak

“A hramthawk ah, Pathian nih van le vawlei a ser hna tikah,” tiah Genesis 1:1 ah an kan chimh. Sihmanhsehlaw, *“Vawlei cu mui zong a ngei lo, pungsan zong a ngei lo. Rilipi cu muihnak nih a khuh i ti cungah cun Pathian thawnnak cu aa chawk”* tiin 1:2 a um. Vawlei cu a dai i a thimi vawlei a hung si. Cang pakhat le cang pahnih karlak ah hin theih khawh a si lomi, a lawngkaangmi caan saupi a um. Genesis 1:1 lio i vawlei cu tling khitkhet in sermi a rak si. A chung i a rak tlongleng hmasa pawl an sual ruangah hi vawlei cu muihnak le pungsan ngei lo in a hung umnak cu a si.

A fim ngaingaimi mibu hi rak um cang hna seh law a dawh i, cu hna cu khuachia he i kawp riangmang in Pathian rak dohdalnak ah ai tel vemi, vancungmi cheu thum cheu khat, kha an rak si. Kannih kan zumh ning ah cun khuachia hna hi hi a fimmi mibu hna thlarau in ai cangchommi an si i, cu khuachia hna cu a sualmi vancungmi hna he an i khat hrimhrim loh. Hi kongah hin Pathian Bia nih tlawmpal te lawng a chim ko nain, vun ruah awkah chirhchan tha tampi an um ko.

***A Sualmi Vancungmi Hna Le Khuachia Hna Cu
Piangrang Tein An I Dang Ko***

Khuachia hna hi a sualmi vancungmi hna he ai khat lomi an si bangin, annih cu vawlei ah a rak um hmasa an si caah, vawlei nih a temmi an si. Hi a sualmi vancungmi hna hi vancung in ai semmi an si bangin, thla an i ngeih caah hi vawlei hi an rak chuahtak. Cucaah cun, A sualmi vancungmi le khuachia hna hi ai thleidang bakmi phun an rak sinak cu a si. Khuachia hna hi cu a sualmi vancungmi hna sinah cun an hme deuh, an derthawm deuh, cun an reng zong a niam deuh.

Genesis a ngan pakhat chung i a ni ruknak ni ah Pathian nih vawlei a tharchuah le mipa a rak ser lioah hin, vawlei cungah khat than dingin mipa kha a chimh. “Khah than” timi a sullam cu “von khahter than” ti a si. Cu nih fiang tein a sawh duhmi cu khahlan tein khan vawlei ah hin a ummi an rak um bal, minung cu an rak si lem lo. Vawlei cu minung nih umhnawh awkah ser a rak si (Is. 45:18); amah te lawng um awkah a si lo.

Cucaah cun, Genesis 1:1 chungum vawlei hi umhnawhmi a rak si ko. Khuachia hna hi cu vawlei hlun ah a rak ummi mibu hna thlarau an si cu lunghrinh awk a tha lomi a si. Cu hnu cun, khahlan zongah minung tak chungah an rak um bal bang khan, a tu zongah khuachia hna cu minung tak chungah um an i timhnak hi a si. A sualmi vancungmi hna nih cun zeitikhmanh ah takpum an i ngeih bal lo. Cucaah cun, minung takpum chungah um an timh lonak cu a si.

Tukforhnak

Genesis 1:3-31 ah Pathian nih vawlei a tharchuah le minung a ser hnuah, rul muisam keng in misualpa cu dum chungah a ummi Eve sinah a rak lang colh ve. Chiaṯha thleidannak

thingkung cung khapmi thei ei dingin Eve cu lemsawi buin, minung hna tlaknak cu a hun chuahpi.

Zeilei fapa, ceu in a khatmipa Lucifer cu miṭhalo, sualphawtu le thangchiattu ah a hung i cang. A hmasa bik ah Pathian cu zaangfahnak a ngei lomi le dawtnak a ngei lomi bantukin soal a phawt. Cu hnu cun Biathlam 12:10 a langh bangin anih cu *“unau rual hna sualphawtu”* ah a hung i cang. Anih cu *“Tukforhtu”* tiah Matthai 4:3 ah auh a si i, thetse ramcar ah Khrih sinah a ra i, Khrih thumhthlak dingin a ra. Sihmanhsehlaw, Bawipa nih cun Pathian nih chiti a thuhmi a Bia kha a phuan i, Amah a hmurka in a rami Vainam he Satan cu a rak doh khawh.

“Khuachia nih an tukforh hna zong a si kho ko i kan rian tuanmi kha pakpalawng ah a cang dih soal lai ti zong ka phang” (1 The. 3:5) tiin Paul nih Thesalon zumtu hna sinah a chim pah khin, Satan cu Tukforhtu ah a chiah ve. Pathian Thlarau nih cun mipa cu Ceu in Pennak ramchung ah khumh ai tim. Sihmanhsehlaw, miṭhalopa tuahsenak hna nih cun mipa cu mui in Pennak chungah khumh kha dongcatlo tein ai tim ve.

Kan Pathian nih soal le thihnak cungah teinak a rak hmuh cangmi kong vun theih cu hnangamnak le lungthawhnak nganpi a si ko; cun kannih zong nih Amah a vel thawngin tukforhnak cu kan tei khawh ve.

Hi kong hi 1 Korin 10:13 *“Patiannah a biakamnak cu a zulh ko lai i an in khawh leng tiangin tukforhnak cu nan cungah a tlunter lai lo. Tukforhnak nan in tikah in khawhnak thazang an pek hna lai i chuah khawhnak lam zong an serpiak hna lai,”* tiin vun namneh a si.

Pathian Pennak A Rianțuan Ning

Mizeipaoh Hi Ai Dangmi Rian Ca Cio Ah Ser An Rak Si

Pathian Pennak a umtuning kong kan vun theihthiam khawh nakhnga, Bawipa nih a ka pekmi ka hmuhtonmi vun khirh ta ning law ka duh. Zan khat cu suimilam 11 hnu deuh tiang rian ka țuan liopi ah, ka ihnak khaan lei ka panh i, fimnak in ai langhmi Bawipa cu ka ihkhun kehram ah a rak dir ko.

Thlarau le vision in Bawipa nih a Pennak kha dirh a duhnak cu a Pennak chungah a ummi paoh cu an i lawmh i lungsinak an ngeih cio nak lai siaherhna a ngeihmi kong kha a ka ruah. Mi zeihmanh hi ai lo in a ser lonak kong kha a ka chimh; asinain anmah le an ca cio ah a rak tuaktan cangmi rian cio kha tlamtlinh awkah a rak ser hnanak kong kha a ka chimh țhan. A herh bakmi cu, cu rian hna ze i an siset kha fianh an hau i, cuticun Pathian Pennak cu tluang te le tlamtling tein a kal kho lai. Mi a cheu cu lamphiaktu, a dang cu innsatu, scientists, cawnpiaktu hei ti bantuk an si hna.

Pathian nih an caah a rak tuaktan cangmi rian kha mi kip nih anmah le zawnka cio ah an rak tlamtlinh a si ahcun, an nun ah i lawm, duhdinnak an ngei. Pathian nih kan nunnak caah ai tinhnak vun theihngalhnak, cu tinhnak chungah kan luh tikah zumhawk kan tlak i kan i lungsaknak cu hlawhtlinnak a hrampi cu a si ko. Bawipa nih zeidah tuah hna seh, ze i bantuk dah si hna seh ti a kan duhmi fiang tein kan theih khawhna dingah cun Amah Bawipa kha kan kaw l hmasa hrimhrim awk a si.

Cucan khual ka tlawn hnu cun, New Zealand leiah ka vung tlawng i, cuka ah cun chunni tang zohkhenhnak rian a rak tuanni a cheukhat ka hawi le sinah caan tlawmpal ka hman. Ni khat cu an rianțuannak hmun pakhat ah kal dingin an ka

sawm. Cuka hmun ah cun hngakchia chuakka in kum 11 tiang an umnak a si.

Innkhaan pakhatnak ah cun a sampar cang pitar pakhat nih zarhkar chung lawng a cang rihmi bawhkeuh te lunghmui ngaiin a rak hlawh len kha ka hmuh. A nehnu khaan ah cun an biang sen tittat tein a peular ngaimi ngakchianu pahnih nih anmah le anmah “faknawn in” an rak i dai len ko. Asinain an i nuam, an i lungsi ngai! Cu hnu cun kum in an thenmi groups pawl dihlak sinah kan phan.

A chuahtak hna bak ah Bawipa nih ka hmuhton ning kha a ka hal i, kei zong nih chuahtak ka duhnak kong kha khulrang tein ka leh. Bawipa nih a ka lehmi cu, “Kokek in cun, nang cu ngakchia hna zohkhenh dingah kan ser loh” ti hi a si. Pathian nih a kan ser hnawhchanmi rian a tlam kan tlinh tikah, daihnak le i lungsaknak in kan khat ko lai.

***Vancungmi Hna Hi Ai Dangmi Rian Ca Cioah
Ser An Rak Si***

Thla tlawmpal hnuah Philippines leiah ka zuang. Zing khat cu tuannawn te ah mithmuh khawh tein Bawipa nih ka sinah ai langh i a vun ka thangh. Anih cu vancungmi hna nih an zulh i, an kulh. Bawipa pawngkam a naih deuhmi hna cu an pum a hme deuh i, hi a hme deuhmi hna hi hngakchia a kilvengtu an si ti kha ka vun theih fian. Khrih nih a kan chimhmi ah ngakchia hna a zohkhenhtu vancungmi hna hi vancung ah a ummi Pa Pathian kiangkap ah a um pengmi an si i, cu nih cun Amah Pa Pathian he ai neihcem ah a ummi an si timi ruahnak kha a vun fehter. “*Hi hngakchia tete hi pakhat hmanh zawmhtaih hna hlah u. Annih a vengtu hna vancungmi kha vancung khua ah ka Pa hmaika ah an um zungzal ko,*” tiah Mat. 18:10 nih a chim bang khan a si.

Vancungmi hna cu Bawipa lei an naihna in khan an i hlat chin chin caah, an tungtai le an muisam kha tah awk tha lo tiangin an thang chin chin. Vancungmi hna an riantuannak zong hi a lianngan chin chin kha a vun ka fianter. Cu bangin lamhlatnak bik ah a ummi hna cu khuapi le ram vialte caah tuanvo a ngeimi si hna seh law dawh in chim khawh a si. Amah Thlarau in Bawipa nih a chim thanmi cu ram pakhat zohkhenh awkah sermi vancungmi pakhat nih hin hngakchia pakhat zohkhenh cu ai za hrim hnga loh. Cun bantuk thiam thiam in, ngakchia pakhat zohkhenh awkah sermi vancungmi cu khuapi pakhat zohkhenh dingin cun amah le mah ai tlak lo ah ai chia ve ko lai. Vancungmi hna cu anmah le an caah ai tlakmi rian ca cio ah ser an rak si i, cu ser hnawh an si chanmi rian cio hna zulh in, annih dihlahk cu sang ngai in lungsaknak le duhdimnak an ngei.

I Cinken Dingmi Thil – Hramthawknak

1. A thami vancungmi le a sualmi vancungmi an um.
2. Khamhnak ro a co dingmi hna sinah rianṭuan dingin Pathian nih a thlahmi thlarau hna cu a thami vancungmi an si.
3. Kannih cu Pathian hmaiah a sunglawi tukmi kan si caah Amah Pathian nih cun zumtu hna pumpak kan ca cio ah vancungmi rian a pek hna. Vancungmi hna nih cun amah le an zohkhenh dingmi hna cio kha an kilven hna, an cuanh hna, an humhak hna.
4. Lucifer hi vancungmi hna an lu bik a si i, Pathian hmaika ah vancung velchum dihlak a tawlreṭu a si. Anih cu dawhnak le fimnak in a khatmi a si.
5. A lung a puam ruangah le a haak a kauh ruangah Lucifer nih a umnak hmun a sung – Pathian si ai tim. Isaiah 14:13-14 nih Lucifer i “Ka Tuah Lai,” tiah voi nga tiang a chimnak kha a chim.
6. Zinglie fapa, ceunak in a khatmi Lucifer cu miṭhalo, sualphawtu le thangchiattu ah a hung i cang. Anih cu “Tukforhtu” ti zongah auh a si.
7. Pathian nih a kan chiahnak hmun paoh ah lungsak tein um kan thiam nakhnga Lucifer tlaknak hi kan caah a herhtukmi cawnpiaktu tha a si.
8. Vancung pennak tluang te le felfai tein a kal kawhnak hnga, kannih vialte zong hi vancungmi hna bantukin ai dangmi rian caah ser kan rak si cio hna. Pathian nih a kan chiahnak hmun ah kan um tikah, kan nun ai lawm in ai lungsi ko lai.
9. Khuachia hna cu Genesis 1:1 chung i vawlei hmasa bik chungah a rak ummi minung hna an thlarau a si kha kan zumh.
10. A sualmi vancungmi le khuachia hna hi hlangfang tein ai thleidangmi phun an si hna.

Dal Khatnak

Vancungmi – An Dirhmun le An Rianṭuannak

An min fiangfai tein Cathiang chungah a langmi vancungmi pahnih an um. Annih cu a reng a sangmi vancungmi Michael le Gabriel an si.

Michael

- Judas 1:9 ah cun Michael hi “a reng a sangmi vancungmi” tiah auh a si.
- Daniel 10:13 ah cun anih cu “a lu bik siangpahrang fapa hna lakah pakhat” a si.
- Daniel 10:21 ah cun anih cu “Michael, nan siangpahrang fapa” ti a si.
- Daniel 12:1 ah cun anih cu “na miphun zohkhenhtu a lian nganmi siangpahrang fapa” ti a si (Israel hna caah). Cuaah, Michael hi Israel a zohkhenhtu a liannganmi vancungmi a si, tiah kan chim khawh hnga.
- Biathlam 12:7 ah cun Michael hi a reng van zoh ah vancungmi hna lakah a hmasa bikmi a si lai dah. Zeicatih, amah nih hin vancungkhua in Satan hauleng chuah awkah raltuknak nganpi chungah vancungmi dihlak kha a rak kutrit hna.

Gabriel

A konglam amah tein ai chimnak ah anih cu Michael changtu a si

- Daniel 10:21 ah “Cun a ka thawh i, ‘Zeicahdah na sinah ka rat na hngal maw? Biatak Cauk chung i ṭialmi

khan a sin i phuan awkah a si' tiin ai tial.” Hi bia a chimtu hi vancungmi Gabriel a si i, amah thiam nih cun Daniel sinah profet bia a rak lehpiak bal (Dan. 8:16, 9:21).

- Luke 1:19 ah cun Tipilpetu Johan chuahnak ca i biakamnak pek dingin Zekariah sinah Gabriel cu thlah a rak si. Cucaah, Gabriel nih hin biatak Cathiang hi a sullam leh khawhnak thawnnak ai ngeih i, a cheukhat hmailei caan kong zong hi a theih khawh, tiah kan chim khawh hnga.

Vancungmi

- Daniel 11:1 ah Gabriel nih Pathian duhnak a si mi, Mede miphun Darius kha thawnter zau in Babylon khuapi kha a laakter i, cu Pathian duhnak kalpinak ah cun a rak i tel ve.
- Luke 1:20 ah Johan a chuah hlan chung paoh holh kho lo in Zekariah cungah dantatnak tlunter dingin thawnnak a ngeimi a si.
- Luke 1:26 ah nu thianghlim Mary nih Thiang Thlarau hmang in fa a ngeih lainak thawng thanh awkah Pathian nih a thlahmi a si.

Biaceihnak Kong I Vancungmi An T̄uanvo

Vancungmi hna an riantuanmi lakah a dang ai tel ve rihmi cu biaceihnak kong i t̄uanvo an ngeihmi hi a si. Vancungmi nih hin minung hna tuahsernak kha chingchiah awkah vancung lei ah thawng an thanh, tiah Cathiang nih fiang tein a langhter. A ngan deuhmi sualnak tu hi cu Amah Bawipa sinah Thawngthanh colh si seh law a dawh. Cu bantuk thil a cangmi ah Sodom le Gomorrah an si (Gen. 18:20-21). A lung a puam ruangah Babylon Siangpahrang Nebukhadnezzar cung i biaceihnak cu a “thiangmi micongtu” a nawl ngeihnak in

Bawipa sinah phanhter a rak si. Hi biaceihnak kong i ralrin peknak hi Nebukhadnezzar nih a zanmang ah a rak hmuh bal ko.

Daniel 4:13-17 ah kan rel bangun, “*Cun langhna a dang pakhat ka ihkhun i ka ih lio i ka hmuh rihmi cu hihi a si: Cu ti i ka zoh ko lioah cun, vancung in Cawngtu pakhat, Mithiang cu a rung tum kha ka hmuh. Cu nih cun fakpi in a au i, “Thingkung kha hau u, a nge kha thlam hna u, a hnah kha zun hna u law a thei kha thek dih hna u. A toi i aa dormi ram sa hna kha zaam hna seh law a nge i aa fumi va hna kha zuang hna seh; Sihmanhsehlaw a hmui kha cu vawlei ah khan kaltak ko u, thir cikcin le dar cikcin in khimh u. Lo lakah khan kaltak ko u law ram bur lakah khan um ko seh. Van dap nih cin cikcek in tlak seh law ram hno lak i a tlongmi saram hna bantuk kha si ve seh; a lungthin cu minung lungthin si ti hlah seh law, saram lungthin tu kum sarih chung keng seh. Hi kong cu Cawngtu vancungmi hna nih an ruah ciami a si. Cucaah khuazeika ramkip i a ummi minung paohpaoh hna nih, Cung Nung Bik Pathian nih cun, minung pennak cungah nawl a ngei ti kha ngal hna seh.*

A duhmi paoh kha siangpahrang ah a ser khawh ko hna, santlailo bik hmanh kha a ser khawh ko hna, ti kha hngal hna seh,” a ti.

Vancungmi hna cu biaceihnak nawl an ngei i, vancung thutdanh sang cungah an thu. Switzerland ram i khrihfabu pakhat ah ai pummi upa pakhat fim ka chimh lio pi ah hi biatak nih hin ka lung a rak ka laak ngaingai. Khrihfabu upa pa hi upa pakhat nih a mang ah ralrinnak a rak pek, cu ralrinpeknak kong a rak hmuh hlan deuh zan tlawmpal tein khan a lungthin a rak i tuai ngai cang. Khrihfabu upa pa cu fim chim dingin cu upa pakhat nih cun bawmh a ka hal. Hi lioah hin, hi khrihfabu upa pa i

a innchungnu hi lungthin mah lo in a um lio pi a rak si. Cu ti a innchungnu lungthin mah lo in a um kha solhphehlnak ah hmang riangmang in Cathiang kha amah a duhning in a merh (2Pet. 3:16) i nu dang he um hram ai thawk.

Upa pakhat a mang ah cun khrihfabu upa pa cu vancungmi nih a ukmi thutdanh hmaika ah mi tampi hna he artlang in a dir kha a hmuh. Pakhat hnu pakhat vancungmi hmaika ah an dir i, an nun cu phozar in a um i, nganfahnak he an tlu. Cun hell chungin lamkaltu pakhat nih annih cu a tanglei hmun ah a kuat hna. An i tlarnak ri a hung tawi deuh cun, vancungmi le hi khrihfabu upa pa karlak ah minung pahnih lawng nih an dan cang khin, vancungmi hmaika i a dirmi pa nih cun midang nih an tuah ning bantuk tein khan a tuah ve. Hell chungah peih a si hlan ah, vancungmi hmaika ah cun nganfahnak he a tlu ve ruangmang.

Khrihfabu upa pa hmai ah a dirmi pa nih cun a van i mer i “Ka lungre a thei loh, zeicatiah, ka nunnak ah ze palhnak hmanh ka tuah bal lo cu teh,” tiah a van chim. Sihmanhsehlaw, vancungmi hmaika a hun phak cun, midang bang khan, a tlu ve ruangmang i, cuti cun hell ah peih a si ve colh ko. Mang manhmi cu a dih i, khrihfabu upa pa cu vawleicung ah a um ko rihmi a ihkhun cungin a van i hlau.

Hi khrihfabu upa pa ka sin a rat lioah hin a lungre a thei ngai ngai ko. Bawipa nih a mang let kho dingin vel a ka ngeih. Hi kong hi dengteu in ralrin peknak a si: “Lehnak kan tuahmi hi a fiangmi a si ko. That lonak na tuahmi lam kha rak maaktak lo in um law cu, zungzal biaceihnak na ing ko hnga. Na innchungnu sinin ka luat ko, nu dang he ka um ti kho ko, tiah ruahchungnak na ngei.”

Khrihfabu upa pa cu a lung a tling i, nu hmanung kha kaltak

i, nu hmasa sinah kir ðhan dingin a chim.

Zei ti a si hmanh ah, tuanbia a donghnak tu cu ngaihchia a si ko. Hi ti mang manh a si thla hleihnih hnu ah khrihfabu upa pa cu a thi. “Zei bantuk thlarau lei dirhmun in dah a thih?” tiah ka hawipa upa pa cu ka hal. “Nangmah an ton hnu khan cun ciammaam tein a nun ai thleng. Zu din a maak, minu kha a kaltak. Vanchiat e tiah, thla ruk hnu ah a nun thing ah a kir ðhan i, minu sinah a kir ðhan. Cucu a thih ningcang a si ko,” tiah a ka leh. Pathian nih ralrinnak a pekmi, khrihfabu upa pa cu khamh a si i, tipil pek a si, cun Thiang Thlarau in a khat. Asinain, anih cu vancung ah a um lem rih lo. Anih cu hell ram ah zungzal biaceihnak ruang i nganfahnak kha a ing cuahmah ko.

A ngaingai ti ahcun, khamh kan sinak le ministry ngan pipi ngeihnak nih hin a kan khamh lai lo. Kan mit nih (titsa hiarnak, vacung pa duhnak le ðhitumh hlan buarnak ah kan hmanmi) zungzal nunnak a kan sunghter a si ahcun, cu mit cu khoih ah a ðha deuh, tiah Jesuh nih a kan cawnpiak. *“Cucaah na orhle mit nih an sualter ahcun, khoih law hlonh ko. Na pum dihlak in hel chung i tlaknak cun na pum cung thil pakhat khat na sung cu a ðha deuh”* (Mat. 5:29; 18:9).

Samson hi ðhawng ngaiin chiti thuhmi a si. Asinain, Pathian nih dongcat loin chiti a ka thuh lai i, a ka hman lai, cun a thi kho lomi nun ka ngei lai, tiah ai ruah sual. Pathian nih a zaangfahnak thawngin Samson mit pahnih ning in sunghter kha a sian i, cuti cun Samson cu sualchirnak lam ah a hruai i, a thlarau kha a khamh (Biac. 16). *“Bawi vialte hna cungah inn cu a cim i, cun a chungum mipi vialte cung zongah a cimh”* hnawh hna naklai vancungmi nih Samson hi ðhawnnak an hun pek, tiah kan chim khawh (Biac. 16:30b).

Matthai 7:21-23 chung i Jesuh nih ralrinak a kan pekmi hi lungtak tein ruat hna u sih, “‘Bawipa, Bawipa,’ tiah a ka ti mi paoh in vancung Pennak chungah an lut dih lai, ti nak a si lo, Sihmanhsehlaw vancung khua i a ummi ka Pa nih tuahhna seh ti a duhmi a tuahmi lawnglawng kha an lut lai. Cu Ni cu a phak tikah, mi tampi nih keimah cu, ‘Bawipa, Bawipa! Na min in Pathian bia kha kan chim i na min in khuachia kha tampi kan thawl hna i khuaruahharnak tampi kan tuah! an ti lai. Khi tikah annih cu ka thawh hna lai i, ‘Nannih cu aho nan si kha kan hngal bal hna lo. Kal ko u, that lonak a tuahtu hna,’ tiah ka ti hna lai.”

Biathlam Cauk Chung I Vancungmi Hna Nih Bia An Ceihnak

Biathlam Cauk chungah rak tial a si cang bangin, ni hmanung bik caan i Pathian biaceihnak hmun thum chungah a vancungmi hna biaceihnak ah an i tel ve lainak bianabia kha fiang tein hmuh khawh. A let sarih let thum kong cu a tanglei bang hin tawlrel an si:

1. Sil Pasarih
2. Muko Pasarih
3. Um Pasarih

Hi biaceihnak thuat thum hna ah hin vancungmi an i tel ve nak kha a langhter. A voi khatnak biaceihnak (Sil Pasarih) ah hin, a zawng phundang cio ai ngeihmi rangtum pakhat cio ai ciitmi Saram nung pali hna an i tel (Biat. 6:1-8).

Cu hnu cun caan tawite chung an vun i dinh in, vancungmi pali hna cu vawlei kil pali ah an dir i, vawlei thli pali kha an i tlaih hna, tiah an kan chimh (Biat. 7:1). Cu le cangka, a pasarihna sil an vun samh i, cu tikah vancungmi pasarih nih muko pasarih he Pathian hmaika ah an dir. (Biat. 8:1-2). An

muko an vun tum cun, vawlei ah a ummi vialte hna cungah tuksapur biaceihnak kha a hung tlung.

A donghnak ah cun, Pathian thinhunnak a bunggh in a bungtu dingah a dang vancungmi pasarih cu vancung ah a ummi Pathian biakinn chung in an hung chuak (Biat. 15:1, 6-8). Hi vancungmi hi thianthlimnak le lungthin thiannak an langhter i, khiangrang puan in ai thuammi le an țang ah sui in sermi phaw an i hruk.

1 Korin 6:3 ah Lamkaltu Paul nih lungsi ngaiin a chimmi cu, *“Vancungmi khi kanmah nih an bia kan ceih hna lai ti hi nan hngal lo dahra? Hi vawlei cung kan nun lio thil chinchin cu kan ceih awk pei an si cu.”*

Hi ka zawn ah hin, voi hnih ai thuanmi biaceihnak a um. Vancungmi hna cu vancung biaceihnak țhutdanh cungah an țhu i, khamh a si lomi hna kha an bia an ceih hna. Sihmanhsehlaw, tlangbawingan kan si ruang i thil ti khawhnak ruangah rak țial a si cangmi biaceihnak kha a sualmi vancungmi hna cungah tlunter awkah kannih cu caan țha pek kan si ve te lai (Slm. 149:9). Cu nawlŋgeihnak caah mi pakhat cu thianh a si i, biaceih dingah a dang pakhat zong cu nawlŋgeihnak ca *thiam* ahcun tlamtlinter a si. Amah Pathian thianhlimnak co dingah le a dinnak in khahter mi si awk ah, thianhthlimh kan si nak lai, kan chung cio ah hin teh, hi Thawngțha nih hin taamhalnak a chuahpi maw?

Ram Uknak Kong I Vancungmi Hna An Țuanvo

Kan chim cang bang khan, Micheal hi Israel ram a uktu bawin gan a si. A tu cu, ram uknak kongkau i vancungmi hna an i telnak kong Baibal cang hrilhfiyah hna kan vun zoh lai.

Israel pawl Izip ram chungin an luatnak kong kha Exodus 14:19 ah kan hmuh, *“Israel bu hmai ah a kalmi vancungmi kha aa thial i an hnu in a zulh hna. An hmai i a ummi minmei tom kha aa thial i an hnuah a um.”* Cu pinah, Exodus 23:20-21 chungah cun Israel pawl hi vancungmi hruainak le uknak tengah a hleice in a umkalmi an si, *“Lampi i nanmah an hupphengtu hna le ka timhmi ram i an luhpitu hna ah vancungmi pakhat ka thlah lai. Amah chimmi kha ngai u law a chimmi kha zul u. Amah cu keimah min in rian a tuanmi a si caah rak doh hlah u; cu bantuk palhnak cu an ngaithiam kho hna lai lo.”*

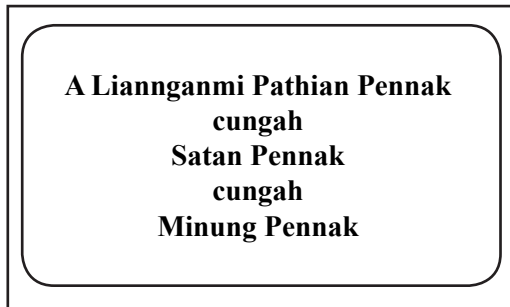
Khrihfabu Chan i a hmasa bik martar a simi Steven nih a thih hlan deuh te ah a chimmi cu *“Israel pawl nih vancungmi hna pekchanhnak thawngin nawlbia an rak cohlan, Sihmanhsehlaw an rak zul duh loh,”* tiah a ti (Lam. 7:53). An min cu a lang lo nain, cu Vancungmi le vancungmi rual hna hi a sang bikmi phun an si kha cu a fiang ko.

Ram vialte chungah hin a sualmi vancungmi le a thiangmi vancungmi an um. Caan khat khat chungah hin ram pakhat cu chawlethalnak (economic) kongkau ah tlakchiatnak a tong hnga, cun a ramchung i ramphung a thiammi (politicians) hna santlaihlo ruangah a dirhmun hi ruahchan awk um lo tluk a si hnga. Cuhnu cun hi ram a vun i sersiam than i, a vun i tunmer kha kan hmuh tikah, Pathian nih a thlahmi vancungmi a cawlcangh ruangah a si, ti cu zumh lo awk a tha lomi thil a si ko lai.

A sualmi vancungmi hna zong hi ram vun uknak tuanvo kha an ngei ve thiam ko. Keimah pumpak hrimhrim in, ramdang ka tlawnnak ah cu a sualmi vancungmi hna nih ram an uk kha ka hmuhton bal ko. Ram pakhat a biapitnak he pehtlai in, cu ram cungah vancungmi nih lianhgannak a ngei maw ti hi a

si hnga. Asinain, Dal Linak tu ah a dikdiar deuh in kan zoh than te hna lai.

Minung nawlŋgeih lo ruangah, Pathian nih minung hna cu saltang dingin a ap hna. Satan cu hi vawlei bawi a si i (Luke 4:5-6), minung pennak kha amah nih cun a uk. Sihmanhsehlaw, Pathian nih Satan a uk ve cu kan ngalh i, Amah Pathian nih a kalter nak hmunhma chung tiang lawng a kal kho i, a ler a laam kho lo. Pathian cu a lianngan bik caah, zeizong vialte kongah Amah nih a donghnaq bia cu a ken ko.

Pennak hna rian an tuan ningcang cu a cunglei hrilhfiahnak bang hin a si.

I Cinken Dingmi Thil – Dal Khatnak

1. Takpum, thazang le reng ah ai khat lomi vancungmi tampi an um.
2. Pumpak cio in ÷uan ding rian an i ngeih cio hna.
3. “Khamhnak ro a cotu” pakhat cio caah riankhinhmi vancungmi pakhat a um.
4. Zumh awk a tlakmi vancungmi pahnih hna hi an min tein Cathiang ah an lang. Michael hi a reng a sang cemmi vancungmi a si i, Israel a vengtu a si. Gabriel nih cun Pathian biathup kha a phuan, a thukmi thil kha a theih khawh, cun khuacaan kong kha a thanh.
5. A ÷hami vancungmi hna nih cun minung tuahsernak kha vancung leiah thawng an thanh. Sual he ai pehtlaimi kongah, Amah Pathian sinah thawng an thanh (Gen. 18:20-21).
6. Biaceihnak kongkau ah ÷uanvo an ngei. A thiangmi micuantu hna cu vancung ah biaceihntu bu an si i, cu hna nih cun, bianabia ah, Pathian mithmai ka ah, Nebukhadnezzar cung i biaceihnak khua kha an rak khaan.
7. A ÷hami vancungmi hna nih biaceihnak kha an tuah (Biathlam).
8. Tlangbawi ngan kan si caah, kannih zong vancungmi hna an bia ceih dingin ÷uanvo kan ngei ve te lai.
9. Ram vialte cungah hin a ÷hami vancungmi le a sualmi vancungmi an um.
10. Bawipa cu a liannganmi a si. Anih cu Satan pennak cungah a ummi asii, zeitiangdah Satannih karahlan lai, ti khabia akhiah.

Dal Hnihnak

Vancungmi Lamhruainak Le Kilvennak Kong Ah Biakam Hlun Cang Hrilhfiah Hna

Tuanbia chung i a tuan bikmi khuacaan thawk tein khan, Pathian minung hna caah, cun an nifatin nun ah, timhtuahpiakmi vancungmi kilvennak kong hi chiātha thleidannak tein rak theih a rak si bal ko. Genesis Cauk chung lawng hmanh ah hin cu bantuk thil a cangmi hi voi riat khengte a um. Cu hna lakah tlawmpal te kong hi kan van ruat hna lai.

A pakhatnak bianabia kan hmuhmi ah cun, Bawipa vancungmi kha nuchun a simi Hagar sin i ai langhnak kong hi a si (Gen. 16:7-16). Bawipa vancungmi nih minu sinah nawl a pekmi cu, nutak Sarah sinah va kir ding kha a si ko. Cun vancungmi nih cun minu sinah bia a kamhmi cu, fapa na ngei lai i, na fapa a tefa hna cu rel cawk lo an si te lai, ti a si.

Cun vancungmi cu Hagar sinah a hun i langh than (Gen. 21:17-18). Anih cu Sarah nawlpeknak he a bawipa innchung in a chuak cangmi a si. Vancungmi nih Hagar sinah bia a fianhmi cu, a fapa Ishmael sinah um i, ram nganpi ah ser a timhnak kong hi a si.

Nehhnu kan theihmi ah cun Abraham sinah cawnpiaknak a petu vancungmi kong a si (Gen. 22:11-15). Vancung in Abraham cu a auh i, a fapa Isaac thah lo dingin nawl a hun pek. Cu hnu cun, Pathian nih a tefa hna cu vancung arfi le rilikam thetse zat in a karhter lainak kong kha Abraham sinah

bia a kambah.

A fapa Isaac ca i nupi thimnak kongkau zongah, a hmanmi minu sinah a salpa lamhruai dingin Bawipa vancungmi cu thlah a si lainak kha Abraham nih fiang tein a chim (Gen. 24:7). Rebekah unau pa, Laban sin i bia a chim ah khan a salpa Eliezer nih hi kongah tehte a khan (Gen. 24:40).

Mirureu Laban tlakchiatnak caah siseh, amah a miaknak ca i a ngan a dammi satilrun ngeihnak kongkau ah Pathian vancungmi nih Jacob sinah bia a chim. Cuhnu cun, biakamh ram leiah kir dingin vancungmi nih nawl a pek (Gen. 31:11-13).

Mesopotamia in a kir lei, biakamh ram a hun luh than deng ah khin, Peniel ah a paihmi vancungmi kha Jacob nih a ton. Hi kong hi profet Hosea nih a rak tial, *“Vancungmi he khan an i pai i a tei. Jacob cu a tap i thluachuahnak ka pe tiah a hal: Pethel ah khan a ra i amah he cun an i chawn”* (Hosea 12:4).

Cu lawng a si lo, Joseph fapa pahnih thluachuahpek an si ah khan, Jacob nih a nunchung vialte that lonak chungin a rak khamhtu vancungmi kha a philh lo i, Manassah le Ephraim thluachuahpe dingin cu vancungmi cu a nawl (Gen. 48:16). Bawipa vancungmi nih hin thluachuahpek duh lawngah a kan cuan lo i, a caan caan ah cun ralrinnak a kan pek, asilo ah, a kan chimhhrin. Balaam kongkau ah kan hmuh khawh. Lamping a zulh caah, amah a kilvengtu vancungmi nih a hruhnak kha maaktak dingin a bawmh (Nambar 22:22-23).

Khuacaan ah cun, Biaceihtu 2:1-5 chung kongkau bangin, vancungmi nih ram pakhat pi hi a chimhhrin tawn. Caan dang zongah, Midian mi hna doh i a ram khamhtu si awkah Gidean sinah Thawngthanh dingin vancungmi a lang (Biac. 6:11).

Nehhnu ah Biaceihthu 13:3 chungah cun, Manoah innchungnu nih Samson a hrin lainak thawng, thanh awkah vancungmi a rat kha kan hmuh.

Nunnak ca i rian kan ÷uanmi vialte pakpalawng ah an i cang dih ko cang, tiah kan ruah lio, fak ngai in lungkuainak kan ton caan ah hin vancungmi hna nih kan sinah rian an ÷uan ko. Elijah zong hi Jezebel ralkap hna sinin a zaam lioah hin lungkuainak horkuang chung a um lio a si ve.

“Sihmanhsehlaw amah tu cu ramlak ah ni khat lam kal a kal i hmunphiah thingkung tangah a ra i a ÷hu; cun a thih nakhnga a hal i, “A za cang; atu cu maw Bawipa, ka nunnak kha la ko; zeitintiah ka pupa hna nakin ka ÷ha hlei ÷ung lo,” tiah a ti.

Cun a it i hmunphiah thingkung pakhat tangah aa hngilh; cun zohhmah, vancungmi nih a tongh i, “Tho law ei tuah,” tiah a ti. Cun khua a hun zoh i, zohhmanh, a lu lei ah lung lin in rawh mi changreu hlum hlum khat le ti ÷haw khat a hmuh. Cun a ei a din i a it ÷han. Cun Bawipa vancungmi cu a voi hnihnak a ra ÷han i a tongh i, “Tho law ei tuah, na khual tlawnnak lam cu na celh soal lai lo,” tiah a ti. Cun a tho i a ei a din i cu rawl thazang cun ni sawm li le zan sawmli, Pathian tlang Horeb lei a h cun a kal” tiah 1Sia. 19:4-8 nih a chim.

Hi bantuk hmuhtonmi hi Elijah bantuk minung lawng nih an hmutong lo. Nangmah le keimah zong Bawipa nih khuaruahhar hmuhtonmi a kan pek khawh ve ko. Pumpak ka hmuhtonmi van in ruah ve ta hna ning law.

Kum tampi a luan ciami ah khan France ah ka rak um i, khrihfabu pakhat chung i member pakhat a rak simi a naunu kong he pehtlai in pastor nupi nih tehte ka sinah a rak khaan bal. Hi a naunu cu a harsa ngaimi a si. A duherh zalhnak ding

caah, hotels, sizung, le mi kip thil a su, darlin a ÷aih.

Cu lio caan hna ah cun rian harsa ngai a rak si, zeicahtiah, thilsuknak seh zong a rak um rih lo. Thilsuk le thilteih cu kut in tuah a rak si, khiangrang puan le bang cu roter duh ah inncung ah kai pi a hau.

Voi khat cu chunhnu ah, thingphang le ruahchannak ngei lo in a um lioah, a inncung i a phomi hotel thil hna darlin in ÷aih awkah va luh a hau cang i, a cho tukmi arhlel in kai ai timh ah khin Bawipa sinah bawmhnak hal in thla a cam.

A inncung innkaa a vun on tikah cun zarh kar khat chung a ÷uan dingmi thil hna cu tlem tein an rak i bil ÷hip÷hep, an rak i teih dih kha a hmuh; zeitluk khin dek a khuaruah a hei har hnga, ruat hmanh. Vancungmi nih cu thil vialte cu tlamtling tein an rak tuah ko! Hi duh a nungmi minu nih hin vancungmi rian÷uannak kong tehtekhannak lawng hi a ngeihmi a si lo teh, cu a inncung i a um lioah Bawipa umpinak kha a cungh a um caah sunparnak caan ÷ha hmang in a rak i lawm bal.

Elijah nunnak a chunhnut lei sang ah Siangpahrang Ahaziah lamkaltu sinah va kal i hna va hnawh hna dingah vancungmi nih bia a chimh. Siangpahrangpa cu a zawtnak a sau cang i, Pathian lam hmuhsaknak kawl lo in, siasal pathian sin tu ah lam hmuhsaknak kawl dingin lamkaltu a thlah hna. Siangpahrang kong ah vancungmi nih Elijah sinah a pekmi bia cu, Siangpahrangpa a thi lai, ti a si ko.

Siangpahrang Ahaziah nih kepten pahnih le minung sawmnga cu Elijah thawngthlak awkah a thlah hna. Asinain, Elijah nih vancung in rat awkah nawl a pekmi mei nih cu mibu puhnih cu a kangh dih hna. Siangpahrangpa nih a pathumnak kepten he ralkap sawmnga a thlah ÷han hna i, cu hna nih cun Elijah

sinah fim ngai in zaangfahnak an hal. Cu caan thawk in cun, tihnak zehmanh um lo in siangpahrangpa cu va tong dingin vancungmi nih Elijah cu a chimh. *“Cun Pathian vancungmi nih Elijah cu a thawh i, ‘Amah he cun vung kal ko; amah cu tih hlah,’ tiah a ti. Cucaah a a tho i siangpahrang sinah cun amah he khan an vung kal”* (2Sia 1:15).

Siangpahrang David zong nih hin a thiangmi vancungmi hna an riantuannak hi a theihfian tuk ve caah anmah kong cu hi bangin fianternak a tuah, *“Bawipa a tihmi cu a vancungmi nih khan an zoh hna i tihnak cungin khan an luatter hna”* (Salm 34:7). Dawtmi hna, kanmah lawng kan si lo hih. Mi fapa hna bawmtu dingah kan Bawipa nih rian a khiahmi vancungmi a run in an um ko.

Cu lawng si loh, fahnak a kan petu hna kongah Siangpahrang David nih Salm 35:4-5 ah thla a cammi cu, *“Thah a ka zalmi kha sung hna seh law ningzahnak phan hna seh. Keimah thah awkah khua a khangmi hna kha an khuakhanmi cu pakpalawng ah cang seh law thli nih a choihmi capawl batuk si hna seh, Bawipa vancungmi nih a dawimi bantuk si hna seh,”* ti a si. Hruaitu dirhmun in ka hmuhtonmi ah, a ka dotu hna cu khrihfabu chuahtak dingin Bawipa vancungmi nih a dawi hna kong ka rak hmuhton ve bal.

Assyria siangpahrang Sennacherib le a ralkap nih Jerusalem an rak ramh lioah hin, zan khat cu lenglei ah Bawipa vancungmi a chuak i an riahbuk chungah ai hngilh liomi ralkap 185,000 kha an dihlak in a thah dih hna.

Jerusalem khuami hna zinglei an hung thawh cun an ral vialte an thih ko kha an hmuh hna. Phundang in kan chim a si ah cun, zinglei an thawh, an zoh i miruak an hmuh hlan chung paoh kha cu, Israel pawl nih Assyrian ralkap an thih le thih

lo hmanh an ngal lo (2Sia. 19:35; 2 Chan. 32:21; Isa. 37:36 kha zoh).

Hngalh Lo Karah Vancungmi Tluninn Onhnak

Hi kong ah hin, vancungmi kongkau ah Lamkaltu Paul nih a kan chimhmi biatak kha vun langhter hmasa ka duh. Hebru hna sin i a cakuat chungah kan hmuhmi cu, “*Khualtlung kha daw hna u. Khualtlung a dawmi cu an hngalh lo in vancungmi nih khan a tlun tawn hna*” (Heb. 13:2) ti a si.

Baibal Ca Cawnnak Sianginn A Lengkaitu Vancungmi

Atu i ka khuaruahmi cu, vancungmi pakhat hi a cerpupmi puan rang he sui in sermi a thla pi he kan innkaba ah vun dir thut seh law cu, ahohmanh nih “zeirello” in kan rak um hnga lo dah ka ti. Vancungmi hna hi muisam i tlennawn khawhnak thazang an ngeih caah minung bantukin an i langh kho.

Vaupi ni ni khat cu, rianțuantu tampi an i tonnak, England ramchung, Yorkshire ah a ummi thlang cung i an sakmi bawkte cungah, hi bantuk thil hi a cang ve. Rianțuantu hna cu Ezekiel Cauk kong kha an i ceihhmai i, hi Cauk hi Baibal chung Cauk vialte lakah theih a fawi bikmi a si ve lo caah, khulrang in an cawng kho loh.

Ruahlopi ah, innka kingh thawng an hun theih i, an hei on tikah cun, misingpa pakhat a dir ko kha an hmuh. Innchung luh an sawm i, cun mipa nih cun rianțuantu hna an tuahmi kha a dikdiar in a hal hna. Khrihfa an si le Ezekiel Cauk kong an i ceihhmainak kong kha an chimh tikah, “misingpa” zong cu holh a vun i thawk ve. Ezekiel Cauk cu fawizang tein, an khuaruah zong har lak in a vun fianter.

A chim dih in, a tho colh i, ka kal a herh cang, tiah a ti. A chuah i, innka an khar than cun, Britist mi an si na ko in, cu misingpa cu laphakti hrai khat te hmanh an suah ta lomi kong i, an lung a that lonak kha an ruat. Innka cu khulrang in an vun on than tik, fiang an hei zoh ah cun, mipa cu a rak lo dup cang. “Micheu nih vancungmi cu hngalh lo karah tluninn an rak onh tawn,” timi Cathiang kha an sinah a hung tling.

Missionary Tiva Tan A Bawmtu Vancungmi

Nepal ram ah hi biatak vun hrilhfiahnak a dang a cangmi a um. Nu missionary pakhat hi ramchung ah a ke tein khual a tlawng. Tiva ah a hung tla i, tan ding a si. Sihmanhsehlaw, a ti luan a hrah pinah a thuk tuk fawn.

Tan le tan lo kongah tlawmpal a vun i congor ta i, ralchan in tlangvalno pakhat nih a vun vloh. Cu tlangvalno nih fawizang tein ti tiva chungah ai hnimmi lung pakhat hnu pakhat cungin a vun per i ti a vun tan kha a hmuh. Cun minu zong a sin ra dingin a sawm. A sinah Minu a phanh cun, lung cungin tiva tanning kha a chimh. Minu nih cun a zenh ngai, asinain, tlangvalno nih cun a kut ai tlaihter i, tiva cu chuak lakin a tanpi. Minu nih lawmhnak bia chim dingin a vun i mer tikah cun, tlangvalno te cu a tlaw diam ko.

Biakinn Leiah Ngaknu A Hruaitu Vancungmi

Nu missionary pakhat hi Central American ram leiah khual a tlawng. Biakinn pakhat ah kal a duh caah minu cu lampi zulh in a kal thluahmah. Asinain, cu biakinn umnak hmun cu a thei loh. Ruahlopi ah, mibu lak in tlangvalno pakhat, Mirang holh a thiam ngaingaimi, a rak chuak i, zaidah bawmh na herh, tiah minu cu a vun hal. Minu nih cun biakinn pakhat ah kal a duhnak kong kha a chimh. “Ka zul ne. Biakinn a umnak cu

fiang tein ka theih ko,” tiah mipa nih cun a vun leh. A kalh in ai kalhmi mibu lakin cun lan duk in minu cu a hruai i, lamral ah a hei chuahpi i, biakinn umnak cu a donghna ah an phan. Tlangvalno pa nih cun hmailei innka lei kalnak cikbak lei khi a hei sawhpiak pah khin, “Hihi na kal duhna biakinn cu a si,” tiah a chimh. Cikbak cung kai a vun i thawk khin, minu nih cun lawmhnak chim duh ah a vun i mer.

Mibu zong cuka ah cun an um ti naloin, mipa cu a lo dup ko. Tlangvalnopa kha muisam dang in ai langhmi vancungmi pei a si cu, tiah minu thinlung ah Thiang Thlarau nih bia a vun chim.

Rianṭuantupa A Khuatlawnlam A Hruaitu Vancungmi

Vancungmi nih ka kalnak ding lei ah lam a ka hmuhsaknak kha voi tam-ial ka hmuhton bal. Ka theihfian rih lomi ram, ramdang ka phanh caan ah hin vancungmi hna an lamhruainak hi ka caah bawmtu ṭha an si tawn.

Airport ah a ṭhu i, a umkalnak kong a ruatlenmi rianṭuantu pa tuanbia hi ka philh kho hrim lo. Ram tam-ial nih hi rianṭuantu pa hi an sawm i, khuazei ram ah dah ka kal hmasa ah a that hnga, tiah khurkhua a ruah lio caan a si.

Airport chung i, amah he ralchanh in a ṭhumi pa theih khawh in khin bia a chim. Cun mipa nih cun a tuah dingmi kha a chimh. Hi pastor pa nih a pal hmasat dingmi ram hna kha fiang tein a chimh. Pastor pa nih a ticket cu a vun zoh i, mipa a chimmi cu a si kho ngaiin a hmuh ve. Pastor pa cu van a vun i cau tik i mipa a vun zoh ṭhan tikah cun, a rak lo dup cang. Vancungmi nih lam a rak hmuhsak kha a thinlung in, lunghrinnak um lo bak in pastor pa nih cun a hun theih.

Biakam Hlun Chung i a Dang Bianabia Tampi Hna

Biakam Hlun kan taan ta hlanah, a ra laimi thil theih khawhnaek pek awkah profet Zekhariah sinah vancungmi nih bia a chimnak, hmun tampi chung i kan hmuhmi kha kan vun i chingchiah a hau lai. *“Cun ka thawh i, ‘Maw ka Bawipa, hi thil hna hi teh zeidah an si?’ Cun ka sin i bia a chimtu vancungmi nih cun hi bang a hun ka chimh, ‘Hi thil hna zeid an si kha kan hmuhsak lai.’”* (Zek. 1:9). Hi cang hrilhfiah a tang lei kan zoh rih ah cun, Bawipa nih a thiangmi a lamkaltu hna hmang in velngeihnak te he Zekhariah nih a halmi a leh bangin, amah Zekhariah le vancungmi an i chawhnaek kha hmun sawm tampi ah a um (Zek. 1-12).

Cucaah, Pathian nih a khamhmi hna caah Amah Pathian nih a tinhpiakmi hna tlamtlinhter awkah vancungmi hna an langhnaek le an i telnaek hna cu Biakam Hlun ah a khat. Vancungmi an i telnaek he pehtlai in hmelchunhnaek tampi cu kan langhter khawh ko. Asinain, a tawinak in kan chim ah cun, kannih cu kanmah lawng kan si hrimhrim lo, ti hi a si ko. Dawtnaek taktak he an kan zohkhenh i, an kan cuanhnak kong hi cu hngalfiang ko u.

I Cinken Dingmi Thil – Dal Hnihnak

1. Caan hramthawk kaa hrawng tein khan, vancungmi hna lamhruainak le kilvennak cu Pathian miphun hna nih an nitin nun ah rak hmuhtonnak an ngei.
2. Vancungmi ai langhnak a hmasa bik cu Hagar sinah a si (Gen. 16:7-16, 21:17-18).
3. Biakam Hlun chungin Abraham, Jacob, Elijah le David hna hi mah pumpak in vancungmi a hmutongmi an si.
4. Vancungmi nih thluachuahpek duh ah a kan cuanh. Bianabia ah, a nun chung vialte that lonak chungin a humhaktu vancungmi kong kha Jacob nih a hun hlam ruangmang than (Gen. 48:16).
5. Ralrinpek le nunchimh awkah vancungmi hi thlah an si ve. Bianabia ah, Balaam kongkau (Nam. 22:22-35) ah le ram pakhat a simi Israel kongkau ah (Biac. 2:1-5).
6. A biapimi khuacaan kong phuang dingin Pathian nih vancungmi a thlah hna. Bianabia ah, ram khamh dingin Gideon kawhauh a sinak (Biac. 6:11) le Samson chuahnak kong hna (Biac. 13:3).
7. Mithiang mi kha thazang an pek hna. Bianabia ah, Elijah a lungdongh lioah khan vancungmi nih rawl le lamhmuhsaknak a pek.
8. Vancungmi nih an kan ven lawng si lo in, kan ral hna kha an daw i and tuk hna. Bianabia ah, thah a tongmi Assyrian ralkap hna (Isa. 37:36).
9. Kan ral hna leiah a ummi ralkap nakin kanmah lei ah a ummi vancungmi ralkap an tam deuh (2Sia. 6:16-17).
10. Vancungmi hi minung bantuakin an i langh kho. Hi ruang ko ah hin vancungmi kan hmuhton ko nain kan theih khawh hna lo hi a si cu (Heb. 13:2).

Dal Thumnak

Vancungmi Lamhruainak Le Kilvennak Kongah Biakam Thar Cang Hrilhfiah Hna

Biakam Hlun nak hmanh in Biakam Thar nih hin vancungmi an i langhnak kong hi tam deuh in a chim. Vancungmi hna hi khamhnak rocotu hna an rianṭuan awkah thlahmi an si kha kan theih a hau.

Hi Baibal ca chung, biakam pahnih cung i vancungmi an rianṭuannak kongah ai khat lomi a um soal hmanh ah, Biakam Hlun caan lio nak in khrihfabu chan ah vancungmi an i telnak a tam deuh ruang tu ah a si ko lai. Tuchun ni ah cun, mithiang mi hna hi ram kip ah an um. A va hmet hmanh ah, bu pakhat chungah a ummi nih an pumpak cio in anmah a zohkhenhtu le a chuantu vancungmi an i ngeih cio hna.

Kan Bawipa Jesuh Khrih Nunnak I Vancungmi Rianṭuannak

- Khrih a chuahnak kong Thawngthanhnak, cu u Gabriel nih Mary sinah a chim hmasa bikmi a si.
- Biahrennak he a va a simi Joseph sinah, nehnu ah a hun i langhmi vancungmi.
- Khrih a chuah lio i milengtu le tlangtlatu vancungmi.
- Ngakchia le a nu he Izip leiah zaam dingin Joseph lam a hmusaktu vancungmi.
- Tukforhnak in hnuah Khrih sinah rian a ṭuantu vancungmi.

- Damnak ding caah Bethesda tibual ti a canghtertu vancungmi.
- Gethsemene Dum chungah Khrih thazang a petu vancungmi.
- Thawhṭhan zingah thlankhar lung a hritu vancungmi.
- A voi hnihnak a rat tikah Khrih a vun zultu ding vancungmi hna.

Vancungmi Hmang In Thawngṭhanhnak

“Elizabeth pumlawnglo in a um thla ruknak ah, Pathian nih vancungmi Gabriel cu Galili ram khua pakhat Nazareth ti mi ah cun a thlah. David Siangpahrang hrinsor a simipa Josef an ti mi he kan i thi lai, tiah bia aa kammi ngaknu kha bia na va chimh lai tiah a fial. Cu ngaknu cu a min ah Mari a si. Vancung mi kha a sinah cun a ra i. “Na cungah daihnak um ko seh Bawipa cu na sinah a um i thluachuahnak tampi in an pek,” tiah a ti. Vancungmi bia kha a theih tikah Mari cu a lau ngaingai i a bia kha a sullam zeidah a si hnga tiah a khuaruah a har. Vancungmi nih cun a thawh i, “Mari, nan thinphang hlah. Zeicahtiah Pathian nih nangmah cu vel an ngeih. Nau na pawl lai i fapa na hrinlai i a min ah Jesuh na sak lai,” tiin Luke 1:26-31 nih a chim.

Chingchiah awk a simi cu, a biapimi khuacaan a phanh lai paoh ah cun, Thawngṭhanh dingin vancungmi hna hi hman an si peng. Kan Bawipa Jesuh Khrih le Tipil Petu Johan chuahnak kongah hi bang a rak tlung tak tak ko. Cu bangin ni hmanung bik caan zongah fianghlang tein vancungmi hna hman an si ve te ko lai (Biat. 19:17).

“Vancungmi nih cun a leh i, “Thiang Thlarau kha na cungah a phan lai i Pathian ṭhawnnak cu na cungah aa fu lai. Hi ruangah hin a thiangmi fa cu Pathian Fapa tiah ti a si lai.

Hi hlei ah na rualchan Elizabeth kha a tar lei ah fa a paw i a cing ti i rak ti tawn mi kha atu hi a thla ruknak a si cang, zeicahtiah Pathian nih a tuah khawh lomi thil zeihmanh a um lo,” tiah a ti” ti zongin Luke 1:35-37 ah a um.

Hi ka zawn ah hin, Gabriel nih Thawngthanhnak a tuah lawng si lo in, Pathian lianngannak he pehtlai in, Mary sinah thazang peknak a rak ngei. Annih cu thazang a kan petu an si.

Ruahnak asiloah Baibal cacang hna hi kanmah thluak in an ra, tiah kan ruat tawn. Vancungmi tu nih cu bantuk thil hna cu kan thluak ah an vun chiah tu khi a rak si deuh.

Mary Vat Awkah Ham Cangmi Josef Sinah Thlahmi Vancungmi

“A hamtu Josef cu thil a hmaan ningin tuah a duh zungzal mi a si; Sihmanhsehlaw Mari cu zapi hmai ah ningzahter a duh lo caah an i hamnak kh a thli tein ka let lai, tiah kha a ruat lengmang. Cu kong a ruah lengmang lioah khan, a mang ah Bawipa vancungmi pakhat a sinah a lang i, “David tefa Josef, Mari hi na nupi ca i lak awh ah tih hlah. Zeicahtiah fa a pawimi hi Thiang Thlarau thawngin a si. Fapa a hrin lai i a min ah Jesuh na sak lai – zeicahtaih a mi kha an sualnak chungin a khamh hna lai,” tiah a ti” tiin Mathai 1:19-21 nih a chim.

Vancungmi hna kan zanmang ah i langh kho dingin thawnnak an ngeihmi hi kan theih hrimhrim awk a si. Cucaah, ni khat chung i suimilam 24 chung khengte vancungmi nih kan zawn an kan ruah i, kan nun vun pen awkah caan duhngbik an i thim tawn cu kan hngalh. Zan caan a si cang caah, Josef lungthin hi dai tein ai dinh lio a si theo lai i, lamkaltu vancungmi nih Pathian bia a vun i kenmi a vun cohlan khawh

lio te a si theo lai dah. Cu bantuk mang manhnak hi kanmah sinah a um ve kho ko rih. Ka hngakchiat lio i Bawipa nih a ka hrilhfiahmi cu, Pathian nih bia a chim tikah, a chimmi bia cu ka thlarau chungah a caam lai ti kha ka zumh. Kan mang manhmi a hram ai thawknak kongah theihfian ai harhmi kan caah hi biatak nih hin a kan thathnem lai dah.

Khrih A Chuahnak Kongah Vancungmi An I Telnak Le Lenkainak

“Cuka hrawngah cun, an tuurun a zohkhenh i ramlak i a riak mi tuukhal hna kha an um. Bawipa vancungmi cu an sinah a lang i Bawipa sunparnak cu an velchum in a ceu.

Annih cu an thin a phang tuk hrinhran, Sihmanhsehlaw vancungmi nih cun a thawh hna i, “Nan thin phang hlah u, zeicahtiah nan sin i ka ratnak cu nan ca i thawng tha he a si, cu thawng tha nih cun mi vialte sinah lunglawmhnak a tlunter lai. Tuzan hrimhrim ah hin David khua chungah nan Khamhtu kha a chuak cang – Khri Bawipa cu! Cun hihi nan ca i hmelchunhnak cu a si lai: ngakchiate pakhat kha puan in an zual i caw rawl einak kuang chung i an thlim kha nan va hmuh lai,” tiah a ti. Cu cangka cun vancung ralkap bu nganpi cu vancungmi sinah khan an rung lang i Pathian kha hla in an thangthat” “A sang bik van ah khin Pathian cu thangthat si ko seh, cun a dawtmi hna umnak vawlei ah hin remnak um ko seh, tiah an ti. Cun vancungmi hna cu annih sinin vancung i an kir than tikah khan tuukhal hna cu pakhat le pakhat kha, “Bethlehem khau ah cun va kal u si law Bawipa nih a kan chimh mi thil cu va zoh tuah u sih,” tiah an i ti” tiin Luke 1:8-15 nih a chim.

Vancung hi khuaruahharnak in a khatmi hmun a si i, Pathian thutdan sang velchum i vancungmi hlaremhbhu thlasaknak

thawngpang a khahnak hmun a si. Vacungkhua i minung umnak le sunparnak in a khatmi fngtlang vialte ah an thangthatnak cu a khat. Cu nih cun vancungkhua ai dawhna kha a tamh.

Hi i langhna caah hin, cu vancungmi hlaremhbua hna lakin pakhat cu tuukhal hna sinah an hun thlah. A tuurun hna caah nunnak a petu Tuukhal Tha a si te lai dingmi Jesuh thangthat pek duh ah, Bethlehem fngtlang vialte cul dih dingin Pathian nih hi tuukhal rual hna a thlah hna nak a ruang tlamtlinhter hi a biapi tuk hrimhrim.

Ngakchia Le A Nu He Izip Ram Lei Ah Zaam Dingin Vancungmi Nih Josef Lam A Hmuhsak

Hahchuahnak in Herod nih hngakchiapa Jesuh nunnak laak a timh. *“Pathian nih a mang ah Herod sin i kir ti lo ding kha a chimh hna i cucaah lam dang in an ram ah khan an kir. Annih an kal hnuah Bawipa vancungmi pakhat cu Josef sinah khan a mang ah a lang i, “Tho law, ngakchia le a nu kha kalpi hna law Izip ram ah va zam u.*

Cun chuak cang u, kan ti hna hlantiang cuka ah cun va um u. Herod nih hi hngakchia hi thah awkah a kawl lai,” tiah a ti” tiin Matthai 2:12-13 nih a chim. Asinain Izip ram cu Joseph chan lio bang khan Bawipa Fapa dawt bawmtu dingah thim a vun si than (Gen. 41).

Khrih Tukforhna A In Hnu Ah A Sinah Vancungmi Nih Rian A Tuan

A tu cu Khrih minung a si caan kan vun phan. Jordan i tipil a in hnu ah, Satan tukforh awkah Thiang Thlarua nih Khrih cu thetse ram lei ah a hruai. Bawipa nih cun a rak dir hnawh khawh i tukforhna cu a thei; *“cun Satan nih cun a kaltak i,*

khah, atu cu vancungmi a rak ra ve i a sinah rian a vun ÷uan”
(Mat. 4:11).

Vancungmi nih Elijah caah rian a ÷uan i amah vancungmi rawl kha a pek bang khan (Salm 78:25), Khrih nih caan saupi rawl a ulh hnu ah vancungmi nih rian a vun ÷uanpiak ve. Elijah nih a rak hmuhtonmi hi Matthai 4:11 bangin a si te kho men. Cu nih cun Caan Dongh tik i ram vialte paam nih a tuaitam lio caan ah Bawipa nih a mi a fa hna a humhak ningding kong kha a langhter.

Damnak Caah Bethesada Tibual A Canghtertu Vancungmi

Pathian zaangfahnak thawngin, vancungmi nih Israel damnak ding caah rian an ÷uan. *“A zei maw caan ah Bawipa vancungmi kha a vung ÷um tawn i ti cu a vung cangh tawn. Ti a cangh tikh aa paih hmasa bik paoh cu an zawtnak khan an dam tawn, cucaah cun cu mi zaw hna cu ti cangh cu an hngak ko,”* tiin Johan 5:4 ah kan rel.

Gethsemene I Khrih Thazang A Petu Vancungmi

Gethsemene dum chungah cun, ÷hat lonak hrai a din lainak kongah, a Pa duhnak le Amah duhnak karlak ah fakngai in lungtuai in Bawi Jesuh Khrih zong a minung sinak in cun a rak um ve ko. *“Cun an sin khan lung chep tluk a va kal i a khuk aa bil i thla a cam. “Ka Pa, na hna a tlak ahcun hi hria hi ka ÷hialpiak ko. Sihmanhsehlaw keimah nawl si lo in nangmah nawl si koseh,” tiah a ti. Vancung in vancungmi pakhat a sinah a rung lang i a rung hnemh”* (Luke 22:41-43).

A duhnak tlintter awakah a Fapa thazang pe dingin a ÷hawngmi vancungmi kha zaangfahnak he vancung kan Pa nih a vun

thlah. Bawipa thangthat si seh!

Vancungmi Nih Thazang An Kan Pek Ningcang

Anmah vancungmi sinin a rami thawnnak he vancungmi nih thazang an kan pekmi cu keimah zong nih pumpak in ka hmuhton bal. Ralpi Pahnih lioah khan, Africa ram ah British ralkap sin i ka pa a rak kal caah, inn ka um lio pi a si.

Zan khat cu, ka nu nih ka upa he ka pi inn lei ah vanthat e tiah a rak kan kal pi. Cu lioah cun kan inn pawng hrawngah Nazi pawl nih bom in an vun den. Paracut nih a thlakmi bom cu, tang phan lo in thingkung ah ai thlai, thli nih a vun hramh i, a teek cu thingkung ah a vun den i, bom cu a hung puak. A hmual cu tih a nung ko; inn vialte cu a dihlak ngawt in a hrawh dih, kan inn zong ai tel.

A puakmi nih cun inn tlakrawh vialte cu a vun choih hna i, vawlei ah a phum hna – abikin kan dum cungah khat ko in a vun pon hna. Ral nih an hrawhmi inn vialte cu cozah nih an vun sak than hna. Hi lio caan ah hin ka pa cu ralkap sinak in rian an dinhter cang i, North Africa i a um ruangah zawtnak nih a tlak i thazang a rak ngei lo.

Hi lio caan theng te ah cun Bawipa nih a rian ah a rak ka kawh ve caah, Baibal Sianginn kai dingin ni le thla a dindeng cang. Asinain, tlakrawh le thingpel pawl cu kan dum chung vawlei ah an pil dih caah, ka pa nih a rak i uan tukmi dum cu a rak i rawk dih. Bawipa nih ka sinah a fiantermi cu, ka nu le pa caah pumpek hmasa i, Baibal Sainginn kai ka kal hlan hrimhrim ah dum chung i tlakrawh le thingpel coih dih dingin bia kai khiah. Cuticun Bawipa nawlngai tein ka tuan.

Lothlopa ka si ve lo caah, a kau nawnmi dum vun lehthal ding

cu ka rak i ngaih ruam lo. Zei a va si hmanh ah, hmuizum cu kai laak i cawh hram ka vun thawk. Cu ti ka vun tuan cun, vancungmi pakhat ka hmaika ah a dir ko kha ka mit hrim in ka vun hmuh. Thawnnak cu vancungmi sinin a ra i, lo riantuan a thiam lomi pakhat nih a lim khawh lai, tiah ka ruah lomi pi tiangin, ka zang a tlung i suimilaam saupi chung tiang ka tuan. Cu ruangah cun Baibal Sianginn zong a caan hman te ah ka vung phan kho.

Khrih Thlam Lungkhar A Hriltu Vancungmi

Sunparnak he thawhthannak zing ah vancungmi cu thlan hmun ah a vung lang i thlankhar cu a hrilh. *“Chikkhat tekhin li aa hnin i Bawipa vancungmi pakhat vancung in a rung tum i thlankhar kha a thawh i a cunghah cun a thu. Vancungmi nihkhan nu cu a thawh hna i, ‘Nan thin phang hrimrhim hlah u. Vailam tahnak thing i kenhchih mi Jesuh nan kawl ti kha ka ngalh’ tiah a ti hna”* tiin Matthai 28:2 & 5 nih a chim.

Bawipa ruak thuammuai awkah a rami nunau rual sinah a vancungmi thlah in Vancungkhua i a ummi kan Pa nih a Fapa Bawi Jesuh Khrih thihnak in a thawhthannak kong vun fianter kha zeitluk in dah a uar!

Khrih A Voi Hnihnak A Rat Than Tikah A Hnu A Vun Zultu Ding Vancungmi Tampi Hna

Khrih a Voi hnihnak a Ratthannak kong kan ruah ah hin, Amah Khrih hrimhrim nih vancungmi bu pi he a rat lainak kha a kan chimh. *“Mi Fapa cu Siangpahrang bantukin vancungmi vialte hna he a rat tikah a bawithudan cunghah cun a thu lai i vawlei cunghah mi vialte cu a hmai ah pumh an si lai. Cun tuukhal nih tuu cu meheh sinin a then hna bantuk khan bu hnih ah a then hna lai,”* tiin Matthai 25:31-32 ah kan rel.

“Mi Fapa nih hin vancungmi kha a thlah hna lai i a Pennak chung i that lonak a tuahtu vialte hna le mi a sualtertu vialte hna kha an pumh hna lai i” ti zongin Matthai 13:41 ah a um. A Voihnih Ratthannak ah hin, vancungmi hna hi miṭha mi hna lak khan mi ṭhalomi hna a thleidangtu dingah rianfial an si te lai cu a fiang ko. *“Chan donghnak ah cun cu bantuk cun a si lai: vancungmi kha an kal lai i miṭha mi hna lak khan mi ṭhalomi kha an khawmh hna lai i”* tiin cang 49 ah a chim ṭhan.

Lamkaltu hna Nun ah Vancungmi an i Langhnak

- Peter nun ah
- Peter cu zuah a si nak lai vancungmi biaceihnak
- Paul nun ah
- Filip ca i vancungmi lamhmuhsaknak
- Khuakip khrihfabu chung i vancungmi hna

Peter Nun Ah Vancungmi Langhnak

Vancungmi Nih Thong Chungin Peter Le A Dang Lamkaltu A Chuah Hna

A hmasa bik ah, Lamkaltu 5:17-9 ah Peter le a dang lamkaltu hna thong chung in vancungmi nih a chuah hna nak kha kan hmuh *“Cun Tlangbawi Ngan le a hawile hna, cuka hmun i a ummi Sadusi pawl chungmi a simi hna nih khan lamkaltu pawl cu an nahchuah ngaingai hna i cucaah an cungah rian kan ṭuan cang lai, tiah an ti.*

Lamkaltu kha an tlaih hna i zapi thong ah an thlak hna. Sihmanhsehlaw cu zan ah cun Bawipa vancungmi nih thongin kutka kha a hun hna i lamkaltu kha a chuahpi hna i...”

Thong kutka onpiak in lamkaltu hna chuah awkah, mithmuh kuttongh in Bawipa vancungmi thlah a sinak, thazang a petu

caan sunglawi kha, hi ka zawn ah kan hmuh. Tawh hrenh mi innka hei ti bantuk dawnkhantu thil hna cungah vancungmi nih nawl an ngeih khawh mi hi i chingchiah awk a tlak ngaingai. A thawhthan hnu ah cun, Jesuh hrimhrim zong Amah pumpak bak in innka ai khar ko nain innkhaan chung a luh khawh bangin, vancungmi hna zong hi khuazeika hmun hmanh ah kal khawhnak thazang an ngei hna.

Ka no lio i vancungmi nih a ka len kha tha tein kai cinken ko rih. Ka ihkhun cungah ka um i, a hngilh cu kai hngilh lo. Vancungmi pakhat cu innka in innkhaan lei ah a hung lut. Fawizangtein cun a sining hliah khawh a si loh.

**Vancungmi Nih Kornelias A Tlun/
Peter Sawm Dingin Nawl A Pek**

Lamkaltu cauk chungah Jentailmi Kornelias inn ah vancungmi thlah a sinak kha kan rel. Peter nih an sinah Thawngtha a chim nakhnga, vancungmi nih Cornelius cu nawl a pek. *“Ni khat cu zanlei suimilam pathum tluk ah khin langhnak a hmu i cu langhnak a hmuh mi ah cun Pathian vancungmi pakhat a rung luh i, “Kornelias” tiah a rung chawnh kha fiang tein a hmuh. [cang 10 a chimtu thiam nih] Cucaah a tu ah Joppa khua ah mi hei thlah hna law a min Simon Peter a simi pa kha va auhter hna”* tiah Lamkaltu 10:3, 5 nih a chim.

“Cucaah Peter cu a vung tum i mi cu a thawh hna i, “Nan kawh lengmang mi cu keimah hi ka si. Zei herh ah dah nan rat?” tiah a ti hna. Annnih nih cun an leh i, “Kepten Korenelias nih a kan thlahmi kan si. Amah cu mi tha le Pathian a bia mi a si i Judah mi vialte nih an hmaizah ngaingaimi a si.

Amah nih cun na bia kha a theih ve nakhnga Pathian vancungmi pakhat nih nangmah cu a inn rat va sawm awkah amah cu a

chimh” tiah an ti,” tiin Lamkaltu 10:21-22 nih a chim.

Peter cu Kornelias inn leiah cun a vung kal i cuka hmunah a rak i pummi cu Thawngtha a chimh hna. A thawngthachim lio pi ah cun Thiang Thlarau cu mi kip cungah a tum i, holhtheihlo in an holh dih hna (Lam. 10:34-48).

Vancungmi Nih Peter A Voi Hnihnak A Khamhnak

James a thah hnu ah, Herod Siangpahrang nih Peter thong thlak a timh. Sihmanhsehlaw Peter runven awkah le chuah awkah Bawipa nih a vancungmi a thlah. “*Chikkhatte ah khin Bawipa vancungmi pakhat kha khika ah cun a hung dir i thonginn chung cu a ceu. Vancungmi nih cun Peter cu a liang in a hninh i a thangh, “Khulrang in tho tuah,” tiah a ti. Hmakhatte ah Peter kut cun thirhri cu an tla. Cun vancungmi nih cun a thawh i, “Na taisawm i sawmh law na kedan i danh tuah,” tiah a ti. Peter nih cu bantuk cun a tuah i vancungmi nih cun, “Na puan kha i aih law hung ka zul,” tiah a ti i Peter nih cun thonginn lengah khan a hei zulh. A si nain vancungmi nih a tuahmi cu a taktak a si rua ti awk a hngal lo, langhnak ka hmu rua tiah a ruah. Ralvengtu hna umnak hmasa bik le a pahnihnak kha an hei lonh i khua chung vung lanhnak thir kutka kha an phan. Kutka cu amah te in a rak i hung i annih cu an chuak. Lam kha an vun zul i vancungmi nih khan Peter cu, duak tiah a kaltak”* tiin Lamkaltu 10:7-10 nih a chim.

Vancungmi Nih Herod Bia A Ceihnak

Lamkaltu James a thah hnu ah Paul zong cubangin tuah a timh caah Herod cu vancungmi kut in thih a nungmi telrulchamnak a ing ve. Hi kong cu Lamkaltu 12:21-23 “*An ni tinh ni ah Herod nih khan a siangpahrang thilthuam kha aa hruk i a bawithudan cungah khan a thu i mi zapi sinah cun bia a chim.*

“Bia a chimtu hi minung a si lo, Pathian a si” tiah an au.

Herod nih Pathian kha upatnak a pek lo caah Bawipa vancungmi nih chikkhatte ah a vun tuk. Amah cu tholung nih an ei i a thi” ah fiang tein kan hmuh. Cucaah cun, biaceih dingin Pathian nih vancungmi a hman kha kan ngalh.

Paul Nun Ah Vancungmi Ai Langhnak

Rom ram, Caesar lei a kalmi tilawng cung i Paul khual a tlawn lioah, a thawng ngaimi thlichia a tho. Tilawng ai rawk i lutawsul in an um lioah, a tanglei bang hin Paul nih tilawng ai cit vemi minung 276 sinah thazang peknak a ngeih hna: *“Zeicahtiah ka biak i a ta ka simi Pathian vancungmi kha zahan ah ka sinah a ra i, “Paul, na thinphang hlah. Siangpahrang hmaika ah cun na dir thiamthiam ko lai; cun Pathian nih amah thatnak thawngin nangmah sinah a kalmi vialte an nunnak hi nangmah kha an pek,” a ka ti”* ti hi a si.

Vancungmi Nih Filip Lam A Hmuhsak

Evangelist Filip nih Samaria ah revival meeting a tuah lioah, Bawipa vancungmi nih cun nichuahlei i mer i Gaza lei ah hei zuang dingin lam a hmuhsak. Cuka ah cun Khrih sinah a phanhpimi, Ethiopia pa he an i tong. Hi ramchung dihlak ah hin hi Ethiopia pa hi a hmasa bik hrinthannak a hmu mi a si lai tiah zumh a si.

Hi kong hi Lamkaltu 8: 26 le 35 nih a tanglei bangin an fehter: *“Bawipa vancungmi pakhat nih Filip cu a thawh i, “I tim law chimlei ah vung kal law Jerusalem in Gaza ah a kalmi lam ah khan vung kal tuah. Cucaah Filip cu aai tim i a kal. Cu lioah cun Ethiopia mi tildit mi pakhat an khua lei i a tlung mi a rak um. Cu pa cu bawi upa pakhat a si i Kandas ti zongah ti*

a simi Ethiopia Siangpahrangnu tangka bawi kha a si. Filip nih cun a vun i thawh i, hi Baibal caang hin i thawk in Jesuh kong Thawng Tha kha a chimh.”

Khrihfabu Chung I Vancungmi Hna

Biathlam Cauk chung khrihfabu pasarih sin i biacah vialte hna kha cu khrihfabu hna zohkhenhtu vancungmi hna caah timhtuahmi a si. *“Cun khrihfabu i a vancungmi sin ah... tial.”* Hi nih a kan fianter mi cu, zumtu hna an i butnak kongkau ah vancungmi hna an rian kong hi a si. A hmasa bik ah, khrihfabu pakhat cio caah Pathian nih vancungmi pakhat cio rian a fial hna kha kan theih khawh. A pahnihnak ah, cu vancungmi rianțuannak cu hi khrihfabu chungah a ummi zumtu hna an thinlung umtuning nih lai a rel. Mithiang mi hna an thlarau nun a puitlin deuh paoh le, a kilventu vancungmi hi a ngan deuhmi an si ve.

Vancungmi vialte hi an dihlak in țhawnnak ah le fimnak ah an i khah lo kha kan theih țhan. *“Cun keimah Daniel nih khua ka hei zoh i midang pahnih an dirk o kha ka hmuh hna, pakhat cu tiva khattelei kam ah a dir. Cun pakhat nih cun puan hmangthia aa aih i, “Hi hmelchunhnak hna hi an dongh tiangah zeı can dah a rauh rih lai,” tiah a hal. Puan hmangthia aa aih mi nih cun a kehlei kut le a orh lei kut kha van lei ah a hler hna i, “Can khat, can hnih le can cheu chung a si lai; mithiang mi hna a hremtu hna kha a donghnak an phan ve lai,” tiah zungzal a nung mi Pathian min chalh in chiat a ser kha ka theih”* tiin Daniel 12:5-7 chungah hmuh khawh a si.

Daniel cauk chung i catlang ah hin, vancungmi pakhat nih a dang vancungmi pakhat kha bia a hal. Vancungmi pakhat deuh nih cun a leh awk a theih ve lo caah, a let khotu a dang

vancungmi sinah bawmhnak a hal chin ve. Cucaah, vancungmi a cheu hi a dang vancungmi nakin an theihhngalhnak a san deuh kha a fiang ko.

***Thawngtha Chim Dingin Rianuantu Hna Hi
Vancungmi Nih An Bawmh Hna***

Khrihfabu pakhat hnu pakhat ah Thawngthachimnak a thuh ning ai dannak a ruang cu, cu khrihfabu a kilvengtu vancungmi an i dan ve ruangah a si.

Ka no deuh lioah hin, evangelical khrihfabu pakhat ah pastor si dingin an ka sawm. An pastor thing kha cu a rian in ai din cang i, chungtel sawhsawh in a rak um cang. Rian ka luh hnu zarh tlawmpal ah khin, “Pulpit cung na dir tikah, amah (vancungmi) kha na hmutong maw?” tiah pastor thing nih cun a vun ka ti. A chim duhmi cu ka theihthiam ko. Zeicatiah pulpit phen i ka dir tikah Pathian a ðihmi vancungmi ka hnu a dir ko kha ka theih. Cu ka hmuhtonmi cu a taktak khi a si; a vun ka naih deuh in cun a puan nih ka angki a vun tongh kha ka theih khawh.

Sihmanhsehlaw, soal nih mipi a uknak khrihfabu tampi ah ka kal bal. Mipi hna nih cun zeimawzat soal kha an solhnalh i, siamremh an i tim lo. Cu tikah a sualmi vancungmi nih cu bantuk khrihfabu cu a uk, a pen. Bawipa sinin kan thlarau himnak a rat khawh nakhnga, kannih zong nih Thawngtha lawng chim lo in, a tuah zong tuah hi zeitluk in dah a biapit.

Vancungmi Hna Nih Bia An Khumh

Vancungmi hna cu pulpit ah an um ve i Thawngthachimtu kha chim khawhnak an pek hna pinah, mipi hna sin zongah rian an ðuan. Voikhat cu pastor pa i a ðhawngtha chimmi lawng

si lo in, a chimmi Thawngtha cu mipi nih zeitin dah an rak cohlan ning a si, timi vancungmi pakhat nih a rak khumhnak he pehtlai in, khrihfabu pakhat i a ummi minu pakhat nih langhnak a rak hmuh. Mipi hna nih cun Thawngtha cu an rak i laak in an nun ah an rak hmang maw? Biatak an theihmi cu an thinlung kenne tiang ah a lut in, hmailei ah dinfelnak theipar chuah kho lak in, hram an tlakter taktak maw? Hi khrihfabu chung i mi a cheu khat hna cu an lung an rak hahter i, biatak cu lamkam ah an rak tlakter. A dang vancungmi pakhat nih cun ai pumkhawmmi milu zat kha a rak reel ve. Cun a dang pakhat baak nih cun thawhlawm kholhnak kuang chung i chawva zat kha a rak rel ve.

Damternak Laksawng Ai Ngeihmi Vancungmi Hna

A dang vancungmi hna cu damternak laksawng an ngei i, pastor pa le mipi hna an zumhnak thawngin, damternak cu tuah a si.

Revival meeting ah a ummi mipa pakhat sinah langhnak pek a si kha ka vun i cinken ko rih. Evangelist pa hi dam duh ah artlang in a dirmi hna caah thla a cam. Sihmanhsehlaw, a keh le orh ah vancungmi pahnih an dir i, cu vancungmi sin tu in cun damnak kha a herh taktakmi sinah lawng ah a tlung. Cutan pumhnak service ah cun a chingchiah awk tlak khuaruahhar thil tampi a cang.

Vancungmi Hna Cawnpiak Dingin Pathian Nih Khrihfabu A Hman

Vancungmi hna khrihfabu pumhkhawmhna ah an thut ve le zeiko dah thil an tuahmi a si, tiah an rak tuaktan leen ko kha khuacaan ah cun ka hmuh tawn. Efesa 3:10 nih a chim bingin, “*Cu ti a rak thuh cu, khrihfabu thawng hin vancung*

khuauktu vanmi hna nih hin, Pathian fimnak a phunphun cu, atu caanah hin hngal hna seh ti a duh caah a si,” Pathian nih a kan chimhmi cu, Amah Pathian fimnak phuntling kha vancung khuauktu hna le vancungmi vialte hna cu cawnpiak hna seh ti a kan duh. Cu lawng a si lo, Thawngtha kan chimmi bia hi anmah vancungmi hrimhrim zong nih hmuh, theih an duh tuk vemi a si, tiah Peter nih a chim (1 Pet. 1:12).

Hawi dawl hna, vancungmi hna kong kan cawn tikah, vancungmi dihlak nih an kuk an bil i an biakmi, a sunglawimi kan Bawipa Jesuh Khrih dawtnak kha zeirello lakin um hna hlah u sih.

Khahlan Khrihfabu chan ah, vancungmi va biaknak kong cawnpiaknak thalo hi a rak lut i an rak cohlan. Cucaah, vancungmi va biaknak kongah Kolose mi hna kha Lamkaltu Paul zong nih a cakuatmi chungah ralrin pek a rak duh hna. *“Langhna a sang khun mi kan hmu i cucaah hawi nakin kan cunngung deuh, tiah aa ruat i kanmah le kanmah nih kan pum hi kan hrem awk a si, tiah a ti i vancungmi kha kan biak hna awk a si, a ti mi hna nih khan, sual zehmanh in phaw hna hlah seh. Cu bantukmi nih cun, sullam zei set um tung loin, minung ruahning in thil an ruahmi kha an i porhlaw i lu a simi Khrih i tlaih kha an ngol. Lu a simi Khrih sin khan pum nih cun cawmnak a hmuh i pum cu a hliahcang le a thahri hna nih khan an fun an tem i Pathian nih thang seh ti a duhning khan a thang”* (Kol. 2:18-19). A sualmi vancungmi hna dah ti lo in cun, a thami vancungmi nih cun biaknak (worship) an cohlang lai lo cu kan theih awk a herh. Vancung ah maw, vawleicung ah dah mizeihmanh hi biak tlak minung hohmanh an um lo. Pathian lawng hi ai tlak, cucaah vancung ah le vawleicung i biaknak vialte cu Tufa le a Pa sinah pek ding a si ko.

Biathlam Cauk Chung I Vancungmi Rianṭuannak

Hi a sunglawimi Biathlam Cauk chungah hin pumpak in rian a ṭuanmi vancungmi hi voi 51 tiang an lang i, a bu in rian a ṭuanmi vancungmi hi voi 23 tiang an lang ve. Hi vancungmi langhnak hi a dang Baibal cauk chung vialte nak hmanh in a voi a tam deuh. Kan zawndamh khawhmi cu, vawlei caan a dongh lei sang ah hin vancungmi rianṭuannak hi a tam deuh chinchin lai i, zumtu hna zong nih vancungmi umpinak hi tam deuh in kan vun theih ve te ko lai.

Bawipa Vancungmi – Mizeidah A Si?

“Hi cauk hi Jesuh Khrih nih a phuanmi thil kong a si. Cu a phuanmi cu a um zau dingmi thil, Pathian nih a sal hna hmuhsak awkah a pekmi kha a si. Cu thil hna cu Khrih nih a sal Johan kha a hngalhter i cu hngalhtertu ah cun a vancungmi kha a thlah i” tiah Biathlam 1:1 nih a chim. Amah vancungmi caah thimpiakmi rian a si bangin, vancungmi nih cun Biathlam cu Johan sinah a pek.

Cucaah, ram pakhat president, asiloah, company president pakhat nih amah pumpak in secretary, asiloah, rianṭuantu hna an lubik ah an chiahmi minung pakhat an i ngeih bang khin, Bawipa zong nih amah pumpak in ai ngeihmi vancungmi a um ve ti hi kan theih khawh. Bawipa nih Amah aiawh in tuah dingmi rian paohpaoh kong ah cun, hi vancungmi pakhat hi a fuhpanh. Caan donghnak kong he ai pehtlai in a cang dingmi thil vialte kongkau ah, Bawipa aiawh in, hi vancungmi nih cun lampi chuanthluak Lamkaltu Johan cu lam a hmuhsak.

Pa Pathian nih zeizong vialte kong ah khua a rak khaan cang kha an theih awk a herh i, van le vawlei ah a tlung hrimhrim dingmi thil vialte kong a theih khawh nakhnga, Pa Pathian

nih a Dawtmi a Fapa sinah hi Cauk hi a pek.

***Biathlam Chung Khrihfabu Hna A Kilvengtu
Vancungmi Hna***

Bawipa kut chungah a ummi arfi pasarih nih a hmuhsakmi vancungmi kha nehnu ah vun langhter mi hi an si i (1:6), cu vancungmi hna cu Asia chung, Rom peng ah a ummi khrihfanu pasarih hna i an vancungmi hna an si kha, an kan chimh (1:20). Dal hnih le dal thum ah, an zohkhenhmi khrihfabu cio an dirhmun kongah vancungmi hna an biacahmi kha kan hmuh.

“Mi Zeihdah Cazual Phoih Awkah Ai Thlakmi A Si?”

– A Thawngmi Vancungmi A Au

Dal 5:2 ah, “*Thutdan sang ah a thumi Pa Pathian kut chung cazual phoih awkah ai tlakmi aho nan um maw?*” tiah biahalnak tuah buin thang piin a aumi vancungmi thawng kha, langhnak in vancung ah kaipi a simi Dawtmi Johan nih a theih. Cucaah, hi cazual pasarih hi Pathian nih vawlei bia a ceihnak a hram ai thawknak a si i, cu thil vialte cu vancungmi he pehtlaihna an ngei. Fiang deuh in kan vun chim ahcun, hi biaceihnak hna cu vancungmi hna kut chungah a um ti khawh a si.

Thutdan Sang Cung I Tuufano A Biatu Vancungmi Rual

Johan nih khurkhua a ruahmi cu thutdan sang cungah a thumi sunparnak Tuufano kong hi a si. Thutdan sang a velchum in cun aw thang piin Tuufano thangthatnak a petu vancungmi rual kha an um. Hi ka zawn ah, a dang vancungmi riantuannak kha kan hmuh than. Annih cu mibiatu an si caah, vancung hlasabu kha an dirh. Vawlei cungah an um lio tein vancung hlaremhu hna hlasak thawng thei kho lak in an thlarau hnaa

pemhter a simi, mithiang mi hna sinin tehte khannak kha kan theih tawn. Vancung awthawng cu ai rem tuk caah vawleicung awthawng ai remcemmi he hmanh tahchunh awk a ʒa lo.

Tlitu Pali A Tawlreltu Vancungmi Pali

Cazual vun samh a si bak in dal ruk cung i thlalaunak vancungmi rangtum cu an thlah ve hna. Cu hnu cun, 7:1 ah vancungmi rianʒuannak a dang an kan chimh – thlitu tawlrelnak. Cang 2-3 ah kan hmuh bangin, thlitu pali a tawlreltu vancungmi pali nih hin vawlei dantat, asiloah, a biaceih khawhnak ʒhawnnak an ngei.

Sihmanhsehlaw, “vawlei fahnak” pek awkah thlah an si hlanah, cang 2 ah, Israel mipahun hleihnih lakin minung 144,000 pumh an si hlan chung cu, dantatnak tuah lo dingin a dang vancungmi pakhat nih a thloh hna. Cang 2 ah a langmi vancungmi hi Israel mipahun hleihnih hna pumhnak kongah nawl a ngeimi a si.

Muko Ai Putmi Vancungmi Pasarih/ Sui Biaktheng Ai Putmi Vancungmi

Dal 8:1-2 hi cazual a pasarihna an samhna in ai thawk i, hi loiah hin muko pasarih a cohlangtu vancungmi pasarih Pathian hmaika i an dir kha Johan nih a hmuh. Cu muko hna nih caan dongh tik i a phunhnihnak biaceihna an langhter. Annih nih muko an tum hlan deuh ah, a dang vancungmi pakhat nih (cang 3-4) zihmui in a khatmi, ai kenmi sui biaktheng a vun cuahpi i, mithiang mi hna he thlacamna kha pekchanh ai tim.

Caan dongh laiah cun vancungmi rianʒuannak in a khat te lai. Cu biatak nih cun zeizongvialte hi vancungkhua i a ummi dawtnak Pa Pathian zohkhehnak tangah an um dih lai, timi

kha a kan hngalhter. Vawlei sem hlan in rak timhlahm ciami Pathian duhnak a tlamtlinter awkah Amah nawlpeknak in a thiangmi vancungmi thlah an si.

Cauk Hmete Ai Kenmi A Liannanmi Vancungmi

Biathlam 10:1-4 ah caan donghna he ai pehtlaimi hrilhfiahnak kongah khuaruahhar in a tlungmi thil kha kan hmuh. “Khuatur pasarih” kong ai tialmi cauk hmete a kengtu a liannanmi vancungmi kha hi ka hin kan hmuh. Khuatur pasarih nih an aw an hun chuah cun, anmah nih an phuanmi biacah kha Johan nih ai tlennawn lo dingin an khap. Johan nih a hmuhtonmi thil a cheuchum hi cu minung theihter an siang lo. Hi khuatur pasarih hna hi a fiantertu an si.

“Hmurka in phuan awk a tha lomi” thil kha Paul zong nih a rak hmuh bal ve (2Kor. 12:4). Cheukhat thil hna cu kan theih awkah pek an si lo. *“Aa thupmi thil hna cu Bawipa kan Pathian ta an si; Sihmanhsehlaw...phuanmi thil hna cu kanmah le kan fale hna ta...”* (Deut. 29:29).

Thil a cheukhat kong Pathian nih theihter a kan duh lo a si ah cun, kannih zong nih theih kan i zuam ve len awk a si lo. *“Thil liannan kha biapi ah ka ruat ti hna lo ka ca i a har tukmi thil kha zei ah ka rel ti hna lo,”* tiah David nih a ti (Slm. 131:1).

Michael Le Vancungmi Hna Nih Satan Le A Vancungmi An Tei Hna

Vancungkhua ah Michael hruainak in vancungmi nih Satan le a vancungmi hna an tei hnanak kha dal 12:7 ah ai tial. Hi caan thawk in hin Satan cu vawlei ah thlak a si i a umnak cu vancung a si ti lo.

***Thawngtha Kan Chimrel Khawh Nakhnga
Vancungmi Nih An Kan Bawmh***

Tuan ah kan chim cang bang khan, Thawngtha kan chimrel khawh nakhnga vancungmi nih an kan bawmh. “*Vawleicung mi vialte, phun kip, ram kip, holh kip le mi kip sinah thanh awk a simi, zungzal Thawngtha aa phorh i vanlai i a zuangmi vancungmi pakhat ka hmuh*” tiin Biathlam 14:6 ah Johan nih a tial. Thawngtha kan chim tikah hin vancungmi an rak i tel ve i, dinnak in Thawngtha a chimmi hna an Thawngtha i ken dingin Thawngthachimtu kha thazang an pek hna.

***Vancungmi Biacah – Pathian Tih,
Biaceihnak Caan A Ngai Cang***

Dal 14:7 chung i vancungmi biacah hi kan i cinken awkah a herh: “*Aw thang piin, “Pathian kha tih u law a lianhnngannak kha thangthat u. Zeicahtiah amah nih minung vialte bia a ceih hna lai caan kha a phan cang. Van le vawlei le rili le tiput a sertu kha bia u,” a ti.*”

“*A biaceih lai nak caan a phanh cang caah*” timi biacah hi Pathian fa le pakhat cio nun thiangthlimnak kong a ruakhahtertu a si awk a si. Pathian cu mi bia a ceihmi Pathian a si caah, tanglei hmun i kan um lio caan i kan nuncan rupin mawhphurhnak hal kan si cio te lai.

Cucaah, midang sinah Thawngtha a chim asiloah a cawnpiaktu kannih hna zong nih Pathian theihhngalhnak ah le sualchirnak lei ah mipi cu kan hruai hna awk a si. Kan Thawngtha a ngaitu hna kha a hmanlomi ruahchannak kan pek hrimhrim hna awk a si lo i, thianhlinnak lo in cun mizeihmanh nih Bawipa an hmuh lai lo tu kha kan ngalhter hna awk a si.

***A Dang Vancungmi Pakhat Nih
Babylon Tlaknak A Phuan***

Thawngthanhnak an hun tuah chapmi cu a ra laimi biaceihnak kong kha an si. Atu cu a dang vancungmi pakhat nih Babylon tlaknak kha a vun phuan i, Sahrang hmelchunhnak ai ngeihmi paoh cu Pathian thinunnak an ing lai i Tuufano le a thiangmi vancungmi hmaika ah mei le kaatmei in hrem an si lai (Biat. 14:9-10).

Kokek Thil Vialte Vancungmi Nih An Uk Hna

Vancungmi hna hi a phunphun rian ai ngeihmi Pathian lamkaltu an si. “*Cun vancungmi a dang pakhat, mei uktu a simi kha biaktheng khan a ra*” tiin Biathlam 14:18 chung cañial hi kan i cinken cu a herh ve. Cu bangin, “*Cun biaktheng palinak nih a kanto kha ni cungah a bungah i ni cu mi kha khanghnak nawl a hmu*” tiah Biathlam 16:8 nih a chim.

Vancungmi hna nih tlitu (7:1), mei (14:8), ti (16:5), le nika (16:8) hei ti bantuk koket thil zohkhenhnak rian an ngeih cio kha hi ca-cang hna in hin kan theih khawh. A cheukhat kongkau le bang ah cun, minung nih an ñuanmi rian tampi hna hi vancungmi zong nih an rak ñuan vemi, asiloah, anmah vancungmi hna uknak le nawl ngeihnak tangah tuahmi an si hna. Hi thil hna hi vancungkhua a ummi kan Pa a pennak a tlamtlin zia a vun kan ngalhter tu an si.

Kan nunnak i a hme bikmi tiangah zawnruahnak le dawtnak a langhter mi kong he pehtlai in tehte khannak vun chim ta ka duh. American khua a lian ngaimi pakhat ah ka um lioah lam tannak hmun ah ka dir i, cu lio cu mipuanh (traffic) a mih sau lio caan pi a si. Hmakhatte ah ka thlarau mit a hung vang i, lam tannak i mipuanh (traffic) tawlrel lawng si lo in

cu ka sang i a ummi zung inn vialte a tawlrel tu a ngan tukmi vancungmi kha ka hmuh.

Cu lio hrawng te ah cun (vancungmi mit bangin) kiangkap zung inn ngan pipi hna an innkhaan kha ka hmuh khawh ve hna. An vanpang vialte cu hlan lak in hmuh khawh hei si hna seh law a lo i, zungkhaan chung i a cangmi thil vialte cu an lang dih i, vancungmi hmaika ah an hliah a lang dih. Hi kong hi Hebru 4:13 ah ralrinnak a petu Lamkaltu Paul cawnpiaknak he ai khat: *“Pathian sinin thuh khawhmi thil zeihmanh a um lo. Sermi thil vialte hi an dihlak in a hmaika ah an lang dih hirhiar i amah sinah cun kan kong cu kan i chim cio lai.”*

***Midingmi Le Misualmi Thenhmalnak
Vancungmi Nih An Tawlrel***

Khrih Voi hnih a Ratthannak kong he pehtlai in, Biathlam 14 chungah hmuhmi bang khan, lamhruainak tuah awkah a ngan tukmi vancungmi hman an si kha kan hmuh.

Bianabia ah, a ngan tukmi vancungmi pakhat nih biaceihnak ni a nai cang, tiah ralrin peknak a tuah. A dang pakhat zong nih (a to hmun in si dawh a si) Babylon tlaknak kong kha a phuan. A dang pakhat baak nih vawlei pumi huap in midingmi hna khomhsuat hna (14:14-16), cun a dang pakhat thiam nih vawlei pumpi huap in miḥhalo hna khawmhsuat hna, cun cu misual mi hna cu thahnak hmun ah a kalpi hna (14:17-20).

Hi a ngan tukmi vancungmi hna kong kan cawn lioah hin, a dang tehte khannak vun pek ta ka duh. Khrihfa kum no ka si lioah England ram, ka chuahkehnak khua London kiangkap ah a ummi lamkap ka zulh lioah Voi hnihnak Ratthannak kong ka ruat. Ka phaisa chimtlaklo ka chiahnak baan cu lam ral ah a um.

Thawkhmahruaklo piin, khulrang in hun kalnak thawngpang he a ngan tukmi vancungmi pakhat vancung leiah a kai i, anih cu Voi hnihnak Ratthannak vancungmi a si kha ka ngalh. Hrut ngai in ka ruah vemi cu, Bawipa he zungzal um ti awkah vancungmi nih vancungkhua lei ah kai pi a ka timh rua, tiah kai ruah.

Sihmanhsehlaw, khuaruahhar a simi cu, cu a ngan tukmi vancungmi cu lamral a hei pet, cun a dir i paisa ka chiahnak baan cungha a kut a chuan. Chikkhatte ah khin hi langhtnak nih ai tinhmi kha ka sinah hun fianter a si colh. Baan i ka chiahmi ka phaisa, asiloah hi vawleicung rumnak kai bochan a si ah cun, Pathian duhnak zong ka tlinh kho lai lo i, cun ka caah Vohnihnak Ratthannak zong a um fawn lai lo.

Vancungmi nih mi an bawmhchanhnak kong kan chim hlan ah, a dang an i langhnak hun in ruah ta hna ka duh – an siangpahrangpa Satan sinah upatnak a petu a sualmi le a thalomi vancungmi hna kong hi a si.

Vawlei Ah A Ummi Satan Le A Mipi Hna A Dotu Vancungmi Hna

Michael hruainak in vancung ralkapbu nih Satan le a ralkap pawl an tei lainak le vancungkhua in haakleng an chuah hna lai nak kong kha (hi Khrihfabu Chanrelnak i a hmasa lei kumthum le a cheu hlan) kan rak langhter cang (Biat. 12:7-9, 12:12-13). Asinain, vawlei ah a ummi Satan le a mipi hna doh dingin a kalmi vancung ralkapbu a dang tein an um rih.

***Raltuk Lioah Vancungmi Nih David Siangpahrang Kha
An Bawmhchanh***

Raltuknak ah a kal hlan ah vancungmi ralkapbu cawlcangh kha ngak ta dingin David Siangpahrangpa nawlpek a si kha kan hmuh. “*Cun Filistin mi cu an ra than hoi i Rephaim nelrawn ah khan an i samh phut than. Cun David nih Bawipa kha a hal tikah, “Na hung kal hnga lo; an hnulei in na va hel hna lai i balsam thing zawn khan na nam hna lai. Cun balsam thing par hna i kal thawng na theih tikah, khi tikah na cawlcang ve lai, zeitintiah khi tikah khan, Bawipa cu na hmai ah Filistin mi ralkapbu kha tuk aw h ah a kal cang a si lai,” tiah a ti. Cun Bawipa nih nawl a pek bangin David nih a tuah i Filistin mi hna cu Geba in Gezer tiang a thah hna”* tiin 2 Samuel 5:22-25 ah ai tial.

“*Cun balsam thing par hna i kal thawng*” cu vancungmi ralkapbu hna an thawngpang a si i, cu thawngpang a theih hlan tiang David nih a hngah a hau. David nih ral a tuk i a tei nak a ruang cu vancungmi ralkapbu nih an umpi i a caah ral an tuk ruangah a si. Vawleicung mithiang mi hna aiawh in Satan le a ralkap pawl an doh hna ruang i upatnak hmelchunhnak anmah vancungmi sinah a um kha vancung kan phak tikah kan hmuh te lai.

Barak Caah Vancungmi Ral An Tu

Naphtali le Zebulun phun in minung 10,000 he Tabor Tlang lei ah kal dingin Israel ralkapbu bawipa Barak cu Bawipa nih a chimh. “*Cun Jabin ralbawi bik Sisera cu a rangleng hna le a ralkap hna he nangmah kha Kishon tiva pawng i rak in doh aw h ah, ka hnuh lai i amah cu nangmah kut chungah kan pek lai,*” tiah Pathian nih a chim (Biac. 4:7). Cuka ah Pathian nih teinak a pek hnuah, Barak le Deborah cu teinak

hla an sa ti. Hi hla ah hin, anmah a bawmchantu vancungmi kong kha an langhter.

“Zebulun hi an nunnak hmanh thih tiangin ze ah a rel lomi an si, Naphtali zong hi lo chung i a sannak hmun ah a si ve. ‘Siangpahrang an ra, an rak doh hna; khi tikah Taannak ah, Megiddo ti pawngah, Kanan siangpahrang cu an doh hna; Ngun hranchaw zehmanh an hmu lo. Vancung khin arfi nih an run tuk, an lam khin Sisera cu an run tuk” tiin Biaceihthu 5:18-20 nih a chim.

Barak le Zebulun phun hna nih Megiddo pawngah Kanan siangpahrang an doh lioah *“vancung in vancungmi nih an dohpi hna, arfi an run tuk, an lam khin Sisera cu an run tuk.”* Megiddo i raltuknak bantuk hi (Armageddon ti he ai khatmi bia a si) kan hmailei caan chungah a tlung te dingmi raltuknak zong an si te lai.

Minung nih minung hawi a doh bangin, raltuknak paoh ah hin, vancungmi nih an vancung hawi kha an doh ve hna. Vancungmi nih a ral pawl an tukpiaknak le teinak tiang hmu kho dingin an bawmhchanhna cu Barak nih a philh hrimhrim lo.

Raltuknak i teinak hmuh khawhna a lam cu vancungram he i pehtlaihna ah a um awk a si. Vancung ah biaceihthu bu an um. Khrih lungput kha kan i ngeih ve i, cu biaceihthubu hna nih an chimmi kha kan phuan awk a si. Pathian ralkapbu tel lo in raltuknak hmun leiah kar kan hlan a si ahcun, kanmah lawng in ral kan tu lai i, kan sung ko lai. Sihmanhsehlaw, Pathian nih a rak tuaktan cangmi a duhna bangin Satan le a ralkap hna doh awkah vancungkhua biaceihbu he kan i kawp a si ahcun, hmai kan fong kho lai i teinak kan hmu ko lai.

College/Universities A Uktu Vancungmi

Hi a dal khatnak kan dih lei sang ah, kan cawn ding a tithlurpi a simi, vancungmi huham nih a pennak hmun ka dang kha vun ruahti ta ka duh. Thlarau in a khatmi college hna ralchanh riangmang in tlangvalno Khrihfa pakhat nih nautatnakbia a chimmi ka ruah pah khin, ni khat cu thlacam ah ka kal.

Thla ka vun cam in cun, Bawipa nih ka mit a vun ka varter i, ka umnak hmun in meng a zaza in a hlaatnak hmun ah a ummi college tampi kha ka hmuh hna. College pakhat cio cung i vancungmi a um kha ka hmuh. Vawlei lei college a zohkhehtu ah cun a sualmi vancungmi kha ka hmuh hna i, Khrihfa college tu ah cun ceunak Thawngtha umtuning zulh in le college pakhat cio nih an i tlaihmi biatak zulh in an ceunak le liangnannak ai dang cio mi, ceunak vancungmi kha ka hmuh hna. Pentecostal college nih cun a liangnancemmi vancungmi an i ngeih hna, ti vun hmuhnak cu toidor thil a si ko.

Ka nonal lioah Khrihfa college pakhat ah kai dingin kai tim i, cu sianginn a kilvengtu thlarau kha Bawipa nih a ka hmuhter. “Khi sianginn ah na kai a si ahcun, hi thlarau nih hin dakaw an cawnpiak lai cu” tiah Bawipa nih a ka chimh. Cu thlarau cu a fimmi thlarau a si. Cu ruangah cun, khuazeika hmun ah dah training pek na si, timi hi a biapit tuknak a si cu. Cu na kainak sianginn a uktu thlarau thawnnak nih cun, hi nunnak ca lawng ah si lo in, zungzal nuncan tiang daih in, an ser lai i, muisam an remh lai.

I Cinken Dingmi Thil – Dal Thumnak

1. Kan Bawipa Jesuh Khrih nun ah vancungmi an i langhnak tampi a um.
2. A chuahnak kong Thawngthanhnak in an i thawk i a dotdot in a ummi a nunnak lamthluan chung, cun Gethesame Dum chung i thazang a petu vancungmi hna umpinak tiang in a lang.
3. A Voi hnihnak a Rat than tikah vancungmi tampi nih Khrih hnu an vun zulh te lai.
4. Lamkaltu a simi hna Peter le Paul, cun evangelist Filip zong nih vancungmi telpinak an tincomi kha Cathiang nih a chim. A caan nih a herh bangin, lam hmuhsak, chanh le thawngthan an si zong kha ai tel.
5. Baibal chung i a dang cauk vialte hna nak tam deuh in Biathlam cauk chung lawngah vancungmi hi voi 74 tiang langhter a simi nih hin caan donghnak ah cun vancungmi rianṭuannak a tam deuhdeuh te lai, ti hi a fianter ko.
6. Biathlam cauk chung in kan cawn khawhmi cu, vancungmi nih khrihfabu kha an uk hna, koket thil a simi ti, thlitu, khualinsa, nika hei ti bantuk hna le thlitu pali hna kha vancungmi nih an uk hna. Muko pasarih an tum cun biaceihnak phun sarikh kha an kalpi. Michael le vancungmi hna nih Satan le a sualmi a vancungmi hna an tei lainak zong kha an kan chimh (Biat. 12:7).
7. Vancungmi hna nih hin khuaruahhar ṭhawnnak an ngei. Raltuknak ah minung kha an bawmhchanh hna. Bianabia ah, David le Barak. Miding mi le miṭhalomi hna thleidannak kha an tuah lai. Rianṭuantu hna kha thawngtha chim kho dingin an bawmhchanh hna. Ram, khuapi, university, college le a dang thil tampi hna zong an uk hna.
8. Bianabia ah, kan Bawipa Jesuh Khrih chuahnak, Babylon tlaknak hei ti bantuk a biapimi Thawngthanhnak tuah awkah Pathian nih vancungmi a hman hna.

9. Zumtu pakhat cio an nun ah a tlungmi thil a hme bik tiangin le vawleicung ah a tlungmi thil vialte hna i cinken cu an rian vialte lakah a biapi ngaimi pakhat a si ve.
10. Cu ve bangin cun, Amah lam kha vancungmi sinah cawnpiak ve dingin Bawipa nih Khrihfabu kha a hman ve.

Dal Linak

Ral – A Sualmi Vancungmi

A Muimi Pennak kong kan ruah tikah kan theih dingmi thil pakhat cu a Ceumi Pennak a siinak a dikdiar in, cu a Muimi Pennak nih cun nawlcawn ai tim. Cucaah, a Ceumi Pennak chungah kan hmuhmi thil hi a Muimi Pennak chung zongah kan hmuh ve ko hna lai.

A Ceumi Pennak chungah cun, vancungkhua i a ummi kan Pa nih upatnak, lianhgannak le sunpar pek a sinak hmun sang bik kha ai ngeih. Cun khuk vialte nih an bilpiakmi, van le vawlei ah a ummi nawlNgeihnak vialte Pa Pathian nih a pekmi Fapa Pathian kha a um. Pathian siinak ah a pathumnak (a Thiangmi Thumkomhnak ti zongah kawh a si), cu Thiang Thlarau a si i, mizeihmanh an si ah cu Thiang Thlarau chiat a serhtu ngaihthiam an si lo.

Satan nih zeizong vialte hi ai cawn caah, a muimi pennak zongah hin thumkomh sinak hi cawn a si ve.

A thiang lomi thumkomh sinak ah ai telmi hna:

1. Satan.
2. A Nambor ah 666 ai ngeihthu Biathlam 13 i Khirhralchanhtu, asiloah, “Sahrang” cu minung a si.
3. A Profet Deu. Anih cu Biathlam 13:1-16, 16:13, 19:20 ah a lang. Hi pa hi Satan nih a thawntermin a si i, mipi hna cu a hlen hna lai i Khrih ralchanhtu le a milem kha biak awakah mi hna cu hruai a duh hna caah kharuahhar thil

tampi in a tuah lai.

Biatak a ðanh lomi le din lonak tuah nuam a ti mi hna dehhlen awkah a thiang lomi thumkomhnak cu kum thum le a cheu chung Pathian nih a fimnak in caan a pek (2 The. 2:3-12).

Revival a tlun tik, vawlei pumpi a theipar zuun a si tikah, khrihfabu vialte cu khahter an si lai i an nun a liam in an liam lai. Zeihedah ai lawh ti ah cun, rili ah sur hei cheh he khin ai lo i, tang a vun tlak cun thleidan a haumi ngachia le ngatha in sur cu a khat (Mat. 13:47-50 zoh chih). Bawipa nih Satan cu hnahchuakmi a vun siter lai i, cuticun amah Satan lei ah misual mi a pumkhawmtu lihchimpa (Khrih ralchanhtu) a tunmer lai. Vanchiat e tiah, cu amah sinah hruai a simi misual a cheukhat hna cu Khrihfabu chungin a rami an si lai. Cuticun, Khrihfabu thianhhlímh a si lai. Khrihfabu thianhthlímhnak caah Pathian nih Khrih ralchanhtu kha hman a duh, ti hi kan fian awk a herh.

Thumkomh sinak:

1. Pa Pathian – a Fapa sinah nawlñgeihnak vialte a petu.
2. Fapa Pathian – (Minung) sunparnak le biaknak vialte hi a cohlan awk an si.
3. Thiang Thlarau Pathian – kharuahhar thil, hmelchunhnak le thil kharuahhar vialte hna hmang in Fapa sinah khurkharuahhnak vialte a petu.

Khrih ralchanhtu nih ðawnnak a hun ngeih lio caan chungah le biaceihnak Pasaríh thuatthum in a tlun tikah, vawlei le minung hna fahnak pek awkah vancungmi hna cu a phunphun in an lang te lai. Hi baiceihnak ah le Caan Donghnak ah ai tel ve dingmi a sualmi vancungmi hna kong hi ruat ta hna u sih.

Hrem Awkah Thlarau Caah Hell Innka A Ongtu A Sualmi Vancungmi

Biathlam 9:1 chung i a pahnganak vancungmi nih a panganak biaceihnak muko a vun tum in cun, a sualmi vancungmi pakhat cu vancung in a ra i donglo khur cu a vun on. Cu caan lio te ah cun, tlangngaikuang heiti bantuk khuachia thlarau runpi nih vawlei kha an vun tlak hnawh.

An calpadar ah Pathian hmelchunhna ai ngeih lomi hna hrem dingin hi hna pawl hi thlapa thlanga chung thlah an si. Annih cu pa muisam an keng i, nu banktun in sam belte an ngei, chiandaih haa bantuk an ngei, an takpum cu rang takpum bantuk an si. Thla zong an i ngeih hna. Hi thlarau hna hi muisam dangin ai langhmi a sualmi vancungmi sidawh an si. An siangpahrang min cu Apollyon a si (Biat. 9:1-11).

Minung Cheu Thum Cheu Khat Thah Awkah Thlarau A Thlahtu A Sualmi Vancungmi Pali

“Vancungmi pali cu a thlah hna, annih cu hi suimilam thengte le hi ni thengte le hi thla thengte le hi kum thengte i minung vialte cheu thum cheu khat a thattu ding i rak timhlah mi kha an si” tiah Biathlam 9:15 ah ai tial. Atu lio caan ah Euphrates tiva ngan hna ah erhkhumh a si rihmi a sualmi vancungmi pali hna cu rikhiah mi caan caah rak thim cangmi minung cheu thum cheu khat thah awkah thlah an si te lai.

Minung cheu thum ah cheu khat thahna a tlamtlinhtu dingah khuachia thlarau ralkapbu milu hi nuai 200 tluk a tammi an si te lai (9:16). Hi a sualmi vancungmi hna hi *“chiandaih lu an i ngeih i an ka chung in mei, meikhu le katmei a chuak”* mi, tiah theih an si lai i, cu bantuk biaceihnak phun thum in cun minung cheu thum cheu khat cu thah an si te lai.

Israel Ralchanh Dingin Ram Vialte Hna A Tukforhtu Thlarau Thur Pathum

Rulchuangngei, Sahrang le Profet Deu hna an kaa chungin a chuakmi utlak bantuk a simi thlarau thur pathum kong kha Biathlam 16:13 ah kan hmuh, *“Annih cu khuachia thlarau, khuaruahharnak a tuah khomi kha an si. Cu thlarau pathum hna cu vawlei cung siangpahrang vialte kha an pumh hna. Cu bantukin hmun khat ah an pumh hna cu, Lian Ngan Bik Pathian ni lianngan ni ah pakhat le pakhat i do hna seh ti caah a si”* (Biat. 16:14). Utlak nih hin profet deu i a biaphuan kha a sawhkhah duhmi a si.

Thil umtuning hrimhrim ah hin ruah a sur paoh le “utlak” an chuak i aw an hun chuah. Cu bangin, Pathian Thlarau sur a hun i thawk caan poah ah, profet deu tampi hna nih aw chuah an i thawk ve. Pathian nih Amah Thlarau kha mi vialte cungah a bungth tikah, Satan zong nih cu bangin a tuah ve lai. A hmaan lomi thumkomh sinak kaa chungin a chuakmi, dehhlengh mang thalau, utlak kha Biathlam 16:13-16 ah kan hmuh. Annih nih an i tinhmi cu Pathian doh le Israel hrawh awakah vawleicung ram vialte kha tukforh hi a si. Sihmanhsehlaw, an rat tikah cun, Pathian nih a thinhunnak in a kangh dih hna lai. Cucaah, Amah ai tinhmi tlamtlinter dingin Pathian nih Satan le a khuachia thlarau rual hna hi a hman hna bia tu a rak si kha kan hngalh khawh.

Izip A Bia Ceih Dingin Hrawktu Thlarau Hman An Si

Caan hmanung i biaceihnak caan chungah hin vawleicung ah a sualmi vancungmi le hrawktu vancungmi tampi in thlah an si te lai kha kan theih. Hi thil hi atu lawngah a tlungmi thil a si hrimhrim lo, Salm 78:49-50 ah kan hmuh bangin, hi thil hi Izip ram cungah rai pahra tlunter a si lio tein khan a lang

cangmi a si ko, “*Tih a nung mi a thinhunnak an cungh a thlet hnawh hna i hrawktu vancungmi a thlahhnawhmi hna nih khan harnak tampi an pek hna. A thin kha a sum lo i an nunnak zong kha a zuah hna lo; rai in a thah dih hna.*”

Cucaah, Izip ram i fatir thahnak ah tuanvo a ngeimi cu hrawktu vancungmi hi an si hna.

Izip cungh i hi biaceihnak a tlunnak a ruang cu an ram chungin Pathian nih fatir ah a ngeihmi ram Israel hna kalter dingin Pathian nawlpekmi kha an ngeih lo ruangah a si. Hi tuanbia hi caan hmanung caah hmelchunhnak a si i, cu caan ah cun vawleicung mi hna nih an sualnak, Pathian chiat an serhnak in, Pathian minung an hrem hna nakin, i chir an duh lai lo.

A Sualmi Vancungmi Hi Zohchia Khenhru Muisam An Pu Kho

Apocalypse (Caan Hmanung) caan chung i vawleicung ah hrawktu vancungmi thlah an si te lai umtuning kan vun ruahdamh ah cun, dothlalo taktak muisam an keng te lai tiah, ruahnak kan ngei. An takpum cu tuchun ni tiangah kan vawlei ah a ummi ze i saram he hmanh i khahnak a ngei bak lomi sahrang muisam an ken lai, ti a si.

Hrawktu thlarau, asiloah, a sualmi vancungmi kong kan ruah tikah, minung muisam lawng si lo in cu bantuk samram hna muisam zong an ken kha kan theih hrimhrim a hau ve. Vawleicung ah kan theih bal lomi thlarau muisam siseh, minung le saram muisam in i thlen khawhnak thil ti khawh thawnak an ngei.

Cu bantuk an i langhnak a cheukhat hna minung nih an hmuh hna tikah minung thinlung ah tihnak an tlunter lai.

Hell chungah hi bantuk muisam an i ngeih i, hell a umnak vawlei cungcawi ah a vung kalmi hna hrem awkah annih cu hmanrua ah hman an si. Hi saram hna an muisam cu ÷hning ngai an si i, Biathlam Cauk chungah a langmi hna lawng si loin, a tu ah hell ram hmun zakip ah a um cuahmahmi hna zong vawleicung ah thlah an si te lai.

Nawl a ngai lomi hna an thih hnu ah cu bantuk muisam ai rawkmi thalrau hna nih an cungah an tuah dingmi khuaruahar hremnak kong chim hram vun thawk hmanh kan i harh ko. Mi hna a hnok tukmi an thla hna cu meihol bang an nak i, an kuttin hna cu zohchia khenhru an si, thah awkah anmah le kut cio ah ap mi hna an vun hrem hna i an mit hna cu zaangfahnak muithlam a leng lomi ceu in ai kap i ÷hat lonak in an khat.

***Vawlei Ah A Ummi A Thiang Lomi Saram Le
Thilnung Tete Nih Hell Ah ÷hathnemnak An Ngei***

Vawlei ah a ummi a thiang lomi thilnung tete le saram hna nih hell ah hmunhma an ngei, zeicatiah, hi a thiang lomi saram hna nih hin khahlan ah a rak um cangmi hmun, a muimi hell ram ah a rak ummi hna muisam le sining kha an i ngeih hna caah a si. Pathain nih Genesis chung i a thiang le thiango saram a rak ser hna lioah hin, a mi hna kha a chia le a ÷ha, a thiang le thiango thleidan thiam hna seh ti a duh hna caah a si (Eze. 44:23). Pathian nih a sermi thil vialte ah hin kan cawn dingmi van lei cawnpiaknak biatak a um. Hi kong hi Rom 1:20 ah Paul nih fiang tein a kan cawnpiak.

A sualmi vancungmi le khuachia rual hna nih an i ngeihmi zohchia khenhru muisam hna hi cenghngai, bawngtlir le vawlei niarnak hmun i thingkung le a dangdang thil hna an tangah a ummi vialte hna an muisam ah a lang.

Tupi chung ka um lioah, thingkung pipi cu an bongh hna i, cuka ah cun khuachia le hell chung i ai tel vemi hrawktu saram he ai lomi, hngerhte bantuk khuaruahhar saram kha an um. An tung cu an san tuk ah hin an umtuning hi thih lei an nung i Jurassic Dum vun tuah colh hmanh khi thatho ngaiin a um. Zaangfahnak tein, nan i cinken dingmi cu, hi saram hna an i tinhmi cu hell bantukin an ukmi hmunhna chungah a ummi paoh hrem kha a si ko. Sual a nunpi chihmi, mi tampi an ihkhun cung i an hnuk a cah lai i an mit an vun i au i a hremtu hna ding an hawi le an hmuh na ko in san a tlaih ti lo kha ka hmuh tawn.

Cu caan thengte ah cun, dohdalnak le an tuahsernak a theipar ruangah a faaktukmi nganfahnak kongah zungzal biaceihnak an ton lainak caan, a hlankan tein an rak theih cangmi caan, a phanh cuahmah kha a sualmi vancungmi le khuachua hna nih cun tha tein an theih. Sihmanhsehlaw, an kutchung savo cung i an thinhunnak kha cu dongh ni a ngei hlei lo.

Khrih a hlawtu hna chungah le hell chungah umnak serpiak a si cangmi hna an ca i biachah cangmi dantatnak cu tlamtlinhter a si lai. An rawl hna cu minung hna eimi rawl bantuk si loin, nawl a ngai lomi le khamh a si lomi minung phun fahpek awkah nawlpek an sinak ngaihchiatnak tu hi an rawl a si.

Minung hna sinah saram dang muisam keng in ai langh mi hrawktu vancungmi an um ve thiam rih. Bianabia ah, Thiang Thlarau nih ka thlarau mit a vun auter tik cun, khrihfabu biakinn chungah umhmun a khuar i a uktu, a nakmi saram muisam keng vacung pa duhnak thlarau kha ka hmuh i, cu nih cun Thiang Thlarau cawlcanghnak kha a kham. Cu hna nih cun muisam dang cio ai ngeihmi a dang thinhunnak, nahchuahnak le lungfahnak thlarau kha an vun luh pi hna.

Cu bantuk tuahsernak a tuahtu khrihfabu member hna an chungah cu a cheukhat thlarau hna nih cun umhmun an hun khuar hnawh hna. Khuapi, asiloah ram chung hmunhma vialte a uktu a mui a chia mi saram muisam a kengmi hrawktu thlarau zong ka hmuh hna.

Ram, Khuapi Le Innlo Hna Uk Dingin Hrawktu Vancungmi Cu Onh An Si

A tanglei ca chungah hin keimah pumpak in ka hmuhtonmi siseh, asiloah midang sinin ka fonhkhawmhmi kha langhter ka duh.

Thailand –

Ramchung khualipi Bangkok ah cun a hmasa bik zan ka hmang i, hi ram a uktu hrawktu vancungmi bawi pakhat nih ka innkhan chungah a ka leng. Hi bawipa a thawnnak le a huham cu khuaruahhar a si. A musiam cu hi ram thilthuam in ai thuammi anmah Thai pa he an i lo. A biapi in cun, hmailei deuder a ngeimi a lukhuh ko ah hin ramchung minung a lo khun.

Pathian nih hi langhnak ka cohlan kha a ka onh a fiang ko i, hi uknak nih hin mipi vialte kha a hluan khawh tuk hna caah, mi vialte nih cun amah ziaza an i ngeih dih. A ziaza nih cun mipi ziaza muisam a remh. Hrawktu vancungmi uknak tangah a ummi ramchung mipi hna phungphai le khurkhuaruhnak hna cu hrawktu vancungmi nih an pen hna kha hi ka hmuhtonmi nih hin faingdeuh in a ka cawmpiak.

Hi kong hi Paul nih Efesa 2:1-2 ah fiang tein in a langhter, *“Hlan ah cun nawl nan ngeih lo ruang le nan sual ruangah thlarau lei in nan rak thi. Cu lioah cun vawlei cung phunglam thalo kha nan rak zul; van le vawlei kar i a ummi thlarau*

thawnnak uktu nawl kha nan rak zul; cu thalrau nih cun Pathian nawl a ngai lomi kha atu cu a uk hna.” “*Van le vawlei kar i a ummi thlarau thawnnak uktu bantukin*” mipi cu an umkal, an i hruk-aih, khurkhua an ruat, cun an cawlcang.

Ram pakhat asiloah sang sang khat a uktu thlarau thawnnak nih a chungah a ummi mipi hna ziaza kha a hrawh, a biapi in Khrihfa a si lomi hna hi an si khun. A sualmi vancungmi an ziaza nih mipi hna cu a zual in a zual chih hna. Khuapi pakhat ah cun, cu khuapi a uktu thlarau thawnnak hi a zia a chiat tuk caah, a chung ummi vialte zong an zia a chia dih ve. Khuapi a uktu thlarau thawnnak bantuk tein... mipi hna zong cu an ing a chia, hruhru hranghrang in an um, pakhat le pakhat cungah an lung a sau kho lo. A sualmi vancungmi a cheukhat hna cu biaknak phung a tlai ngaimi, asiloah, a hngumi, asiloah mizaran bantuk an si. Asianain, an dihlak in lung a puammi an si dih.

Yugoslavia –

Mission field ah le ramdang ah na um tikah, cu hmun hna i a ummi uktu thlarau hna namhnulnak ruangah cuhlan i na rak ruakhah ballomi thil na vun ruat ve ko lai. Khurkhuaruahnak a phunphun kan ruahnak chungah an hung luh lai caah hin, Pathian Bia in kan khah a herh ngai ngai. Ni khat cu Yugoslavia ram, Belgrage khuachung lampi ka zulh lioah, communist embassy hmaika in ka tan. Hmakhat te ah khuadawm nak pi kha ka thinlung ah a vun lang i, “Communist phung hi a hman, communist phung hi a tha. Mipi hrangah thiltha tampi a tuah” tiin awthawng nih ka thinlung ah an vun chim. Cu thawng cu caan tlawmpal chung cu a vun i pehzul i, “Khuazei ah dah thisen a um cang?” tiin Thiang Thlarau nih a vun ka chimh hlan chung paoh cu ka thlarau a ngeih a chia ngaingai.

Hi thil hna hi a taktak an si. Awthawng hna kan thinlung chungah an rat kha kan theih hna lai, hi ramchung ah mipi nih an theihmi awthawng bantuk te kha an si lai. Anmah hna nih an zumhmi kha zum ve dingin hi awthawng hna nih na thinlung laak kha an i zuam lai. Na thinlung chungah hi awthawng hna cu fiang tein na theih khawh caah, thlarau thawnnak ukto hna sinin a rami an si hmanh kha na zum kho men lai lo. Nangmah sinin a rami minung thlarau biachimmi tu ah na ruah deuh khawh men. Cuaah cun, Lamkaltu Johan nih a kan chimh angin, “*thlarau hna cu na hneksak* (asiloah cuaithlai)” hna hrimhrim a hau.

Monte Carlo le Monaco –

A luan cia kum tampi lioah khan, France ramchung Monte Carlo tlanglawngdinhnak a phanmi tlanglawng kai cuan. Ka thut lioah cun ka thlarau mit auter a vun si i, khua unau a simi Monte Carlo le Monaco a ukto hrawktu thlarau kha langhnak in ka hmuh. A tung a san tuk ah hin a ke pakhat in Monaco a hei lamh i ke khat te lei in Monte Carlo kha a lamh ve. Vancungmi nih cun a kut ah vainam ai ken i, phেকahnak ah an vanthhatnak vialte sungah ruangah mah le mah an i tuahhmawhnak vialte a chuahpi tu a si kha ka vun hngalh.

United States

Salt Lake City –

Salt Lake City lei na kal ah cun, cuka hmun ah a ummi hrawktu vancungmi Moroni i a thawnnak ruangah na thinlung a cawlcang ko lai. A luancia kum tampi ah khan Salt Lake City palpah in mawtaw ka mawng h lioah, cuka hmun ah a ummi Mormon Biaktheng nawl a ngeih tu Moroni vancungmi kha ka hmuh taktak ko. A hmanmi chiti thuhnak nih cun na

khuaruahnak kha a fianter i a hliplauter. Sihmanhsehlaw, hi thlarau deu uknak tang na phanh tikah cun na khuaruahnak cu a zit bak in ai zi ko lai. Na khuaruahnak cu fawkkhawm kho ti loin le lungcawrawi in umnak in a hung khat.

Hi pa pennak tang ka um ruangah thlarau lei lungfimnak le khurkhuaruah khawhnak kha ka thlau diam. Zeitluk tihnung le dehhlen a hmanngmi biaknak phungtlai thlarau dah a si.

New York –

New York ka um lioah college pakhat ah convention ka kai. Hi khuapi a uktu a sualmi vancungmi temtawn a si nak lai, convention a hruaitu pa nih khuapi chung pastor vialte cu pulpit hmai ah rak chuak dingin a sawm hna. Khuapi chung i khrihfabu chungah pastor hna nih rian an tuan tikah thlarau lei hnahnawhnak vialte a chuahpitu cu hi vancungmi hi a si. Zapi chuahnak lei kap ah a ummi thutdanah ah ka thu.

Vancungmi cu temtawn a si nak lai pastor vialte thla an cam, an i zuam cun, ka thlarau mit a vun i au pup i, ka pawngah mangtara vancungmi kha a dir ko kha ka hmuh. A luchin, a thla, le a thilthuam cu an nak dih. Hmaisen tein van ka vun cau i ka vun zoh, cun amah zong nih chuk zoh in a vun ka zoh ve. “Tawng lai ci. A hmasa bik ah, amah thawl kho lak dingin thawnnak tling nai ngeih rih loh. A pahnihnak ah, a kal caan a tling rih loh,” tiah cu le cangka cun Bawipa nih ka thinlung chungah bia a vun chim. Hi khualipi chungah hrawktu vancungmi nih a uk ko ti cu khuapi chung i sualnak vialte nih an langhter ko.

Las Vegas –

Ruahnak a ka cheutu pakhat ah a si vemi hi Las Vegas ah a um i, cu khua ah cun khrihfabu a zohkhenh. Zan khat cu, cu khuapi a uktu a sualmi vancungmi pahnih nih an va len. “Nan caan a thawi cang kha nan theih ko khah!” tiah pastor pa nih cun vancungmi pahnih hna sinah a chim.

Lukhun bu in khin ai changin a sualmi vancungmi pahnih nih cun “a si ko,” tiah an vun leh. Khuachia le a sualmi vancungmi hna nih biaceih an ton lai nak caan rikhiahiak an si kha an theih (Mat. 8:29). An hmunhma an chuahtak te lai zong kha an theih ko. Cucaah, khuachia hna nih “*an zumh i an thir*” tiah a kan chimtu Cathiang hi i cinken hna u sih (Jas. 2:19).

Philipines –

Kan hnu kum te i thanghnak a hmutongmi, hi ai dawhmi ram hi Spain Siangpahrang Philip nih Khrih sinah a rak ap mi ram a si. Amah upanak in hi ram hi Philippines (or “Philip’s Pines) tiah a min an pek. Saduh rak thahpiakmi cu hi ram hi missionary ram si selaw, Asia chung a ummi ram vialte sinah Thawngtha kalpi seh, ti hi a si. Sihmanhsehlaw, keimah zong kai tel khawh ve nak thlacamnak civui ah, khahlan ramhruaitu nih ramdang mi he, a ram chungah biaknak dang luh onh dingin biakamnak a tuahmi kha, hi civui ah biachimtu pakhat nih a ka chimh chin. Philippine cozah nih ramdang biaknak luh a onhnak hmun i ramdang muisam a kengmi vancungmi pakhat a dir kha langhnak in ka hmuh. Cu a sualmi vancungmi cu a puarthau ngai i thintawi ngai muisam a keng.

India –

A luan ciami kum 30 ah khan India ka voi khat tlawnnak a si i, pastor ka si caah Immigration Service nih tanglei kal dingin ka halmi kha an ka pe duh lo. Ni tam-ial a rauh hnu ah Indai ram cuul in vanlawng in ka zuang i, Bawipa nih ka thlarau mi a vun auter i, ram chungah a ummi hna sinin biaknak a haltu, a mui a chia tukmi khuachia le hrawktu vancungmi phuntling in an vandum velchum vialte an khah kha ka hmuh. “Maw Bawipa, hi thlarau hna nih hi ram chungah um hna hlah seh law cun, mipi vialte nih Thawngtha ceunak hi an cohlan khawh ko hna mu” tiah ka thinlung in kai ceih len.

***Zei Ruangah Dah Pathian Nih Ram Hna Hi Saltannak
Le Dehhlennak Leiah A Kalter Hna Hi A Si***

Bawipa nih lehnak a vun tuahmi cu chingchiah awk a tlak taktak! A ka lehmi he pehtlai in biahalnak a dotdot in a ra. “Hi hi mizei ngeihmi vawlie dah a si?” tiah a voi khatnak a vun ka hal. “Bawipa, Nangmah ta hme teh” tiah ka leh. “Hi vawleicung ah nawlungeihnak vialte a ngeimi hi hodah a si?” tiah a vun ka hal than. “Bawipa, Nangmah nih ta na ngeih ko,” tiah ka vun leh than. Cun Bawipa nih a vun ka fianhmi cu Amah hrimhrim nih India hi mitcaw dingin a tukvelh i hrawktu thlarau thannak sinin a rami dehhlennak kut ah a ap, zeicatiah India nih Thawngtha kha cohlan an rak duh lo caah a si.

“India i Immigration Service nih an hnonmi hi nangmah na si lo. An hnonmi cu pakhat lawng a si i a hmaanmi le a nungmi Pathian, keimah tu hi ka si” tiah Bawipa nih a chim. India nih hin Khrihfa asiloah pastor hna kongkau ah zei thil hmanh tuah an duh lo. India a rampumpi huap in ceunak nakin muihnak kha an thim deuh.

Pehzulh in voitampi ka hmuh lengmangmi thil kong ah siseh, hmunkip kaakip ah ka tonmi nih a ka cawnpiakmi cu Bawipa nawlpeknak thawng lawngin hrawktu thlarau thawnnak nih hmunhma an khwar khawh ti hi a si ko. An ca i a tinhpiakmi hna a dih in cun, an umnak hmun in a thawl hna i, buaktlak in cun, cu le cangka cun hell ram kal dingah nawlpek an si.

***A Sualmi Vancungmi Le Khuachi Hna Nih An
Biaceih A Si Lai Nak Caan Kha An I Theih***

Hi biatak a vun fian khawhnak lai, pumpak ka tonmi thil vun in hrawm ta hna ka duh. Caan khat te cu, Baibal College i cachimtu pakhat ka rak si ve. Cachimtu hna cawlcanghnak thawng in hi Baibal College cu thlarau lei ah humhak a rak si. Sianginn khar a si cun, kan nu he meng 2000 ai hlaatnak ah a ummi khrihfabu kan va tlawng hna. Kan nu nih hawi ah caan sau pi a rak i ngeihmi minu sinah caan tawi te kan hmang. Thaithawh ei khawh in cun ca zoh dingin keimah te lawng caan ka hmang i, inntang lei khaan pakhat an ka pek.

Chunhnu suimilam 3 hrawngah khin ka hmaika ah vancungmi pahnih an hung lang. Hi hrawktu vancungmi pahnih hna cu sianginn uk duh ah cachimtu pakhat hmang in rian an tuan kha Thiang Thlarau nih a vun ka fianter.

Ka hmaika an dir cun, thircikcin kha hell ram in an vun chuah i, hrawktu vancungmi hna cu tem i, cun khur chungah luhpi dingin, nawlpe hna tiah Thiang Thlarau nih a ka chimh. Cu nawlpeknak cu vancungmi sinah cun ka thanh ve tikah, annih zong nih Bawipa Bia a si ti ngalhnak he upatpeknak in le fawitein an lu cu an vun khun ve. Ka chim bangin, cikcin a nakmi pi cu zeltuung in a hung chuak. Cun cu cikcin cu vancungmi hna tem dingin nawl ka pek. An tai in cikcin nih cun a vun ngerh len ko hna nain, vancungmi cu an i sualtal lo.

Cun annih hna cu hell chungah kalpi dingin cikcin cu nawl ka pek hnu ah, cikcin nih cun ka fial angin a tuah taktak. Thla ruk hnu ah cu cachimtu pa cu a nun ah soal an hmuh caah sianginn in an chuah.

Pathian cu a liannganmi a si. Zeizong vialte hi a uk hna i, ramri lawng si lo in minung hna cungah fahnak tlunter awkah hrawktu vancungmi hna onh an si chung caan rikhiahiapiakmi vialte zong kha a uk dih hna. Ceu kha an doh camcin caah ram vialte hna cu Pathian nih mitcawtnak in le saltaanak he daan a tat hna (Is. 66:3b-4). Minung nih Pathian kha tangah an thlak a si ah cun, Pathian nih minung kha tangah a thlak ve hna (Rom. 1:18-32). Sihmanhsehlaw, Pathian nih ram pakhat daan a tatnak a donghter tikah, chiatserhnak kha a thialkaampiak lai (Salm 90:3, 107:10-14).

India hi saltaannak a rak tong bal. Hi kong hi a cheukhat uktu, hrawktu thlarau hna an min nih a pen hna nak ah hin a lang ko. Kali tiah an auhmi pathiannu hi Nithlaklei Bengal le Calcutta a uktu buainak pathiannu a si. Mipi sinah nguut ruangah a chuakmi zangthutnak le khualhnumhnak a chuahpi tu vui Pathian nih Bombay khua a uk. Bombay hi India ram video an chuahnak hmunpi a si. Cu kong cu Hollywood kong kan chim tikah kan ruat te hna lai.

A Sualmi Vancungmi Uknak Tangah A Ummi Ca Lei Fimthiamnak A Phunphun

A. Lungthin Umtuning Kong Cawnnak (Psychology)

Vawleicung ah lungthin umtuning kong cawnnak hmunpi a simi Switzerland ram ah caan tlampal ka rak um bal. Cu lioah cun mi tampi hna cu lungthin umtuning kong cawnnak leiah an pum an rak i ap hna i, abikin nunau hi an si khun.

A tam deuh u nih cun “Khrihfa” lungthin umtuning kong hi an cawn. Cuka ram chungah a ummi khuapi ngan chung i khrihfabu mino tampi hna cu cu bantuk lungthin umtuning kong cawnpiaktu saya te nih an hruai hna.

Asinain, mino pawl kan civui an hung kai cun, thlarau lei luatnak an herh tuk hringhran kha kan hmuh.

Fiangfai tein kai cinkenmi thil pahnih an um. A pakhatnak ah cun, Job Cauk chirhchan in ka cawnpiaknak ngai dingin minu a ra. Lungthin umtuning kong cawnnak lei ah ai pe ngaimi thlarau in a khatmi nu a si. Cawnpiaknak ka vun maak le cangka, “Hi hi cohlan awk tlak a si hrim ko! Job hi mipalh a si i, Pathian tu cu midik a si, tiah Job Cauk chung in na cawnpiaknak nih a donghna a siam. Hi kong he pehtlai in kan uar ngaimi lungthin umtuning kong cawnpiaktu saya Jung nih cauk चाह्पी a tial i, Job tu hi midik ah a chiah i, Pathian tu hi mipalh ah a chiah” tiah minu nih a vun ka chimh.

Kan Pathian cu a liannganmi a si caah palhna a tuah bal lo. Vanchiat e tiah, hi minu te cu biatak le palhna thleidang kho lo lak in thlarau sal ah a tang. Neh hnu ah, kan Baibal Sianginn kan tuahna Khrihfa hotel khaan chungah hi minu te sinah bia ka chim. Cun minu nih cun a vun ka zuamcawh colh ve.

Minu te a holh lioah cun, Pathian nih ka mit kha a vun auter i, innkhaan lei vun pal pah in a rami, puan rang nawn ai aihmi, a nganmi vancungmi kha ka hmuh. Minu pawng ah cun a vung dir i, “Thil pakhat hi biatak a si ko ahcun, Ceu in a ra. Cucu a hmanmi a si” tiah minu hmang in cun a vun ti. Kei zong nih cun, “Cuticun a si tung lo e” tiah ka vun leh. Asinain, minu nih ai thawh than i, “Cu thil cu ceu ah ka ser khawh ahcun, cu cu Pathian sinin a rami a si ko,” tiah a vun nolh than.

I Pehlaihnak A Hrampi Hi A Biapi Ngaimi A Si

Khrihfa hna nih an pemh taktak rih lomi cu Satan nih hin ceu a pek khawh ve ko timi hi a si. Satan nih mi a damh khawh, khuaruahhar thil zong a tuah khawh. Mang a pek khawh, Cathiang kha ai char khawh, asinain, ai charmi cu Cathiang nih a sawhduhmi lenglei ah a si zungzal. Minu sinah cun, “A si lo teh, thil pakhat kongah fiannak ka hmuh na ti ruangah cu na hmuhmi thil cu a hman mi a si tung lo. A hram ai thawknak nih pei lai a rel ko cu” tiin ka chimh than. Satan hi ceunak in ai thuum mi vancungmi bantukin a ra kho ve ko. A ze i a va si hmanh ah, hi minu a uktu vancungmi thawnnak kha hrawhpiak a si.

Cun lungthin umtuning kong a cawngtu sianghnakchia a cheukhat hna zong kanmah ton awkah an ra hna. “Kannih cu Thlarau in a khatmi kan si. Mang manhmi kan ngei i kan sinah a rami hna an herhmi kha a dirhdiar in kan chimh khawh hna. An tonmi harnak kha kan hmuhsak hna i, cuticun luatnak an hmu tawn. Cucaah cun, a hmanmi cu a hmanmi a si ko,” tiah an vun fianter len. Cun a donghnak ah kai thawh ve hna i, “Si lo, cu thil hna cu a hmanmi hram pakhat chungin a rami an si awk a si” tiah ka leh hna.

Hi hna sinah a ra tawnmi minung cheukhat kha kan ton tikah cun, an hruaitu uknak tangah fek tuk in an rak um kha kan hmuh. A cheukhat buaibainak in cun luatnak cu an hmu taktak ko nain, amahbelte cu, an lungthin umtuning a thei kho tu hna kha an i temtawnter tuk hna caah (cu tlungthin umtuning kong a theimi hmang in a cawlcangmi thlarau he cun) an hnatlaknak tel lo in ze i taktak hmanh tuah kho ti lo dirhmun ah an um hna. Kan sinah a rami a cheukhat lungthin umtuning a cawngmi hna cu Thiang Thlarau nih an lung a tongh hna tikah cun, an cacawnnak kha an maak colh beh.

Lungthin umtuning kong theihnak hi cu uahfeihnak ah ai hngatmi a si, zeicatiah, Fimchimtu Thlarau – Thiang Thlarau ah si lo in, minung harnak tawlrel kho dingin kokek thluak thil ti khawhnak ah ai hngatmi a si (Isa. 11:2). Cucaah, hi thil hi cu a hmaanmi chiti thuhnak vun i cawnochommi thil ceo a si ko.

Pathian Bia nih hin kan herhmi taktak cu a kan hmuhsak khawh ko. Pathian Bia cu thinlung nih ai tinhmi, a ruahmi vialte a tleidangtu a si. Nunnak (minung ruahnak le hngalhnak) kha thlarau (Pathian ruahnak le ngalhnak) in a hleidan khawh. *“Pathian bia cu a nung i a thawng. Kap hnih har vainam nakin a har deuh. Hlang lak in a cheu khawh, nunnak le thlarau an i tonak tiang, hliahcang le thlek an i tonnak tiang a cheu khawh. Minung lungthin duhnak le ruahnak vialte kha a ngalh dih”* (Heb. 4:12).

A taktak ah cun, lungthin umtuning kong cawnnak hi cu ceunak vancungmi bangin ai langhmi Satan hruaining a si. Lamkaltu Paul zong nih Satan hi ceunak vancungmi bangin ai langh, tiah ralrinnak a kan pek. *“Cucu khuaruahhar awk a si lo, zeicahtiah Satan hmanh nih ceunak vancungmi bantuk aa siter khawh cu. Cucaah a sal hna nih thatnak sal bantuk an i siter cu thil fawilangte a si ko. A donghnak ah cun an tuahmi thil ruangah khan hmuh awk an i tlak mi te kha an hmuh ko lai,”* (2 Ko. 11:14-15).

Satan A Rianțuanpiaktu – Ceunak Vancungmi

A cheukhat thlarau hna nih cun vancung i dohdalnak an rak tuah hlan i Pathian ah an rak ngeihmi hmunhma thing kha vun laak than an duh. Cucaah, cu bantuk a cheukhat thlarau hna nih cun Thawngtha chim an duh ve. A cheu le bang nih cun Thawngtha an chim taktak ko. Amahbelte, ahmaan lomi lungput in an chim. Lunthin umtuning a thei kho mi hna nih

an sinah a rami hna uk le pen an duh hna bangun, lungput ahmaan lomi hna hmang in rian an ñuan.

Pathian he zeithil kong hmanh ah rem tein thil tuahto a duh lomi a cheukhat rianñuantu hna cu duhsah tein Satan hmanrua ah an i cang. Amah a rianñuantu an hung si. Satan nih hin “dinnak in rian a ñuantu” a lo ngaimi rianñuantu ai ngeih ve hna i, ai tinh taktakmi cu mipi hna thlarau lei ah hngilh ter awakah cu rianñuantu hna cu a hman hna. Cu an thlarau hngilh nak nih cun sual chung i an dirhmun kha a ña ah a ruahter hna i, a ngaitak tiah cun, annih rual cu biaceihnak lei an panh tu kha a si deuh.

Zeï ruangah dah Lamkaltu Judas chungah Satan hi a luh? Judas hi zultu dang 11 hna bantukin thil khuaruahhar zong a rak tuah bal mi, a liannganmi zultu pakhat a si ve ko. A thinlung chungah lut dingin Satan cu innka a onpiak (Jn. 13:27). A phichuak cu Johan 12:6 ah kan hmuh i, mifir a si kha kan theih.

Ananias le Sapphira hi Jerusalem khrihfabu member an si. Zumhlo awk a ña lomi cu, an pahnih tein Thlarau in an khat i, an hruaitu hna ah hin lamkaltu pahleihnih kha an si. “*Zeï ruangah dah na thinlung cu Satan nih a pen e?*” tiah Peter nih Ananias sinah a chim a hau cang (Lam. 5:3). Ananias le an nu hi thuhmi zia an ngei. An ngeihmi vialte an zuar i Bawipa sinah a pee dih taktakmi bangun, an sining taktaknak in an lengphaw in cun nun a siang deuhmi an lo.

A luanciami kum thlawmpal ah khan Peter nun hmang in Satan nih rian a rak ñuan bal ve caah, Ananias nun ah miñhalo pa nih hmunhma a laaknak kong he pehtlai in Peter nih a hal hlan ah amah a thinlung kha ai dahphiah ta a herh ve. Matthai 16:21-25 ah hin vailamtahnak leiah kal dingin a Bawipa nih a chim ruangah Peter nih a Bawipa cu a rak “mawhchiat” bal.

Hi thil nih hin Peter nih minthan lai a rak i ruahchannak vialte kha meihol ah a canter. A miṭhawngpa a thi ding a si tikah cun, a chunmang le saduhtahnak vialte a lo dih ding in an si cang. *“Jesuh cu a hun i mer i Peter cu, ‘Satan, ka sinah um hlah. Na ruahnak hi Pathian ruahnak si lo in minung ruahnak a si caah ka caah dawntu na si’”* tiah a ti (Mat. 16:23).

Zei ruangah dah Satan nih Peter hmang in rian a ṭuan i bia a chim khawh ning a si? Zeicahdah tiah cun Peter nih mah zawn lawng ruahnak lungput a ngeih ruangah a si. Pathian thil si lo in minung thil a tlaihchan deuh. Cuaah, a nunnak ah “fahum le fahi” thleidan a thiam nakhnga, Peter hi rialditnak voi tampi a ing. Kan nun i fahi a umnak paoh cu Satan nih uk ai tim lai i, cuticun cuka hmun in cun tan a la lai i kanmah hmang in rian a ṭuan lai (Luke 22:31-34 zoh chih).

Kan Mit Nih A Kan Hlen Khawh

Muihnak vancungmi cu ceunak vancungmi ah a vun i hlennawnnak he pehtlai in, keimah pumpak in ka hmuhtonmi a um. Pa hngakchia ka si caah, London i ka nu le pa inn ah ka um. Voikhat cu zanlei ah ṭuan deuh in ih kai tim, a ceu ko rih. Keimah nak hmanh in niam deuh seh law a lo i, a ceumi hnipuan ai aihmi vancungmi ka umnak innkhaan lei ah a ra. Ka hring mit in ka hei zoh i, a thiangmi vancungmi ah ka rel.

Asinain, ka ihkhun a lonh hnuah, a vun i mer ṭhan i a kut in a vun ka zuan hnawh i ka hrom a vun ka dih. Ka vun i chang ve i, vun til vurmar ve ning, tiah ka kut cu ka vun zau len ve. Asinain, tlaih ka vun timh tikah cun a tak cu pingpalo tlaih he ai lo. Kai veng kho ti lo i, cun ka thaw zong ka chuah khawh ti lo tikah cun, ka nunnak cu a dih ziahmah ko. Cu le cangka cun ka thlarau cu “Jesuh, ka khamh tuah!” tiah a vun au. Cu ti ka au in cun, hrawktu vancungmi nih cun a kuttlaih cu a vun

phoih ziahmah i, ka takpum khan a laak than. Cun ka ihnak khaan chungin a chuak vurmar.

Hmuh khawh lo thlarau ram kan mit nih a va hmuh khawh hmanh ah, cu thlarau hna cu Pathian sin an rat le miṭhalopa sin an rat zong khuacaan ah cun kan thleidang kho hna lo.

A cheukhat a sualmi vancungmi cu an i dawh ngai i, a cheukhat le bang hi cu an rim hna a hmui. Pathian zaangfahnak thawng lawnglawng in kan thleidan khawh hna.

A liannganmi vancungmi hruaitu pakhat nih Joshua sin a tlawm lioah khan Joshua nih hi kongah hin ralrinnak a rak ngei. Khulrang tein vancungmi cu a hneksak i - *“Kanmah lei tang maw na si, kan ral lei tang dah?”* tiah a hal colh (Josh. 5: 13-15).

Mormonism a dirhtu Joseph Smith hi Moroni tiah an auhmi a sualmi vancungmi hruaitu nih a len. Hi thlarau hi Mormonism a dirhtu thlarau cu a si. Thawngṭha dang chim ah a rami paoh cu vancungmi an sihmanh ah chiat ko hna seh tiah Paul nih Galati 1:8 chungah ralrinnak a pek.

B. Kotho Minung Nunnak Kong Cawnnak (Philosophy)

Greek philosopher pawl hi an dihlak ngawt in pa le pa sualnak a tuahmi an si ti cu zapi theih a si. Philosophy hi a sualmi vancungmi hna nih an chuahpimi a si, tiah Pathian Bia nih fiang tein a chim. Vawleilei philosophy le khurkhuaruahnak cu *“van le vawlei kar i a ummi thlarau ṭhawnnak uktu, nawlṅgeih lonak fa le hna nun ah rian a ṭuan cuahmahmi”* hna sinin a rami an si (Efi. 2:2-3 kha zoh).

Hi raltuknak hi kan thinlung caah a si. Kan ruahmi thil hi a biapi taktak. *“A thinlung in a ruah bantuk tein amah zong a hung si ve”* (Phungthlukbia 23:7a). *“Bawipa nih, ‘Ka ruahning cu nan ruahning a si lo, ka thil ti ning zong nan thilti ning he an i khat lo,’* tiin Pathian nih ralrin a kan pek (Is. 55:8).

“Raldohnak i kan hmanmi hriamnaam cu vawlei cung hriamnaam an si lo, ralhruang fekfek a hrawk khotu Pathian hriamnaam tu kha an si. A hmaan lo in bia i alnak kha kan hrawh, Pathian hngal kho hna hlah seh ti nak ca i chonmi vanpang porhlawtnak vialte kha kan baoh dih; minung lungthin kha sal ah kan tlaih hna i Khrih nawl kha kan ngeihter hna” tiin 2 Korin 10:4-5 ah kan hmuh.

Vawleicung khuaza ramkip hi anmah le an i hruaining le nunphung an i ngeih cio hna. Cucu thil pakhat ruangah a si ko – an *khurkhuaruah* ning kha a si ko. An ram a uktu vancungmi nih ram hruaitu hna an khuaruahnak kha an pen hna.

Pathian Biatak he ai ralchanhmi vawlei lei philosophy hna nih silo in, Pathian Bia lawnglawng nih kan thinlung hi remh dingin nawlpe hna u sih. *“Khrih chungin si loin, van le vawlei uktu thlarau hna sinin le minung nih pakhat le pakhat an i cawmpiak chin lengmangmi chungin a chuakmi minung fimnak, santlaihna zehmanh a ngei lomi fimnak, hlennak menmen a simi cu hmang in, ahohmanh nih sal ah in ser hna hlah seh,”* tiah Paul nih Kolose 2:8 ah ralrin a kan pek.

C. Zatlangnun Le Chawwakawlnak An Tumchuknak

Khrihfa sinak tiah theihmi, Pathian Bia cawnnak a ralchanhtu communist cawnpianak ruangah, science lei kongkau tiang hmanh ah Russia ram hi Western ram hna nakin a tlawm bik

kum 50 hrawng a tlai, tiah a phi an chuah.

Chingchiah awk tha ngai a simi cu, Japan ram hei ti bantuk ram tlawm te tatak dah lo cu, Khrihfa ram si lomi paoh hi cu chawva kawlhawlnak ah le zatlangnun phung ah hin hnuah an i thlai ngaingai hna i, cu ram vialte cu Ram Thumnak tiah auh an si. Azei a va si ah, Buddist biaknak le Shinto biaknak kharhsoternak ah tuanvo a latu hrawktu vancungmi nih Japan ram hi a uk thiamthiam ko. Japan ram chung i chawletmi hna le ramphung a kheelmi hna an biakhiahnak vialte cu, hrawktu vancungmi hna kuttang ah a ummi thlarau hruainak zul ta lo in cun, pakhat te hmanh an tuah lo.

Japan nih cun minung thinlung hi a hlorh. Sihmanhsehlaw, minung thinlung hi cu Thawngtha le fimnak taktak theih khawhna le zumhna caah lamkhamtu bik a si.

Satan thutdan vialte cu (vawlei chawva hawlnak telhchih in) a pilmi thetse cungah sakmi an si. Sihmanhsehlaw, “*Pathian kha a Bawipa ah ai ngeihmi ram cu ram thluachuak a si*” (Salm 33:12). Ram pakhat i a fimnak le a thluachuah hmuhnak cu Bawipa kha a Uktu ah ai sernak ah le a nawlbia upat a peknak ah ai hngatmi a si ko (Deut. 4:5-8).

Pumpak Cungah Hrawktu Vancungmi Hna Uknak

A. Nuamhsaihnak Hmun Ah

1. Hollywood Baisikup

Thlarau lei thanghna le linhsat lio pi ah pastor a simi ka hawipa nih America ram ah a ngancem baisikup chuahnak, Hollywood kongah langhna a hmuh. Cu khuapi cungah a ngan tukmi a sualmi vancungmi pakhat a dir ko kha a hmuh.

Cu vancungmi nih cun filim vialte chuahnak ah le namhnak kongah tuanho a laak i, minta, a chuahtu, cañialtu vialte hna cu amah nih a uk dih hna kha fiang tein vun langhter a si.

Filim chuahnak nih ai tinhmi hi zeidah a si? Zapi zaraan an lungthin laak dingah – cañialtu hna le filim a chuahtu hna nih mithlang ngai in an tuahmi a si. An lungthin laak timi a sullam cu an ziazza vun siamremh tinak a si ko. Ca in kan reel mi nak in mit in kan hmuhmi thil nih hin mi lung a laak deuh. “Hmanthlak pakhat hi bia thong khat tluk a si” tiah Truism timi zumhnak pakhat kong hi tam deuh nih cun ka theih balmi a si lai dah.

Cucaah, Hollywood hi zeidang thil si lo in Satan hmanrua bak a si caah, baisikup zung hi vawlei cungah hrawktu thlarau nih ai bomchanmi, thazang ah ai laakmi a si. Khrihfa mi hna nih cun cu bantuk baisikup le video zohnak ah hahio tuk lehpek in kan um awk a si lo.

Filim chuahnak kongah (cun nuamhseihnak a chuahtu rian he ai pehtlaimi paoh) a dang thilthalo pakhat a um rihmi cu, nu le pa thlulo in an caan sung kha a laak dih hna. Ni khat ah suimilaam 24 te lawng caan kan ngei. Cu caan cu zeitin dah kan hman ning a si?

Caan hi cawkhawh le hlan khawhmi thil a si lo. Caan hi khirh than kawh a si ti lomi le a liam ciahmahmi a si. Kan caan a dih tikah cun, kan nunnak zong a dih ve ko. Kan caan hna kilven asiloah “chanh” thiam dingin Paul nih ralrin a kan pek (Ef. 5:16). Chunhlan kan caan kan vaivonh ah cun, kan nunnak a dih lei sang ah cun, kan nun a canceu hi kan vaivonh tinak a si te ko lai! Kan caan kan hman ning konglam hi Pathian nih a kan hal te lai.

2. Lentecelhnak

Mipi hna an caan a kaakip in a fiirtu a dang nuamhseihnak pakhat cu lentecelhnak hi a si. Lakkhah pekmi zapi zaraan nun vialte lakah lente ai celhmi hi an lakkhah a sang cem. Zei ruanghdah hi tin thil a um hnga? Ziecatiah, lentecelhnak chungin hmuhmi nuamhseihnak hi Satan nih ai ngeihmi nawicawtnak a si caah a si. Kan caan a lawngkaangmi le a dang hna tiangin, lentecelhnak nih a laak tikah kan nun chung i a sunglawimi kan caan kha a kan fiirpiak dih. Anmah lente ai celhmi hrimhrim zong nih hi cawlcanghna ah an di a remh khawh nakhnga chawva tampi an dih.

Pumpak in a theihmi bawlung chuihthiam minthang pakhat kong kha ramdang ah a ummi ka hawi a simi pastor pakhat nih a ka chimh. Cu minthang bawlung chuihthiam pa cu faktuk in a pum kha a hrem caah bawlungkawrawn chungah nganfahnak a tuar. A vun tar deuh cun a nun le a pum ngandamnak hna cu intuarnak in an hung khat. Sikohmanhselaw, a no lio caan i caansau a daih lomi sunparnak hmuh awkah lungtho tein ai pekchanhnak kong kha pastor pa cu a chimh.

Ngandamnak le pumtamtling in umnak kongkau ah dantatnak fak piin an intuarmi lawng si loin, lente an i celh lio caan i hliamkhuainak vialte an ton hnu cun rian zong tlai kho ti lo lak in an dirhmun a vun chia. Satan sinin a rami laksawng cu sau a deuh lomi sunparnak, lahhah tampi hmuhnak, pumsa tuarnak, cun chan tawinak zong a si kho. Nunnak nih ai tinhmi taktak vun tlaihchan le urhsuan kho lo dingin mipi vialte cu Satan nih lamping ah a hruai hna. Ngaihchia a simi cu, cu bantuk lentecelh thiam hna cu taksahiarnak nunphung in an nung hna i, anmah thazang a petu hna zong kha cu bantuk sualnak chungah cun an luhpi ve hna. Nuamhsaihnak a ukto a sualmi vancungmi hna nih cun mipi hna cu sal ah an tlaih hna

i, zungzal a hmunmi thil kawlhawlnak caah rak hman diam dingmi an chawva, an caan, an ruahnak le an tlaihchanmi vialte kha an chuh dih hna.

3. *Phuahchommi tuanbia*

Baibal dah ti lo in cun, khuaruahhar in ca a tialmi nu Agatha Christie nih hin a dang cañaltu vialte hna nak hmanh in a cauk chuahmi hi a tam bik.

A cauk hi billion pahnih renglo a si. Khrihfa a si caah, a phuahchommi khuaruahhar tuanbia hna cu Baibal chung i Cathiang hna chirhchan in a tialmi lawng te an si. Chiirawk a tlak ngaimi pakhat a um vemi cu, cañal ai timh lioah khan, vawlei in vancung tiang kai kho dingin a ca a reltu hna a bawm kho ding le lam a hruai kho dingmi pum-apnak cauk a rak tial lomi te hi a si. A cañal mi nih ai tinhnak cu nuamhseihnak ca dah ti lo in zeidang kong pakhat hmanh biapi in a chiah lonak kha a chim. Cu bantuq thiamthiam in cun, ngaknu no tete hna titsa duhnak ngei dingin an thinlung le an caan vialte a dawptu, Khrihfa nih an tawnchommi tuanbia hna zong hi caan firtu an si ve thiamthiam.

B. Taksu Hiarnak Hmang In

Pathian dawtnak he a kan thentu sualnak phun sarikh hna cu Lamkaltu Paul nih Galati 5:19-21 ah a tial (Is. 59:2 zoh chih). Cu bantuq sual a tuahtu hna cu (Lam. Paul nih a chim) Vancung Pennak ro an co lai lo. Cu bantuq sual, punghman tein buar an si tikah cun, mi kip kha hrawktu thlarau nih a ta ah ai ngeih hna, asiloah, a ukmi hna an si lai. Cheukhat kongkau le bangah cun, sual khat nih hin mi pakhat nun ah kan ralpa lut kho ding lak in kutka a hunpiak. Cu mipa cu ram pakhat chungah rian nganpi a tlaimi a si le bangah cun, cu thlarau

hna nih cun rampumpi cu an uk i, ram kong he ai pehtlaimi rian vialte cu nawl an ngeih dih hna.

America ram nitlaklei khua pakhat chungah a ummi vanlawng *kawrawn* ah Bawipa nih lam a ka hruai kha tha tein kai cinken. Khahlan president, president a si le cangka, a hung phan ve ding a si. Mi a vun pal thluahmah ah khin, a kut tlaih duhah ka kut ka hei chanh i a mit kha dingteu tein ka zoh. Cu tluk i ngeichiat thlaam a lengmi mithmai ka hmu bal lo. Pathian Thlarau hmang in a lungthin ka zoh tikah, biafang pakhat ka hmuh – lungtuainak. Kum 15 a si ah tipil a ing i, khamh lawmhnak rungah a rak laam. Sihmanhsehlaw, zeithil paoh pekchanh a hauh zongah, a mino sinak lungthin nih cun huham le dirhmun kha a rak duh. Ram vaih in a vaihmi dirhmun paoh cu a hmuh dih ve hna.

Amah sinin a hung chuakmi thalrau huham kha ka hmuhton. Cu thlarau cu dehhlennak khuaruahhar thlarau a si. Ram pakhat a hruaitu pa nih cun khuaruahhar “hmaika” kha ai ken i, cu nih cun rampumpi kha a khuh dih.

Hi kongah hin, president sinin dehhlennak puanbu चाह्पी a hung chuak i, cu nih cun rampumpi kha a khuh dih.

United States khualipi ka tlawn lioah voi khat cu ram pumpi vuanthok pa he kan i tong. Bawipa nih ka mit a vun auter i, nu dang sin sualnak mui a cuang mi a nakmi thilthuam nih a khuh kha ka hmuh.

Ram pakhat chung i rensang bawi pawl hna hrawktu le vacung paduhnak a tuahmi an si tikah cun, rampumpi nih a tuar ko. 1970 hrawngah khan Sacrameto khua cungah khuachia hna khuadawm चाह्पी ai suangdut kha ka hmuh. Cun California peng uktu bawi thing kha ka hmuh. Pa le pa,

nu le nu ih ñinak phungbia a tuah le cangka, cu khuachia hna khuadawm चाह्पि cu an i samhput i, cuticun khuapi dihlak cu an khuh. A thiangmi Pathian vancungmi hna kilvennak an ukmi khuaram hna nih an tinco venak dingah cun, kan thimmi hruaitu vialte hna Pathian a ñhmi, a dingfelmi le a thianghlimmi an si hi zeitluk in dah a biapit!

C. Khrihfabu Ah

A Thimi Hna Bu

A sining tein cun khrihfabu phunhnih an um – a thimi hna bu le a dingmi hna bu. A hmasadeuh mibu kong in thawk hna u sih. Hngalhthiamnak lam zul lo in a pial mi cu thihnak nih a bawh ko (Phungthlukbia 21:16). Hi bu hna nih hin an lakah Bawipa hmaika an hmutong kho ve lo. A ruang cu, zalonnak an pekmi le an tlaihchanmi sual ruangah a si kha Job 15:34 ah kan hmuh: “*Zeicahtiah Pathian zei ah a rel lomi hna cu an dihlak in an caar i ziknawh mi thil in an sak mi an inn cu mei nih a kangh hna lai.*” Cu lawng si lo in, “*Mithalo bu kha ka huathna i ñat lonak a tuahmi ha ka hrial hna*” (Salm 26:5) tiah David Siangpahrang nih a thinlung a langhter.

Miding Hna Bu

A dang mibu cu Bawipa hmaika ah miding, tiah an timi hna an i butnak hmun a si. Miding hna bu hi Salm 1:5 chirhchan in laak a si: “*Cucaah mithalo hna cu Pathian nih sual a phawt hna lai, mi sualmi cu miding mi bu chungah an i tel lai lo.*”

“*Cuhlei ah vanrang tangah hin ñat lonak nih dinnak le a hmaan mi thil kha an hmun a rolh lengmang hna ti kha ka hmuh*” tiah Solomon Siangpahrang nih a chim bang khan, Miding hna bu chung hmanhah hin a cheukhat buaibainak

cu a um ve ko. Miding hna bu chung i hrawktu vancungmi le hrawktu thlarau an i langhnak kong hi kan hun ceihti ta hna lai.

4. A Palhmi Cawnpiaknak

Timothy sin cakuat chungah, Khrihfabu chungah a palhmi cawnpiaknak an luh cangnak kongah Lamkaltu Paul nih ralrinpeknak a tuah. *“Hmailei ah cun mi a cheu nih zumhnak kha an hlawt lai i lih a chimmi thlarau tu kha an bia an ngaih hna lai i khuachia cawnpiaknak kha an zulh lai, tiah Thlarau nih fiangte in a chim”* (1 Tim. 4:1). Hrawktu thlarau hna nih a palhmi cawnpiaknak i ken riangmang in a dingmi bu chungah an luh khawhnak a ruang a um – taksahiarnak kong asiloah biahliphlau paoh theih a duhmi hna hmang in a si.

“Cawnpiaknak ahmaanmi kha mi nih an ngaih duh lo i anmah duhnak tu kha an zulh i anmah theih duhmi chimtu dingah cawnpiaktu an lak hna lai can kha a phan lai. Biatak kha an kaltaklai i minung tuanbia tu kha ngaih an duh deuhlai,” tiin 1 Timote 4:3-4 ah Paul ralrinpeknak a um. *“That lonak kha a karh tuk lai caah mi tampi cu an dawtnak kha a kik lai,”* tiah Jesuh nih ralrinpeknak a tuah (Matt. 24:12).

Ni hmanung ni ah cun, Pathian duhnak tlamtlintler ding i Khrihfa hna i an thathawhnak hmanh kha a ziam lai. Kan daithlan a si ah cun, kan ralpa nih a kan phanh lai i, a kan foih lai.

Hmai lei ah kaar kan hlan tualmal lo ahcun, Satan nih kanmah, cun kan fa le tiangin a kan tlaih lai. *“Izip ram in nan chuah tik i lan ah Amalek nih ann cungah a tuahmi kha hngal camcin ko u, zeicahtiah, nan tha a bat nan re a theih tikah, lam ah Pathian tih lo in an tuk hna i nan hnuaah aa thlai mi a thah dih hna lai,”* tiah Deuteronomy 25:17-18 ah hi kong he pehtlai in

ralrin pek kan si hna. Hnu ah a taangmi hna hi mi daithlang pawl an si hna i, annih cu raal nih an den le an hrawh hmasa mi hna an si.

Kan hnu lei zarh tlawmpal ah khan, cawnpiaknak dik lo a kalpitu Pentecostal Thawngthachimtu biachim ka rak ngai ve. A biachim ka ngaih in cun, a nal ning le, biafang a laak ning, mithmuh kut tongh bakin a zumhning a pommii hna mipi a hiip ning vialte ka hmuh i, ka khuaruah a har ko.

Thawngtha hi chimthiamnak in asiloah biafang hmanthiamnak menmen in kan tah awk a si lo, zeicahtiah, Khrih ralchanhtu pa hi biafang tamhmoih a thiammi a si te lai caah a si. Ram vialte hna merh viar kho lak in thil ti khawhna a ngeimi, biachim thiam taktak a si te lai. *“Thil lianngan hna phuang dingin hmurka”* Satan nih a pek lai (Biat. 13:5).

Cu bantuk Thawngthachimtu hna cu, hrawktu thlarau uknak tangah an um caah, mipi lung a hlau kho ngaimi an si ko men lai. Sihmanhsehlaw, kan lungput a dik i Pathian he ai rem ko ah cun, hi hna an palhna tleidang kho dingin kan chungah tehte a khangtu Thiang Thlarau kan ngei lai i, hell ram tiangin anmah hna hnu zulh nakin khan khamh kan si ko lai. *“An hmurka tha le an mi hloi thiamnak in lungmawng zaran vialte kha an hlen hna”* (Rom 16:18) ti a si bangin khuari khuara a ruat khak ve lomi Khrihfa cu an thlarau an sung ko lai.

Pathian Bia a ningpi in si lo in, a cheubang te lawng a chimmi rianquantu hna kha i ralring hna u. Bianabia ah, a tangmi cacang vialte nganh ta riangmang in, *“Mizeihmanh Khrih chungah a ummi hna caah cun sualphawtnak a um ti lo,”* (Rom 8:1) timi te lawng evangelist pakhat nih a chim kha kai cinken peng ko rih. Kan va soal hmanh ah, Khrih chungah cun sualphawhna a um ti lo, tiah a cawnpiak. *“Titsa duhna si*

lo in Thlarau duhnak a zulmi paoh cu” timi a tangmi cacang hna nih hin Paul nih a chimduh taktakmi kha a tlam a tlinte ko (Rom 8:1).

5. Biaphuan

A dimi bu chung i hrawktu thlarau hna rian an tuannak hmunnhma cu thlarau laksawng, a biapi in cun biaphuan kongkau ah a si.

Hi kong he pehlta in keimah ka hmuhtonmi vun in ruah ta hna ning law. Austria ram, Klagenfurt khua i Pathian a tihzahmi pastor pa i a khirhfabu ah Thawngtha chim dingin an kan sawm. Pumhnak hla kan sak lio pi ah, minu pakhat nih bia a phuan. Fiang tein ngeih duh ah van ka vun i cau i (German holh ka theih caah) Bawipa nih ka mit a vun auter. Hi minu hmang in hrawktu thlarau bia a phuan cuahmah ko kha ka hmuh. Ka hmuh bangin cun a hmu ve lo nain, ka hawipa zong nih cun hi langhnak hi Pathian Thlarau sinin a rami a si lo kha a thlarau nun in a rak theih ve tikah, hi minu hmang in hrawktu thlarau rian a tuan kha a vun theih colh.

Pumh a dih in cun minu kong cu pastor pa sinah kan hal i, pastor pa nih a kan leh mi cu, hi nu hi mipi hruainak ah le amah pastor pa pumpak nunnak hrimhrim ah ai bochan ngaimi a si kha a kan chimh. Minu hi thlarau diklo a si kong kha pastor pa kan chimh cun a lau tuk ve. Nehhnu ah minu a cawlcanghnak nih kan hmaan zia kha a vun fianh. Minu ka ton tikah cun, “A ho ka si kha na hngalh ko a si lo maw?” tiah ka hal. “Aw e” tiah a vun ka leh. Cun kai thawh than i, “Mizei na si kan hngalh. Nangmah tham cu thlarau diklo pei na si ko cu” tiah ka vun ti. “Aw e” tiah a ka leh than.

Kum tamnawn a liamciami ah khan, Australia ram, Sydney ah New Zealand in a rami pastor pakhat he Thawngtha chimti dingin civui ah an kan sawm. Zing khat cu, hi pastor pa thawngtha a chim lioah hin, pulpit cungah ka thu ve.

Ruahlo piin a thawngthachim cu a maak i mipi lakah a tomi a cheukhat kha kutdong in a vun sawh len ko hna. A hmuh balmi minung zong an si na lo in, an min bak cun a vun auh ko hna. Cu hna an nunhlun vialte te cu pakhat hnu pakhat a vun phuan duahmah colh ko hna. Cu ti a chim lioah cun, an konglam a chimmi a hmaan le hmaan lo langhter dingin an kut a thlirter hna. Pastor pa nih a chimmi vialte a hmaan ti langhternak ah cun an kut cu an thlir ve bak ko.

Cu thlarau biaphuan ai langh ruangah cun mipi vialte an khuaruah a har tuk caah an au khuang dih. Cu mi hna an hmailei caan chung i khuaruahhar in Pathian rian an tuan te lainak kong biakamh pah in cun minung pakhat hnu pakhat sinah a caan hmanmi kha a donghter. A biachimmi vialte kongah biatak an si kha a lang ngai ko nain, ka lungthin belte hna a rak hnawh ngai.

Bawipa nih a vel in ka mit a vun ka on cun, hi pastor pa pawngte ah ceunak vancungmi thuan in ai thuanchommi hrawktu vancungmi a dir ko kha, ka hmuh. Cu biaphuannak vialte a petu kha Bawipa si lo in, cu vancungmi tu kha a rak si. Ngaihchia a simi cu, hi Thawngtha a ngaitu vialte hna nih cun Bawipa sin a rami Thawngtha ah an ruah diam ai.

6. Thlacamnak

Thlacam hruai dingin le France ram, Nimes khua i Pathian a thimi pastor pa khihfabu ah zarhkar khat chung Thawngtha chim an ka sawm. Tuah ding cemmi cu thlacam a si ko.

Thawngtha ka chim dih in cun, anmah le ummak cio in kuk i bil cio i thlacamti dingin mipi cu ka vun sawm hna. Caan tlawmpal a rauh in, Bawipa nih ka mit a vun auter i, a sualmi vancungmi le a pawngah khuachia pakhat biakinn kutka in an hung luh kha ka hmuh hna. An pahnih tein cun biakinn laifang lampi kha an vun zulh.

Tutdanh tlar pakhat zawn an phanh in, khut tiah an dir i, vancungmi nih cun khuachia pa cu a kut a hei zauh. Cun khuachia pa cu minu pakhat sinah a vung kal i a va tongh. A vun tongh le cangka cun, minu te nih cun “Bawipa, santlailo kan pastor pa hi vun bawmchan ko,” tiah tawi tein thla a vun cam. Bawipa huhmannih biakinn cu a chuahtak, cun a sualmi vancungmi le khuachia zong nih cun an chuahtak colh ve. Pumh cu ka donghter i, pastor pa zung chungah minu te zong ra ve dingin ka sawm.

Pastor pa caah thlacampiak dingin minu te nih rian a hrihhawh kha Bawipa nih a ka hmuhter, Sihmanhsehlaw, a lungput le a ziaza kha an hmanlo. Nu hna an dihlak, a biapi in hi minu, hna nih hin an pastor pa kha an nautat i, Pathian pekmi an hruaitu nak in anmah le anmah kha thlarau mi deuh ah an i chia.

Cuticun, an thlacamnak hmun ah cun lut ve dingin a sualmi vancungmi le khuachia cu minu te nih cun innka a onpiak hna. Cu tikah, khrihfabu chung i hmun tampi ah hmunhma an vun la.

7. Damternak Le Khuaruahhar Thil Tuahnak

Caan tampi ah cun Bawipa caah dinfelnak in a nung lo i hrawktu thlarau hna uknak tangah a ummi rianțuantu tampi ka hmuh hna. Cu hrawktu thlarau hna cu rianțuantu hna hmang

in cun damternak thil khuaruahhar le a dangdang khuaruahhar thil tampi kha an tuah. Hi kong he pehtlai in bianabia pakhat in ka vun langhter lai.

A liamcia kum tam nawn lioah khan kan nu he Switzeland ah kan rak um bal i Baibal sianginn le civui tuahnak hmunpi zohkhenhnak rian a tlaimi ka hawipa sinah ka rak um. Ni khat cu, German evangelist pa nih Holland ah Thawngthachimnak kemping a tuah i, khuaruahhar thil zong tampi a tuah kha mi nih an kan chimh. Asinain, hi evangelist pa konglam a theimi mi a cheukhat hna nih an chim ve ningah hi evangelist pa hi Bawipa duhning in a nun lo kong kha an chim. Cuaah, cu bantu khuaruahhar thil tuah awkah hi pa nih hin Pathian sinin nawlIngeihnak a ngei kho lo.

Nehhnu ah cu evangelist pa cu kan sinah a ra i Pathian rian kan tuannak ah tel a duh venak kha a kan chimh. Kan i foih ve ruam lo. Cabuai kulh in kan vun thut i bia kan vun i ruah hna bak in, Bawipa nih ka mit a vun auter i, cu pa hnulei ah a dirmi an ngan taktakmi khuachia bawipa kha ka hmuh.

“Aaron cu Pathian nih a kawh i tlangbawi ngan ah a can bantu khan, Pathian kawhnak lawnglawng in tlangbawi ngan ah an cang kho” tiin Hebru 5:4 cu Thiang Thlarau nih German holh in ka hmurka hmang in a vun phuan. “Thiang Thlarau nih a chimmi kha a hmanmi a si ko,” tiah khuachia bawipa zong nih cun German holh in cu evangelist pa hmurka hmang in a vun ka leh ve. Nehthu deuh ah cun khuachia nih amah hmurka hmang in bia a chim kha ai pheh len ko nain, khuaruahhar thil tuah awkah Pathian sinin nawlIngeihnak a rak hmuh lomi belte kha cu a chim ngam than ko.

A rian tuannak a hramthawk hrawngah khan cun hi evangelist pa hi Pathian nih damternak le thil khuaruahhar tuah khawhnak

laksawng a rak pek taktak men ko lai. Ngaihchia a simi cu, soal in a nun ruangah Pathian pekmi laksawng vialte cu a sung dih i, mipi hna dehhleng dingin a sunghmi zaka ah Satan khuachia thawwnak nih hmunhma an vun rolh. Ni hmanung caan ah cun cu bantuk thil nih hmunhma a laak ti a theih caah Paul nih 2 Thesalon 2: 8-9 ah a chim: *“Khi tikah Mi Thalopa kha a hung chuak lai i Bawipa Jesuh nih a ka in a chuakmi thaw in a thah lai i Bawipa Jesuh a rat tikah a ceu mi a sunparnak in amah cu a hrawh lai. Mi Thalopa cu Satan thawwnak in a ra lai i khuaruahharnak a phunphun le hlennak hmelchunhna a phunphun kha a tuah hna lai i...”*

Voi khat zong a phungchimnak si loin, a phungchimnak lei ah mi va merh duh ah mipi tha a thawhtertu evangelist pa ka hmuh. Cu tikah, khuachia bawi nganpi kha pulpit cung i Thawngtha chimtu pa a hnu, hmai in a chawh hnawh len le tingtang a tum len kha ka hmuh. Cu Thawngthachimtu pa hmang in rian a tuanmi thlarau kha a si. Thawngthachimtu pa hi dingfel tein a nun lo cu a fiang ko.

I Cinken Dingmi Thil – Dal Linak

1. A sualmi vancungmi lubik a si bangin Satan hi a sualmi vancungmi vialte hna hruaitu a si.
2. Pathian nih tling khitkhet tein a sermi thil vialte hna hi Satan nih a vaivuanh dih. Amah tein thumkhomh sinak ai ngeih ve i, cu chungah cun Khrih ralchanhtu le Profet Deu zong an i tel. Khrih ralchanhtu pa nih hin Khrih bantuk tein khan kum thum le a cheu chung rian a tuan ve lai i, Profet Deu nih cun cu Khrih ralchanhtu pa sinah mipi hna an lunglut lak in chingchiah awktlak khuaruahhar thil kha a tuah lai.
3. Satan nih hin mi a damh, mang a pek, khuaruahhar thil a tuah, biaphuan a tuah, cun Cathiang kha ai char ve, Sihmanhsehlaw a ningcang lo piin a si ve.
4. A sualmi vancungmi hna zong nih an hruaitu bantuk tein thawnnak an ngei ve. Asinain, an hruaitu nih a ngeihmi thawnnak vialte le a lianngannak taktak cu an ngei lo. Inn, khuapi le ram hna cu an uk khawh ve hna i, cu thil pathum hna nih cun uktu a sualmi vancungmi hna muisam kha an keng hna. Philosophy, lungthin umtuning theihnak, Hollywood, hiartnak he ai pehtlaimi phuahchommi tuanbia chuahnak, lungdiriamhnak le a dangdang dehhlen an tuahnak hmunhma vialte hei ti bantuk fimthiamnak vawlei hmunhma vialte cu a sualmi vancungmi nih an uk. Vawleicung lentecelhnak an uk ruangah Pathian mi le fa hna cu thlarau lei thil ruat kho lo in hna an hnawh hna.
5. Mi huat a hmanngmi ram le miphun hna cu a sualmi vancungmi nih uk dingin Pathian nih nawl a pek hna hi cinken awk tlak thil biapi a si. Hi hi cu bantuk ram le miphun hna dan a tat ningcang cu a si. Hrihrai phun hra Izip cungah a tlun lioah Pathian nih a sualmi vancungmi kha a hman hna (Salm 78:49-51).
6. A sualmi vancungmi a tampi hna cu ai dawhmi an si. Asiloah, samram asiloah sahrang tihnung bantukin zohchia

khenhru muisam zongin an i langh kho.

A thiang lomi saram le thilnung tete hna zong hi hell chungah cun a ngan deuh in ai langhmi sahrang muisam a kengtu an si. Mipa muisam le thalrau muisam zongin an i langh ko lai, bianabia ah a thurhnawmmi thlarau bantukin.

7. An bia ceih a si te lai caan kha a sualmi vancungmi le khuachia hna nih hin an theih ko. A biaceih caan a tlin hlan chung paoh cu, a sualmi vancungmi hi kanmah lei in cun kan temtawn kho lai lo.
8. Ningcang lo in khua a sami hna cu Satan hmanrua ah an i cang. Annih cu peng pakhat chung ukto, hruaitu le Pathian rianțuantu zong an va si kho men. Cu Pathian rianțuantu (Thawngthachimtu) hna cu “dinnak rian a țuantu an lo ngai ko lai. Hi hna hi biachim a thiam taktakmi an si zungzal. Khuari khuara a ruat kukkhak ve lomi nih an zumh tawn hna (Rom 16:18). An hrampi/an biaphuan/anmah minung hrimhrim zong Pathian sinin maw Satan sinin dah a rami an si kha tha tein kan thleidan hna awk a si. Joshua hmanh nih vancung in a rami lamkaltu hmanh kha a dothlat cikcek, zehmah zawndamh in thil a tuah lo.
9. Cathiang nih Khrihfabu chungah bu phun hnih kong a fianter – mithi hna bu le miding hna bu an si (Phut. 21:16; Salm 1:5). Biatak chungah si loin din lonak ah lawmhnak a ngeimi Khrihfa hna an chungah Satan nih a luhhnawh tawn hna. Midang kehleng a phelhtu (thinlung in hnulei a kirmi asiloah ka sung, tiah a ti duh lomi Khrihfa) hna hi Satan nih a doh hmasami le a hrawh hmasa mi hna an si khun (Deut. 25:17-18).
10. Caan Donghnak caan chungah hin, a sualmi vancungmi nih hell kutka kha a on lai i, minung hna hrem dingin thlarau tampi cu an vun thlah hna lai. Cu lio te ah cun minung phun then thum then khat nawng dih dingin a sualmi vancungmi pili nih a dang hrawktu thlarau an vun thlah ve lai.

Dal Nganak

Ral – Khuachia

Hi cauk hmete vun tialnak ah kan i tinhbikmi cu, mithiang mi hna zohkhenh awkah hmunkip kakip ah thlahmi a thiangmi Pathian vancungmi hna le hmuihnak ukto hna kongah ralrin awk an theihnak hnga, mithiang mi hna thazangpek hi a si. A sualmi vancungmi pin ah hin khuachia (asiloah mihrawktu) an um. Annih hna cu Pathian vancungmi an si bal lo, vawlei in ai semmi an si.

Khuachia hna nih hin a sualmi vancungmi hna an sining a cheukhat an i ngeih ve ko nain, a der belte an derthawm deuh i an reng zong a niam deuh. Annih cu a sualmi vancungmi hna nih lam an hruai deuh tawn hna i, cuticun, a sualmi vancungmi hi khuachia hna bawi bantukin, a lianngan deuhmi bantukin an lang. Khuachia hna an kong hi Biakam Thar chungah tu le tu chim a si, cun Biakam Hlun zongah an lang ve thiam ko. Hi kong he pehtlai in Saul nun ah khuachia pakhat nih hna a hnawh kha kan hmuh. *“Sihmanhsehlaw, Bawipa thlarau nih Saul a chuahtak, cun Bawipa sinin hrawktu thlarau nih hnahnawhnak a vun pek colh”* (1Sam. 16:14).

Hrawktu thlarau hna kut chungin caan tawi te chung le mi a cheukhat sin lawngah rak tuahtak a si ko nain, Biakam Hlun chungah hin luatternak cu a rak um ve ko. 1 Samuel 16:15-23 nih hi biatak hi a langhter: *“Cun Saul cu a sinum hna nih khan, “Zohhmanh, Pathian sinin a rami thlarau thalo nih awlok an chonh hih. Kan bawipa nih nangmah hmai i a ummi na sal*

hna hi, tingtang tum a thiammi kawlawkahl nawl kan pe tuah; Pathian sinin a rami thlarau thalo khan a cungah a um tikah amah nih cun a tum lai i na dam lai,” tiah an ti. Cucaah Saul nih a sinum hna sinah cun, “Tum a thiammi ka hmuhiak u law, ka sinah ratpi u,” tiah a ti. Tlangval pakhat nih khan a hun leh i, “Zohhmanh, Bethlemhem khua mi Jesse fapa pakhat, tingtang tum a thiammi, mi raltha, raldoh thiammi, biachim holhrel i a fimmi, mui dawh ngai, ka hmuh; cun Bawipa cu amah sinah a um,” tiah a ti.

Cucaah Saul nih Jesse sinah cun lamkal a thlah hna i, “Tuu sinah a ummi na fapa David kha rak ka kua tuah,” tiah a ti. Cun Jesse nih changreu le mitsur hang cua khat a phor mi laa pakhat le meheh fa pakhat kha a lak i a fapa David sinin Saul sinah khan a kuat hna. Cun David cu Saul sinah khan a ra i a rian ah khan a lut. Cun Saul nih khan a duh ngaingai i a hriamnam putu ah a cang. Cun Saul nih Jesse cu bia a hei cah i, “David cu ka rian ah hin um ko seh, zeicahtiah a cungah ka mit a tling,” tiah a ti. Cun Pathian sinin a rami thlarau thalo kha Saul cungah a tlun fate, David nih khan tingtang kha aa lak i a kut in a tum tawn; cucaah Saul cu aa hrim than tawn i a dam; cun thlarau thalo nih kha a chuah tak tawn.”

Chiti Thuhmi Ringawn Nih Luatnak A Chuahpi

David nih Bawipa kha a biak i, a tingtang in Bawipa rian a tuan caah, chiti thuhnak a tlung i, Pathian hmaika ah cun hrawktu thlarau a um ngam ti lo. David nih chiti thuhmi ringawn hmang in hrawktu thlarau kut chungin luatnak a chuahpinak tuanbia hi kan caah lamhmuhsaktu a si. Hrawktu thlarau nih a hliammi hna asiloah a luhhnawhmi hna sinah rian kan tuan tikah, thlarau lei boruak hi lungfim tein kan tuaktan ta a herh. Ringawn he maw asiloah ringawn lo in dah, a si khawh ahcun ringawn he, Bawipa kan biaknak nih rian a tuan khawh.

*Khuachia Luhhnawh Hi Chuahka Tein
A Cang Khomi Thil A Si*

Khuachia luhhnawhnak asiloah hnahnawhpeknak hi chuahka tein, asiloah i chuahpimi thil a si kho. Cucu Biakam Thar chung i Mark 9:17-21 ah kan hmuh bangin a si: “*Mi zapi lak cu pakhat nih a hun leh i, “Saya, ka fapa cu khuavang nih a tuah i a holh khawh lo caah na sinah ka ratpi. Khuavang nih a chuahhnawh fate vawlei ah khan a thluk i a buanbara a tawh i a hacang aa rial i a thom dih. Na zultu kha khuavang thawl cu ka fial hna nain an thawl kho lo,” tiah a ti.*

Cun Jesuh nih cun, “*Nan va zum lo hringhran dah! Zei can dah nan sinah hin ka um a herh rih lai? Zei can dah kan in hna lai,” Ngakchiapa cu ratpi u,*” tiah a ti hna. Cun a sinah cun an ratpi. *Khuachia nih khan Jesuh kha a hmuh cangka ngakchiapa cu mah hngal loin a tuah i vawlei ah a hrilh i heh tiah aa let len i a buanbara zong a tawh dih. “Hi ti a umnak hi ze can dah a si cang?” tiah Jesuh nih cun a pa kha a hal. “A ngakchiatte in,” [asiloah bawhkeh a si lio tein] tiah a pa nih cun a leh.”*

*Khuachia Hna Hi Minung Chungah Kum Tampi
An Um Kho*

Minung chungah caan saupi chung khuachia an um kho, timi biatak cu Luke 8:27 ah hmuhkhawh in a um: “*Jesuh cu titlang a hei lamh ah khin cu ka khau i a ummi mipa pakhat, a chung ah khuachia nih an luhhawnh mipa nih khan a rak ton. Caan saupi puan lo in a um cang i inn ah um duh lo in mithi vuinak lungkua ah khan a um.*” Hi pa zong hi khuachia nih an luhhnawh ruangah hnipuan hruk thei ti lo in mithi vuinak hmun ah a um phannak cu a si.

Minung Pakhat Nih Khuachia Tampi Ai Ngeih Khawh

Minung pakhat nih khuachia tampi ai ngeih khawh, timi cu a tanglei bang hin a si. “*Jesuh nih cun a thawh i, “Na min ahodah a si?” tiah a ti. “Ka min cu Mi Bupi a si,” tiah a leh – zeicahtiah khuachia tampi nih khan an luh hnawh caah a si*” (Luke 8:30). “*An zawtnak le thlarau thalo nih a tuah hna nakin a damtermi hna nih khan an zulh ve. Cu hna cu a chung in thlarau thalo pasarih a chuahpiakmi Mari (Magdalin timi)*” (Luke 8:2).

Khuachia Hi Muisam Tampi Ai Ngeihmi An Si

Hi khuachia asiloah khuahrum hna nih hin muisam tampi an ngei. Kan langhter cangmi ah hi khuachia hna nih hnachet le holhkho lo thlarau in an i langh kha kan hmuh. Thawnnak ngan deuh a ngeimi hna le bang nih cun mi a cheukhat hna cu molhmeh dirhmun le taklawng in umnak, asiloah cincik hmanh nih tuar lo tiangin minung hna cu ñhning ah an ser hna. Khuachia hna kongkau ah kanmah kan hmuhtonmi chungin kan vun in ruah hna tikah, dawtmi careltu hna, hi cauk nih ai tinhmi kha nan sinah vun tharchuah ñhan kan duh.

Tuan ah kan chim cang bangin, “*Bawipa nih a bawithutdan cu vancung ah khin a hun; zeizong vialte cunghang siangpahrang a si. Nannah a thawng i a lianngan mi vancungmi hna, Bawipa cu thangthat tuah u; a nawlbia kha a ngai i a chimmi a tuahmi vialte hna, Bawipa cu thangthat tuah u! Vancung i a ummi thawnnak vialte hna, Bawipa cu thangthat tuah u, a duhnak a tuahmi a sal vialte hna, Bawipa cu thangthat tuah u!*” tiah a thiangmi Pathian vancungmi lakah pakhat sinah Salm cañialtu nih a chim (Slm. 103:19-21).

*Khuachia Nih Ziaza Le Uarkhunmi
Phundang Cio An I Ngeih Hna*

Khuachia nih anmah le ziaza te an i ngeih ve. A cheu cu hnahchuahnak khuachia, cun a cheu thinhunnak asiloah titsa hiarnak, asiloah lungvaivonhtu khuachia an si hna. A cheu cu biaknak phung ai tlaih ngaimi an si i, a cheukhat cu a ngumi an si. Zei bantuk ziaza a va si pek ah, an ziaza hna cu an ukmi asiloah an luhhnawhmi hna nunnak ah an langhter. A tam deuh khuachia hna hi ke hnih ngei an si caah, minung tak chungah luh hi an duh cem ve, zeicahtiah, takpum in khua a rak sa balmi an si caah a si. Asinain, vancungmi hna cu takpum a ngei bal mi an si lo, cucaah, mi ze chung hmanh ah um an i tim bal ve lo. Vancungmi nih minung hi a huap i a uk, Sihmanhsehlaw, minung chungah an um bal lo. Siangpahrang thutdan i ngeih asiloah hmunhma pakhat khat uk kha an duh deuh mi a si.

Matthai 12: 43-45 ah kan Bawipa i a cawnpiaknak ah khuachia hna nih hmunhma an duhnak kong kha kan theih khawh. *“Thlarau thalo pakhat cu minung chungin a chuak tikah ram rocar ah khan dinhnak hmun kawh ah a vak lengmang. A hmuh khawh lo caah aa thawh i, “Ka chuahtakmi ka inn ah khan ka va kir than tuah lai,” tiah a ti. Cuticun a va kir than i inn cu lawng hirhiar tein a rak um i thiang tein a rak i phiah kha a hmuh. Cu tikah a kal than i amah nakin a chia deuhmi thalrau pasarih kha a vaa sawm hna i an ra i cuka ah cun an um; a donghnak ah cun cu pa umtuning cu a hlan nakkhan a chia deuh. Cu tic un atu chan, chant halo umtuning ding hi a si lai,” tiah a ti.”*

Gadaramipa chungah a lutmi khuachia (Luk. 8:30-32) hna nih vok chungah luhnak nawl Khrih sinah an hal. Takpum in khua a rak sa balmi an si caah, takpum pakhat khat chungah khuasak kha an duhtuk hringhran. Cu tikah, minung pum

chungah an luh khawh lo hmanhah, vok pum chung i khuasak hmanh kha an duh thiamthiam.

Matthai 12: 43-45 chung i, khuachia pa kut chungin luatnak a hmu cangmi mipa pum chungah khuachiapa nih a rak kir hnawh zau i a luhhnawh than kawhnak a ruang cu inn (a takpum) kha a rak lawngkanter caah a si. Thiang Thlarau in a rak khah lo caah a si. Minung pakhat hi khuachia kut chungin luatnak a hmuh le cangka, a lawngkangmi a pum kha Pathian Bia le Thlarau in a vun khahter zau awk a si. Cu ti lo cun, a chungah a rak luhhmawh bal tu khuachia kha an ra kir than lai i, a dang khuachia tampi an vun i thit hna lai.

Cucaah, Greek ca nih Efesa 5:18 ah a langhter bangin, Thlarau in [pehzulh tein khat camcin] ko hna u sih: *“Zu ri hlah u, zu cu nanmah rawktu lawnglawng an si ko. Thlarau tu khan khat deuh u. Hla dawh le bia dawh in pakhat le pakhat i chawn u; Bawipa cu hla le aw dawh in nan lung taktak in thangthat u.”*

Pumpak nun ah khuachia luhhnawhnak kong kan ruakhkan tikah, a hmasa bik kilvennak kan tuah dingmi cu “khuachia kha caan tha pek lo ding a si ko.” Efesa 4:26-27 ah Paul nih a chan lio mipi hna a rak mawhchiat bal hna: *“Na thin a hun ahcun na thinhunnak kha sualnak chung i an luhpitu siter hlah; cun na thinhunnak cu ni tlak khumhter hlah. Khuachia cu caan tha pe hlah.”* Mi hna nih khuachia hna caan tha an pek ningcang a phunphun a um.

“Caan tha pek” timi a sullam cu mi hna nih an nunnak ah khuachia nih ralhruang saknak caan tha ngei dingin hmunhma an pek, tinak a si. Mi hna nih taklawng a cuangmi hmanthlak tehna an zoh tikah, cucu an nun ah Satan luh an sawn a si ko. Mi pakhat khat sinah lungfahnak an ngeih tikah, an nun ah hmunhma ngei dingin le nawIngei dingin Satan an sawn,

tinak a si.

James 4:7 chungah Pathian sinah kan nunnak ap dingin le kan nun ah a hmanmi thil tuah hmasa dingin nawlpek kan si. Cu hnu lawnglawng in cun, khuachia cu kan doh khawh lai i, a kan zamtak lai. A dang lam a um hlei ti lo. Kan lungthin chungah a ummi thil an hmaan lo ah cun Satan cu kan do kho bal lai lo.

Ngaihthiam khawhlonak hi mipi nun ah Satan nih tlaihtleng ah ai hman bikmi thil a si. Mi pakhat khat kha kan ngaihthiam khawh rih hna lo ah cun, kan cungah nawlIngei dingin Satan kha caan tha kan pek ko lai.

Hi biatak hi Paul nih 2 Korin 2:10-11 ah a langhter: *“Nannih nih mi pakhat cu a sualnak nan ngaihthiam tikah kei zong nih ka ngaihthiam ve. Cun ka ngaihthiam tikah, ngaihthiam hau thil kha a cungah ka ngeih taktak a si ahcun, cu ka ngaihthiam cu nanmah ruangah, Khrih hmaika ha a si, cu ti ka ngaihthiam cu Satan nih khan kan tei soal hlah seh ti ka duh caah a si, zeicahtiah Satan thil ti ning cu fiangte in kan hngalh ko.”*

Amah Satan hrimhrim hi mi huat a hmang tukmi le mi a ngaihthiam kho lo taktakmi a si i, cu bantukin lungput a ngeimi hna an chungah a luhhnawh ve hna. Hi cathiang hmang in, midang a ngaihthiam kho lomi nih cun Satan nih a luhhnawh nakhnga a thinlung kutka a onpiak. Huatnak, ingchiatnak, thinhunnak, a caan ah hnahchuahnak nih a vun zulhmi ngaihthiam lo nak thlarau kha anih nih a nun ah a langhter. Hi bantuk thil vialte hna hi pumpak nun lawngah si lo in mibu pi huap zongah ka hmuh khawh.

Bianabia pakhat ah cun, mibu pakhat nih an pastor pa an ngaihthiam kho lo. An pastor pa hi titsa leiah a rak tlu,

Sihmanhsehlaw ai chir ðan tikah mipi hmaika ah sualchirnak zong a tuah ko cang. A phichuak cu, thinhunnak thlarau nih cu mipi hna cu a uk hna i, mipi lakah kuttum bakin a dennak a chuahter taktak. Cuhnu cun, khrihfabu pumpi huap ning in i thianhna an tuah caah Bawipa hmaika cu an sinah khuaruahhar in a vun kir ðan.

Ngaihthiam a herhna kong ah luantuk lehpek in cun chim ka duh lem lo. Kan tuah lo hrat a si belte le hrawh kan si ko lai (Mk. 6:15). Zumh awk a tlak lomi pasal nih a dehhlenmi a innchungnu kong he pehtlai in lungthin a hmaan cikcek tu thil umtuning kha ka ruat. A dirhmun a fek lomi pasal pa cu a sual ai chir i thlarau lei zongin tharchuahnak a hmu. Asinain, an nu nih cun a philhpiak lo i, a thin a hun hnawh peng.

Cu bantuk kongkau ah cun, an nu hi lungthin khohchonak ah le huatnak thlarau in a rak thi diam i, cuticun hi bantuk thil a vapa cungah Pathian nih a tlunter tiah, Pathian lehlam kha chiat a serh i sual a phawt beh. A pasal cu vancung ah a kai i, an nu tu cu hell ah a tla. Kan tonmi kipah Pathian vel kanmah le kan ca cioah kan i laak tikah hin, Bawipa nih a vel thawngin ngaihthiamnak thlarau kan pe hram ko seh.

Ngaihthiamnak hi a thiangmi philhpiaknak thluachuah ah a hram a thlak kha i cinken hna u sih. Jacob fapa Josef hi zeidang vialte kong nak hmanh in ngaihthiamnak lungput kongah hin theih bikmi a si (Gen. 45:4-8, 50:20-21). Cawithlir a sinak hnga Pathian nih dinlonak a hman, ti cu Josef nih fiang tein a theih. Cucaah, a u le kha a ngaihthiam khawh hna i, a temtuarmi thil vialte kong ah Pathian a thangthat khawh.

Ai khat tein a biapimi thil zeidah a si tiah cun, a cung i an tuahmi ðat lonak vialte kha a philhpiak dih hna. A chuahpi a u le nih an leirawi hnu, mising umnak ram ah lileng le

lungkuai in a intuar cikcek hnuah, Pathian nih thlua a chuah i, fapa pahnih zong a pek. A fapa hmasa cu Manasseh, tiah min a pek, a sullam cu “philhpiaknak” ti a si. A temtuarmi vialte siseh, a u le rual nih a cungh an tuahmi that lonak vialte hna cu Pathian nih a philhter.

Cun fapa pahnihnak a vun ngei i Ephraim tiah min a sak. Ephraim a sullam cu “thei tampi a tlaimi” tinak a si (Gen. 41:50-52). A luanciami caan i lungfahnak vialte i cinkennak kan vun maktak le cangka in, mi kan vun ngaihthiam khawh hna. A u le rual nih a cungh an tuahmi that lonak vialte i cinken kho lo dingin Pathian nih Joseph i thil ai cinkennak thluak kha a bilhter. Cuaah, anih cu thei tampi a tlaimi a vun si kho. Joseph fapa pahnih kha na vun i cinken dek maw. Fa upa ah Manasseh (philhpiaknak), fa hniang ah Ephraim (thei tampi tlainak) ti an si khah. A liamcia caan hna le kan hmape thing hna kha i cinken peng i vun hlam than lengmang bu in, Satan cu caan tha pe hlah u sih. Lungfahnak vialte philh kho dingin Pathian sinah a vel kha hal ko.

Kan pumpak nunnak kongkau cio ah kan i kilven dingmi a dang hmunka khat a um, cucu tlawhciar hman hi a si. Hi hi David Siangpahrang zong nih Salm 144:14 ah a langhter vemi thil a si: *“Kan caw nih fa tampi hring hna seh law a lo tlau mi le a rawk mi pakhat hmanh um hna hlah seh. Kan khua chung lam ah lungfah tahnak thawng zeihmanh leng hlah seh.”* Pathian nih tlawhciar hi a huat bak mi a si. Hi ruangah hin mi hna nih Pathian sinin mithmai tha an hmuh khawh lonak a si. Nomor 11:1 nih hi bia hi a fianter: *“Cun mi hna nih cun Bawipa theih ah sifah retheih an innak ruangah khan an zai; mah cucu Bawipa nih a theih tikah a thinhunnak cu a alh i Bawipa mei cu annih lakah a kang i riahhmun kikam i a ummi riahbuk a cheu khat hna cu an kang dih.”*

Mission field pakhat ah hmunhma tha te an pekmi pa ka theihmi a um. An ram chungah a lubik pastor pa hi “Mi Tlokciarpa” tiah zapi theih a si kha a umnak peng chungah a um vemi missionary dang hna nih an chim chin ve. Zeitluk thawngpang chia dah a si! Zeitluk minchiatnak dah a si

Sunparnak a hmucang mi dawtmi mithang Stanley Frodsham he khualtlawng ti kho in caan tha voikhat ka rak ngei bal. “*Kan khua chung lam ah lungfah tahnak thawng zehmanh leng hlah seh,*” tiah ai tialnak Salm 144:14 hi a duh bikmi Cathiang hna lakah pakhat a si i, a fanu te a vun than ciahmah in cun, hi cacang te hi a vun charpiak tawn.

Pa le vialte hna nih an fapa le le an fanu le hna cu Bawipa rian ah lunglawm thanuam tein tuan le thianhlimnak lam zul dingin cawnpiak kho cio hna seh law cun, zeitluk in dah a va sunlawi hnga. Lunglawmh awk thil a va si dah, cu bantukinnchungkhar ah cun buaibainak tuah awkah Satan nih hmunhma a ngei lo. Sihmanhsehlaw, Mi Tlokciarpa inchungkhar tu ah cun, hahio ngai in khuachia pa cu a lut i, santlailomi Tlolciarpa cu a nun i harsatnak lei kap lawng kha a hmuhter i, tlohciarnak konglam tam chin lengmang in a pek.

Kan hnulei kum tlawmte chungah khan Canada ram ah a ummi India miphun pawl sinah a tlungmi thil pakhat kong hi a tunai thil nih a vun ka theihter than. Zan khat cu, India miphun lakin mitlawmte hi zu an ri hna i, zuritnak uknak tangah an um lio pi ah, khuachia hna nih anmah hmang in bia an chim. Hi hna nih an duh cemmi tirawl kong kha khuachia hna nih cun an ceihpi hna. “Vanchiatnak, huatnak, ngaihchiatnak, chirnak, soiselnak, tlawhciarnak le mah le mah i hmetternak in kan i cawm” tiin an vun leh. Hi thlarau hna hi titsa in a nungmi an si ve lo caah, titsa a ngei lomi thil in an i cawm ve.

Cu bantuk thiamthiam in, hmunthur nih thopaw a sawm hna, asiloah a thumi saruak nih langta a pumh hna bangin, hi hrial awk tha lo pumsaduhnak rianthuanak nih khuachia vialte kha a pumh ve hna. Tlawhciar cu an rawl a si. Cu ti si lo in, lunglawmhnak le thangthat hlasaknak in kan khah tikah cun, khuachia hna caah rawl a um ti lo, an kan kaltak.

Purhrihnak thlarau si lo in, thangthatnak thuam a biapit zia hi vun uar tuk lehpek in cun ka chim kho lo. Satan rak cohlanak asiloah a ei dingmi tirawl cu pek kan duh lo. Hi hi kanmah duhthimnak a si ko, cun vel thawngin a si.

Lunglawm thanuam lungput nih kan innchung ah Pathian mithmai a tlanter, cun kanmah he thangthati a duhmi a thiangmi Pathian vancungmi hna an mithmai zong a tlanter ve. Absalom ralkap Thawngthawng nih an dumdawi cuahmah lio caan i mithiang David Siangpahrang nih ai ngeihmi lungput bantuk i ngeih hi zeitluk in dah a biapit, *“Zeicahdah ka ngaih a chiat? Zeicahdah ka lung re a theih? Pathian cu kaa bochan than lai i ka Khamtu le ka Pathian cu ka thangthat than lai,”* (Salm 43:5).

Khuachia nih ka kan luhhnawh lai le chuahtak lai dah, timi cu kan thinglungput nih lai a rel. Ai lawmmi thinlung in a chuakmi biaknak le thangthatnak nih Bawipa hmaika a vun chuahpi caah khuachia hna kha hmunhma a pe hna lo. Cucaah, sualnak nih a kan uk ti lonak a fiantertu nunnak lam cu hmuhsak kan si cang, cun biatak zong pek kan si cang. Salm 19:13 chung i David thlacam mi hi ngai tuah u, *“Leng lang sualnak chung zongah ka luhnak hnga lo ka kham law cu sualnak cu keimah uktu siter hna hlah; cu tikah thatnak lei ah mitling ka si lai i sualnak thinung chungin ka luat lai.”* Sual kan tei khawhnak tawhfung cu lunglawmh zia a thimmi le ai lawmmi lungput hi a si. Cucaah, David nih a rak tuah

bang khan, kannih hna zong nih thangthatnak, lawmhnak le lunglawmh zia thaimnak rai kha thawi ko hna u sih.

Luatnak

Atu cu, khuachia kongkau ah hmuhning a dang leiah kan vun kal lai i, nunnak chungah an luhhnawh hnu le an tuahaih hnu ah zeitindah thawl khawh than kan si lai, ti mi kong a si. Khuachia hna hnahnawh peknak le tuah-aih a tongmi hna an luatnak ding caah rianṭuan a herh zia kha Biakam Hlun le Biakam Thar kkuatlang minung hna nih an rak theih ngaimi thil a si.

Satan A Um Taktak Kha Biakam Hlun Mithiang Mi Hna Nih An Rak Theihthiam

A cunglei te ah khan Saul Siangpahrang kong kan langhter cang, Israel milu rel dingin Satan nih David a tha a thawhternak kongkau zong kha a um ve ko rih:

“Satan nih Israel mi kha a doh hna i David kha Israel mi cu rel awkah a forh” (2Chan. 21:1). Cu bangin, Job nih a tonmi harnak kongkau zongah Satan ai tel kha Biakam Hlun mithiang hna nih an theihthiam ko. “Bawipa nih Satan cu a thawh i, “Khuazei in dah na rat” tiah a ti. Satan nih cun a leh i, “Vawlei cung khuazakip i kaa chawhnak le kaa lehnak in,” tiah a ti. Cun Bawipa nih Satan cu a thawh i, “Ka sal Job hi na ruat bal maw? Vawlei cungah hin amah bantuk soisel awk um lo, miding, Pathian a ṭih i ṭhat lonak a mertakmi hi an um lo,” tiah a ti. Khi tikah Satan nih Bawipa cu a leh i, “Job nih hin Pathian cu a lak in maw a ṭih? Amah le a inn le a ngeihmi vialte cu hau in na kulh hna lo maw? Nangmah nih a kut rianṭuannak cu thluachuah na pek i ram chungah hin a ngeihmi vialte cu an karh. Sihmanhsehlaw a tu cu na kut hei

chuah law a ngeihmi thil vialte khi tawng tuah ngat, na hmai hrimhrim ah an volhpamh ko lai,” tiah a ti. Cun Bawipa nih Satan cu a thawh i, “Zohhmanh, a ngeihmi vialte cu nangmah kut chungah an um; amah taktak belte an kut cun tawng hlah,” tiah a ti. Cucaah Satan cu Bawipa hmaika cun a chuak” tiah Job 1:7-12 chungah kan rel khawh.

Biakam Thar lei kan pal tikah cun, khuachia tuahaihna le cu chungin luatnak a herh taktaknak kong zong cu biaknak lei hruaitu hna le zapi zaran hna tiangin an theih kha fiang tein kan hngalh.

“Phungbia cawnpiaktu saya cheu khat Jerusalem in a rami hna nih khan, *“A chungah Belzebul aa hrolh,” tiah an ti. Cun a dang nih, “Khuavang thawl khawhna a petu hi khuachia bawi a si,” an ti”* tiah Mark 3:22 nih a chim. Hi cacang in siseh, cun a dang cacang hna zongah siseh, phungbia cawnpiaktu hna nih Satan a um zia le Jesuh nih tuahaih a tongmi mipi hna sinin khuachia a thawlmi zong kha an zumh, timi cu ai palh khomi thil a si lo. Asinain, annih cu an mit a cawt ruangah le an thinlung a hah tuk caah, biatak kha an rak cohlang lo i, Thiang Thlarau thawhna kha Satan thawhna bantukin muisam an rak cuanter.

Cu lio caan ah cun, mi tampi hna hman in khuachia thawhna hi voi tampi tuah a rak si. Satan thawhna in khuachia hna a thawl, tiah Jesuh an thangchiat ruangah Jesuh nih zuamcawhna a rak tuahmi ah khan kan hmuh.

“Ka thawl ning hna cu hitihin a si ahcun, nanmah nan zultu hna nih khan tazeitindah an thawl kun hna? Nanmah nan zultu hna lila nih pei nan palh diam ti kha an langhter ko cu” (Luke 11:19).

Pathian Sal cu Mi Vialte cungah a lung a nem lai

Atu bantuk khuachia hna tuahainnak le tukvelhnak ah hin, Paul sinin fimchimnak i lak awk kan i ngeih ko: *“Bawipa sal cu, aa si lengmangmi a si awk a si lo. Mi vialte cungah zaangfahnak a ngeimi, lung a saumi cawnpiaktu tha, amah a dotu hna a chimhhrin tik hna i nemte in a chimhringmi a si awk a si. Annih cu Pathian nih an lung a thlen khawh ko hna i biatak kha a hngalhter than khawh ko hna. Cun an lung a hung fim lai i a rap ah a foihtu hna le a duhnak a zulhtertu hna Khuachiapa rap khan an luat lai,”* (2Tim. 2:24-26).

Satan duhnak tangah sal a tangmi hna caah cun, an palhnak an vun i theih than khawh nak lai, Pathian nih sualchirnak laksawng a pek hnanak tu ah khan an luatnak lam a um, ti cu kan theih cio ko lai dah. Hi bantukin thil a hung cang kho dingin cun, a hmanmi cawnpiaknak le anmah he khurkhua ruat ti dingin Pathian a tihmi riantuantu hna lemsoinak cungah ah ai bunh. Cu hnu lawnglawng in cun, an nunnak chungin Satan thanhnak hri kha chahpiak an si. Sual hi a maimilh a si tikah, nu he pa he an saltannak ah pehzulh tein an tang peng ko lai.

A dang thil pakhat i cinken dingmi ah, minunglei i hnemhnak hmang in midang va hnemhnak nih midang cungah dawtnak langhter le sal ah taanter khawh a si hlei lo. Thinhunnak le lungfahnak nawl nan ngei ko, tiah ngaihchiatnak a tongmi u le nau sinah an hawikom hna le fim a chimtu hna nih an chim kha voi zeizat remruam dah kan theih tawn. Cu bantuk thil tuahnak nih cun an lungfahnak le mi cungah huatnak an ngeihmi kha a tlaih fehter chinchin lehlam hna.

Mi va huatnak te hna hi hlemh ton caan ah banh khawh in a um pengmi vel vun cohlan duh lo tik, cun lungthin hahternak i thimnak i an pichuak a si (Heb. 12:15). Palhmi thil cohlan

duh lo nak nih mipa cu a thonginn chungah a khumh ko lai. Kanmah kong i biatak, kan palhna le Satan thawnna cu hrawh a si cang, timi kongah sivai bantuk kan lungput kan phuan lawnglawng ah, Satan kuttlah chungin luatter kan si (Jer. 3:13; Phungthlukbia 28:13).

Hi zawn te ah hin, Satan le a miṭhi lalang hna hi direct in Pathian a do kho lomi, Pathian chiatserhmi ral an si kha a hleice in chim ka vun duh. Cucaah, Pathian muisam in sermi minung tu kha an doh. Annih nih an i tinhmi cu, minung hna chimpit vancang in an nun lawng hmanh si loin, hell ah an donghna phan dingin, minung hna dehhlen, fahna pek, le doh kha a si.

Thil khuaruahhar cu a si ko nain, Pathian mi a cheukhat hna nih cun hell asiloah zungzal biaceihna hi an zum lo. Hi ruang ko ah hin, Germany ram i Raalpi Pahnih hnu tlawmpal ah kan tonmi harsatna kha vun chim ta ka duh. Germany ah cun meeting kan ngei i, ni khat cu kanmah sinin fimchimhna hmuh duh ah ngaknu no te kan sinah a ra. Zarh tam-ial chung a sualmi vancungmi le khuachia hna nih zan chiar te an ka thangh i an sinah Thawngtha chim an ka fial, tiah a chim. Kan sin i a ratna a sullam cu, a fianter bangin, cu khuachia le a sualmi vancungmi hna nih khamhna Thawngtha cu an zumh ve khawh nakhga heh, tiah thazang chuah in har ngaiin ai zuamna kong chim kha a si.

Khrih cu minung ah a hun i cang i minung hna ca lawngah a thih caah, khuachia hna le a sualmi vancungmi hna caah khamhna a um lo, tiah piangtlar in kan leh. A sullam cu, an caah ai tlakmi raithawin a um lo, cu tikah, an sualna caah aiawh in ngaihtiam halna zong a um ko. *“A bawhmi hna cu vancungmi kha an si lo ti kha a fiang. A bawhmi hna cu Abraham tefa tu kha an si”* (Heb. 2:16).

***A Donghnak Bik Remter Thannak Kong Ah
Cawnpiaknak Dik Lo***

Satan le a sualmi a vancungmi hawi le khuachia hna telhchih in, mi vialte hi remter than an si te lai, tiah a cawnpiaktu “A Donghnak bik Remter thannak” timi cawnpiaknak a um. Hi cawnpiaknak hi hrawktu thlarau nih an tawnchommi a si. Vancungkhua leiah an kir khawh ti lai lo, kha an theih nakoin, khamhnak hmuh an duh tuk hringhran cu kan theih ko.

Lamkaltu 16:16-17 ah, Paul le Silas hnu a zulmi hrawktu thlarau nih a luhhnawhmi minu nih, *“Hi hna hi Cung Nung Bik Pathian sal an si i anmah nih hin zeitindah khamh nan si khawh lai nak kha an in thanh hna”* tiah a ti.

Minu chung i a ummi hrawktu thlarau nih cun a dang hrawktu thlarau hna sinah cun, *“anmah nih hin zeitindah khamh kan si khawh lai nak kha an kan thanh”* a chimh chin hna. Sihmanhsehlaw, an khamhnak caah ruahchannak a um ti lo, a tanglei Cathiang nih a chim bangin, an rawhralnak caan rikhiah a si cang kha fiang tein an theih ko. *“Jesuh cu rili khattelei ral Gadarin mi hna ram kha an va phan i, miruak vuinak lungkua chungin a ra chuakmi mi pahnih nih an rak ton. Hi hna hi an chung i khuachia a ngeimi an si i tih an nun tuk hrinhran caah cu lam ah cun ahohmanh an kal ngam lo,”* tiah Matthai 8:28-29 nih a chim.

Cucaah, an biaceih dingin caan khiahpiak an si cang kha khuachia hna nih fiang tein an i cinken ko. Cu kong an ruah fate an tha nih a thirh hna. Biaceih an si hlan chung caan an ngeihmi hi a tawi tuk in an thei.

Jesuh Nih A Sermi Luatnak Lam

Khuachia luhhnawhnak in Jesuh nih a sermi luatnak lam hi vun zoh ta hna u sih. Khuachia hi “pumsa in a nungmi” bantukin a chim peng; hi hi kan i cinken awk thil a si. Khuachia he tonghthamnak kan ngeih tikah, uknak dik lo bantuk men si lo in, pumsa a ngei taktakmi bantukin kan tonghtham hna. Khua maw caan le bangah cun, Jesuh nih khuachia an min kha a hal tawn hna. A sullam cu, khuachia hi minung bantukin pumsa a ngei taktakmi an si kha a lang. Khuachia luhhnawhmi pa cu a kutdong in a sawh i, a chungin khuachia chuak dingin nawl a pek. Hi thil a tuah tikah, a chungah a ummi Thiang Thlarau tawnnak in a tuah.

Hi biatak hna hi a tanglei Cathiang nih a fianter ko hna. *“Nan ti mi hi a si lo, khuachia thawl khawhnak a ka petu hi Pathian Thlarau a si i cu nih cun Pathian Pennak cu nan sin a phan cang ti kha a langhter ko. Cu hleiah, zeitindah mi thawngpa inn cu amah kha an tem hmasa lo ah, aho nih dah an baoh khawh lai i a thilri cu an lak khawh lai?”* tiah Matthai 12:28-29 nih a chim.

A caan caan ah cun, minung pakhat lawng chungah hin khauchia tampi an um i, cun cu khuachia hna a hruaitu an siangpahrang a um. A thawng bikmi (siangpahrang) na tem hmasa lo ahcun, a dang hna zong cu na thawl kho hna lai lo.

Hi biatak hi Mark 5:9 nih a fianter khun, *“Cucaah Jesuh nih amah cu, ‘Na min zeidah a si?’ tiah a hal. Mipa nih cun, ‘Tampi kan si caah ka min cu ‘Bu pi’ a si’ tiah a ti.”* Hi kha zawn ah hin khuachia siangpahrang nih a dang vialte hna aiawh in bia a chim. Cu bantuk thiam in Luke zong nih a tialmi ah, *“Jesuh cu titlang a hei lamh ah khin cu ka khau i a ummi mipa pakhat, a chung ah khuachia nih an luhhnawh*

mipa nih khan a rak ton. Can saupi puan lo in a um cang i inn ah um duh lo in mithi vuinak lungkua ah khan a um. Jesuh cu a hmuh tikah fakpi in a ai i a hmai ah a bawk i aw thang ngaiin, 'Jesuh, Cung Nung Bik Pathian Fapa, ka cungah zeidah tuah na duh? Dan ka tat sawh hlah, tiah kan nawl,' tiah a ti. Jesuh nih thlarau thalo kha a chung in chuak tiah nawl a pek caah hi ti hin a tinak cu a si. Thlarau thalo nih khan voi tampi a tlaih tawn i kan tuahhmawh soal lai kaw, tiah a kut le a ke kha thir cikcin in an tem tawn nain cikcin cu a chah dih hna i ramlak ah cun khauchia nih cun a lohpi tawn. Jesuh nih cun a thawh i, 'Na min ahodah a si?' tiah a ti. 'Ka min cu Mi Bupi a si' tiah a leh – zeicahtiah khuachia tampi nih khan an luhhnawh caah a si (Luke 8:27-30).

Pumpak hmuhtonmi tete nih zeitindah luatnak hmuh a si, timi kong an kan fianter khawh men. A hmasa bik ah, luhhnawh a simi minung nih luat duhnak a ngeih hrimhrim lai.

A liamcia kum tampi lio i thil pakhat a cangmi ah, khuachia tampi nih sal ah an tlaihmi ngaknu pakhat chanh dingin Pathian rian tuantu tamnawm thla an rak cam bal. Khuachia 60 hrawng hi a chungah an um i, anmah le anmah mizei an si an i fianter hnuah, minu cu an chuahtak. Asinain, kan theih bal a lomi thlarau pakhat tu cu a chungah a caam ko rih. Thla kan vun cam in cun, Thiang Thlarau thawnnak kha a cawlcangh caah, minu pum chungin cun chuah a duh. Asinain, khuaruahhar a si vemi cu, cu thlarau cu a chauk kho hrim lo, zeicahtiah, minu te nih cun chuah kha a senh lo caah a si. Cu thlarau cu i ngeih peng a duh. “Hung chuah cu ka duh ko ta, asinain, minu nih a ka onh lo cu ta” tiah thalrau cu a au len. A buaimi thil hi Satan ruangah a si lo, asiloah a khuachia hna ruang zongah a si lo, asiloah a sualmi vancungmi ruang zongah a si fawn lo, minung thinlung ruang tu ah a si. Minung pakhat chungah Satan a um nak a ruang cu, cu mipa nih cun pei a chungah

Satan um seh, ti cu a duh cu. Khuachia ziaza a thawnak cu cu bantuk Titsa hiarnak thlarau cu mi pakhat chungah a lut, zeicahtiah, cu mipa nih cun amah chungah um seh ti a duh caah a si. Mi pakhat nih a thinlung chungah a ummi sualnak pakhat khat thianh awkah Pathian kha nawl a pek duh lo a si ahcun, khuachia nih cun a vun rat hnawh peng ko lai. Mi pakhat nih a sawmnak hmun paoh ah khuachia zong a vung umkal ve.

Mipa le minu hna hman in a sualmi vancungmi hna uknak le rianṭuannak kongah kan hmanmi bianabia vialte hna nih a biapimi thil pakhat a kan hmuhsak – cu cu, thinlung a hman lo tikah cun a chungah lut dingin Satan kha a sawm. *“Hi vawlei uktupa hi a rat dengmang cang caah bia saupi kan ruah kho ti hna lo. Ka cunghaw nawl ngeihnak cu zeihmanh a ngei lo,”* tiah Khrih nih a chim (Jhn. 14:30).

Khrih nih Amah chungah Satan kha hmunhna a pe lo. *“Khuachia cu caan ṭha pe hlah”* tiah Efesa 4:27 nih a chim kha vun i ciken law. Kan chungah a thiangmi thinlung Pathian nih a ser naklai, a sinah thla kan cam awk a si (Slm. 51:10), cun kan tlaihchanmi soal hi a thiangmi huatnak in kan huat khawh nakhnga Amah cu kan hal awk a si. Pakpalawng thil vialte, titsa hiarnak le khuaruah thurhnawnhnak vialte in thianh awkah Bawipa cu caan ṭha pe hna u sih (2Kor. 7:1).

Thlarau nih a za a kan zauh i, *“Ka fa, na thinlung ka pe tuah”* tiah a kan ti (Phut. 23:26). Mi tampi hna nih cun thianhlimnak hi sang tuk in kalpi an duh tawn i, asinain an tuah khawh lo kha an i ngal, zeicahtiah, a har tuk caak a si. Thil fawizang cu si hmanh hlah seh law, a vel thawngin cun a si kho ko. Kan thinlung hna cu Amah kut chungah kan chiah hrimhrim awk a si ko. Pathian tinhmi kha kan zulh khawh nakhnga le cu tuah duhnak lungthin kan ngeih nakhnga, Pathian cu kan

chungah rian a ÷uan zungzal ko (Fili. 2:13).

Thlarau 60 ai ngeihmi minu tuanbia lei ah vun i mer ta ÷han hna u sih. Minu nih cun cu thlarau cu a kalter duh ti lo. Sihmanhsehlaw, cu lio te ah cun Pathian nih duhthimnak kha a pek. “Ka ÷hawwnak cu hi ka hin nangmah chanh awkah a um ko i, asinain, cu sualnak cu nangmah nih chuahter na duh ve hrimhrim a herh” tiah Bawipa nih a ti. Minu cu a ÷ha a tho i, cun cu ti biachahnak a tuah ruangah cun, a chung i a ummi thlarau thawnter dingin Satan sinin thazang tharchuahnak a vun ra colh ve.

Kan thlacam kan vun pehzulh cun khuachiapa a zang vun tlunter awkah khaan chungah cun a sualmi vancungmi pakhat a hung lut. Minu hmang in cun bia a vun chim. A ngaitak ti ahcun Cathiang a vun i char bak ve: “Hi minu hi vancungmi hna nak niam deuh vak in ser a si kha upatnak tein ka vun in theihter ÷han hna.”

Khuachia kan hmuh khawh nakhnga kan mit hna cu Pathian nih a on diam cang nain, khuachia lawng hi kan dohmi a si ti lo, timi hi a sualmi vancungmi nih a kan piah duhnak a ruang cu a si. Cu hnu in cun, minu hrimhrim zong nih khuachia kha thlah a duh ve lo caah, a hrangah tuah khawhmi zehmanh kan ngei ti lo ah kan i ruah ve ko cang. A vun hruaitu a hawi le he an lawi in cun, “Atu zan ah khan duhnak rak ngei ning law cu, luatter ka si ko hnga mu,” tiah minu nih a ti. A caan caan ah kan hmuh khawh mi ah luatnak caah thlacampiaknak kan ngeih hlan ah, sualchirnak kan tuahter hna hmasa a herh.

Khuachia Vialte Hna Hi An I Tluk Dih Hna Lo

Khuachia vialte hna hi an i lo dih hna lo. Ai khatlomi sinak le thazang an i ngeih hna. A cheukhat khuachia hi an hme

ngaingai i, an mithung hi lehmah tlawmte lawng an si. Asinain, a dang hna cu an ngan deuh ngaingai ve. A cheukhat khuachia hna hi an fim ngaingai, asinain a dang cu mi buaibai taktak an si ve. Muisam Thlennak tlang hramah minung pum chungah a lutmi khuachia hi mi buaibai taktak a si.

Hi kong hi Mark 9:17-26 ah kan hmuh: *“Mi zapi lak cu pakhat nih a hun leh i, “Saya, ka fapa cu khuavang nih a tuah i a holh khawhlo caah na sinah ka ratpi. Khuavang nih a chuahhnawh fate vawlei ah khan a thluk i a buanbara a tawh i a hacang aa rial i a tom dih. Na zultu kha khuavang thawl cu ka fial hna nain an thawl kho lo,” tiah a ti... Cun a sinah cun an ratpi. Khuachia nih khan Jesuh kha a hmuh cangka ngakchiapa cu mah hngal loin a tuah i vawlei ah a hrihl i heh tiah aa let len i a buanbara zong a tawh dih... Jesuh nih cun zapi nih an naih chin lengmang hna kha a hmuh tikah, thlarau thalo cu, ‘A hna zong a chet i a holh zong a holh kho lomi thlarau, ngakchiapa chung khan chuak law a luh zong lut than ti hlah, kan ti,’ tiah a ti. Khuavang nih cun ngakchiapa cu mah hngal lo in a vun tuahtak i cun a chuak. Ngakchiapa cu miruak bantuk a si ko, cucaah ahopaoh nih, ‘A thi’ an ti dih.”*

Austria ram i mipa chungin khuachia kan thawl lio kan hmuhtonmi kha hi tuanbia nih hin a vun ka theihter. Mipa cu a buaibai tuk hringhran i, a chung i a ummi khuachia nih midang zong fahnak a pek ve soal hna lai, ti phan ah mipa cu patling pali nih vawlei ah behchih hau in a um. Thlacamnak he teimak kan vun chuah in cun, khuachia cu viukio bu in a hung chuak.

Nuncan dawh lo leiah a rak i hnim cangmi ngaknu caah caan khat cu thla kan cam. Ngaknute cu nuhmete a si, asinain, amah tlaihbwah awkah a unu le pahnih kan herh thiamthiam hna. Vanchiat e tiah, kan chanh kho lo, zeicahtiah, a va zong a si

lomi mipa pakhat he zohchia le phungbuar in i pehtlaih peng ko kha a duh rih caah a si. Hi ka zawnah hin lungduhna in a chuakmi thil buai kan hmuh.

Switzerland ram ah a cangmi bantuk si loin, a cheukhat khauchia hna hi cu a buaibaimi an si lem lo. Khrihfabu pakhat ah Thawngthachim dingin kai timtuh i, pulpit lei ah lam zawh in ka vung kal. Hmailei ka vung chuah in cun, thutnak a tlar pakhat zawnah a lu rak i khun buin a thumi minu lei vun zoh dingin Thiang Thlarau nih a vun ka hngek. Minu lei ka va neih in cun, khuachia hme tete in a khatmi khuadawm चाहpi kha ka hmuh. Cu khuachia hna cu ka kutdong in ka sawh hna i “Jesuh Min in” tiah an sinah chim dingin Thiang Thlarau nih a ka fial, cun an dihlak in an tlaw dih. Langsar ngaiin cu khuachia rual hna nih cun ruahna a phunphun hman in minute cu caan sau nawn an rak sersat cang. Cu hnu cun chikkhatte ah luatnak a hmu. Ai lawm tuk hringhran i, mawca tuahkhat a ka phiarpiak.

***Khuacaan Ah Cun Mi Va Luatter Awkah Hin Pathian Nih
A Hleice Caan Ai Ngeih Ve***

Muisam a phunphun, takpum hmeet lianh a phunphun le ziaza a phunphun in ai langhmi a um taktakmi ral ka doh kha a cunglei tahchunhna vailte hna nih a kan hngalter.

Serhsat a ingmi kan dawtmi hna kha sualchirnak lei hruai, cu hnu cun luatnak ding caah zumhna ngei dingin thazang pek nak hi a cheukhat kongkau hna ah cun tawhfung a si ko. Cu tikah, zumhna in lungtak te thlacamna nih luatnak a chuahpi lai. Sihmanhsehlaw, Pathian caan rikhiahi hi thil biapi a si ve. A zungzal in Pathian cu a lianngan i, ramri a ngeimi kan minung thiamna le fimna ruanga Pathian a cawlcang ning hi kan thiethiam khawh lo nak hi a si. Mi pakhat luatter a duh

tikah Pathian nih amah le caan te ai ngeih kha caan tampi ah a lang. Zeikhom a si ah, Amah kha kan hngah ah cun, cu bantuk caan hleice a ngeihmi theih khawhnak hmanh cu velngeihnak in a kan pek ko lai.

Khrihfabu pakhat le Khuapi pakhat caah Luatnak

Hi kong hi kan liim hlanah, miṭhawngpa ṭemṭawn in a um tikah, pumpak lawng si lo in, khrihfabu le khuapi vialte tiang zongin Pathian nih a luater khawh ko, timi tuanbia in kan thintlung hi thazang pek ka vun duh ta.

(Kum 20 chung hrawng) Member 50 in 150 karlak hrawngah ai zii pengmi khrihfabu pakhat zohkhenh dingin pastor a simi ka hawipa rian an khinh. Mipi an tlawmtam kongah le dirhmun fek ngei lo in a umnak a ruang theih duh ah thlacamnak in Bawipa hmai a kawl.

Zingchiar te tuan tein biakinn ah minit 45 chung thlacam dingin Bawipa nih a chimh. A hun tuah taktak in cun a umnak khuapi chung i tibual pakhat cunghah a nakmi khuachia nganpi a um kha langhnak in a hun hmuh. Cu hnu cun, zingchiar te thlacam ti dingin a khrihfabu upa Bawipa nih a sawmter. An hun tuah taktak in cun khauchiapa tibual chungah a tai tiang a pil kha zarh kar tlawmpal a rauh hnuah langhnak in a hun hmuh ṭhan.

Thlacam an vun i hnek i, khuachiapa tibual chungah a pil dup kha a zarh khat asiloah zarh hnihnak ah pastor pa nih cun langhnak in a hun hmuh ṭhan. A hmaizarh Zarhpi ni ah cun, an biakinn ah ai pummi an khat. Zarh khat hnuah, minung an khah tuk cang caah biakinn thar lianpi in an sak a hau cang. Cu biakinn cu khuapi chungah bu ngan bik ah a hun i chuah. Bawipa cu thangthat si ko seh!

Pastor le hruaitu kan si bantukin, kan khrihfabu ah thanchonak a khul a hnumhnak a ruang a um sual ahcun Bawipa hma kan kawl a herh. Cu hnu in cun, thawldawi hmasa dingmi thlarau thawnnak a um maw um lo, timi kongah le kanmah nun hrimhrim ah teinak hmuhnak lam caah Pathian kan hal a herh.

I Cinken Dingmi Thil – Dal Nganak

1. An ziazia tampi hna cu an i hrawm ve ko nain, khuachia hi a sualmi vancungmi he ai dangmi an si. Annih cu khahlan vawleicung minung hna thlarau ai hrukmi an si. Annih cu vawlei lawnglawng ah a ummi an si caah, vawlei ah sermi an si le thlapa nih hna a hnawh ngaimi an si kha kan hngalh.
2. A tam deuh khuachia hna cu muisam an ngei i, ke hnih ngei an si. Takpum a rak i ngeihmi an si caah, minung takpum chung luh hi an i zuam ve.
3. A sualmi vancungmi tu hi cu vancung ah khua a rak sami an si. Annih cu thla serpiak an si caah, vawlei nih a ukmi an si lo. A sualmi vancungmi hi takpum in a nungmi an si ve lo caah, tuchun ni ah mi ze chung hmanh ah um an duh lonak hi a si.
4. A sualmi vancungmi nih mipi le khuaram an thladem in an phenh hna i, an uk hna. A sualmi vancungmi nih hin minung nak hmanh in thutdan sang an i thim deuh i, khuaram uk kha an duh. Cucaah, minung pakhat chungin a sualmi vancungmi thawl i tim hlah, Bawi Jesuh Khrih min tu in them deuh hna.
5. Khuachia hi vancungmi nakin an hme deuh. An pum hi lehmah tamnawn a ngan i an tung hi cu pe tampi tiang a sang kho. A sualmi vancungmi hi an ngan deuh ngaingai i, khuachia hna hi an nak in reng a niam deuh mi an si.
6. Khuachia hna hi anmah le anmah an i karhsoter kho lo. An i karhsoter khawh a si ahcun, an “fale” hna caah Pathian nih khamhna caan tha a pek hna lo ruangah Pathian soal an phawt khawh hnga. Khuachia si hna seh, a sualmi vancungmi si hna seh, an caah khamhna a um lo.
7. Khuachia hna an lungduh cu thil pakhat khat i ngeih ve hi a si. Inn, thingkung, hmunthur, mithi vuinak, thilri, saram le a hleice in minung chungah an um. Anmah an duhmi thil chung paoh ah an um.

8. A cheukhat khuachia hna hi suiluchin an i chinh i, siangpahrang asiloah siangpahrangnu an si hna. Mi va chanhchuah nai timh tikah, khuachia siangpahrang maw a si, asiloah khuachia siangpahrangnu dah a si tin a fian a hau lai. A dang khauchia hna cu hi khuachia bawi hna uknak tengah a ummi an si.
9. A cang zunzan lem lomi a cheukhat khuachia luhhnawhna kungkau ah cun ziaza khat ai ngeihmi khuachia rual hna hmunkhat ah a pumkhawmtu khuachia siangpahrang asiloah khuachia siangpahrangnu sawmnak thawngin khuachia bupi hmunkhat ah an um tawn. Khuachia hmete lawng na thawl a si ah cun, khuachia siangpahrang asiloah siangpahrangnu nih rak lut than dingin a sawm than lai. A “thawng bikmi” a umnak zawnka te kha na pemh i na temtawn hmasa a hau. Chiti thuhnak tengah dir in aho set dah siangpahrang a si i, a dang teh zeizat set dah an si, timi kha na hal hna lai. Zeizong vialte kong ah lih an chim ko lai nain, chiti thuh na si tikah cun biatak lawnglawng kha an in chimh lai.
10. A cheukhat khuachia cu takpum hi an i hmaithlak, a cheu nih lungduhna, cun a cheu bak nih cun thlarau. A cheukhat khuachia hna nih cun takpum chungin thim khunmi an ngei: mit, hna, thin hei ti bantuk tiangin. A cheukhat khuachia nih cun cancer zawtnak an chuahter.
11. Khuachia hna hi saram muisam in an i langh kho. A caancaan ah cun, an chung i a ummi khuachia thalrau ruangah minung hi saram bantukin an cawlcang tawn. Khuachia hna hi a nungmi sinak tlamtling tein an i ngeih – biaknak phung a tlai, a tha a thumi, tihphannak a ngeimi, titsa hiarnak, lungcawrawi in umnak, mitthiit a hmang ngaimi an si kho.
12. Khuachia hna pennak hi a tlung bal lo. Khuachia hna le a sualmi vancungmi hna hi pakhat le pakhat an i nahchuah i dirhmunsangan i cuh. Cucaah pakhat le pakhat an i tu, an i deng.

Dal Ruknak

Satan Innka Kharkanhnak

*Kan Nunning A Hman Lo Ah Cun
Satan Nih Sualphawtnak Nawl A Kan Ngeih*

Siamremh lio caan chung pi ah biakinnpi cu siamremh cuahmah a rak si i, Jeshua (Joshua) le Zerubbabel hi hruaitu bik an rak si. Voi khat cu, tlangbawi ngan Joshua cu langhnak in vancung ah an kaipi i, a thurhnawmmi hnipuan he Bawipa hmaika ah a vung dir.

Cun Bawipa vancungmi hmai i a dirmi thlangbawingan Joshua le amah cu sualphawt awakah a orhlel kam in a dir hnawhtu Sual Kawltu kha ka hmuh. Bawipa nih Sual Kawltu cu a thawh i, ‘*Satan, nangmah cu Bawipa nih in si seh, Jerusalem khua cung i a thinhunnak a chuahtu nangmah cu Bawipa nih in si seh. Hi mipa hi mei chungin chuahmi mei thingthu a si lo maw?*’ tiah a si. *Joshua cu vancungmi hmai i a dir ah khan a thurhnawmmi thilpuan aa hruk;*” tiah Zekhariah 3:1-3 a chim.

“A thurhnawmmi thilpuan” nih Joshua nun a thurhnomhnak kha a sawh duhmi a si i, sualphawt a si nakhnga cu nih cun Satan kha caan tha a pek ah a cang. David Siangpahranga zong Bathsheba he sualnak an tuah ah khan, “*Sihmanhsehlaw, hi thil an tuah ruangah zawmhtaihnak tuah dingin Bawipa a ralchanhtu ral kha caan tha na pek hna*” tiah profet Nathannih a chim (2 Sam. 12:14).

Kan nunning a hmaan lo tikah cun kan ralpa nih sualphawnak nawl kan cungah a ngei. Vancungmi hna an bia ceih dingin kawhauh kan si (1Kor. 6:3). Satan nih a nawl ngeih lonak in amah caah ai siamremhmi vialte laak than dingin kawh-auh kan si. Amah nih a sunghmi hneksaknak kha kannih nih cun kan awn hrimhrim a hau. Asianin, khuachia bantukin kan cawlcangh ve a si ah cun, kan cungah a kutdong sawhnak nawl a ngei lai i, keimah nakin an that deuh hlei tung lo, tiah a kan ti lai.

***Lungput diklo he Pathian rian kan tuan a si ah cun
Satan nih soal a kan phawh khawh lai***

Thluachuah hmuh duh ruang lawngah Job nih Pathian a rian a tuan, tiah Satan nih Job kha soal a phawt. *“Khi tikah Satan nih Bawipa cu a leh i, ‘Job nih hin Pathian cu a lak in maw a tih? Amah le a inn le a ngeihmi vialte cu hau in na kulh hna lo maw? Nangmah nih a kut rian tuannak cu thluachuah na pek i ram chungah hin a ngeihmi thil cu an karh. Sihmanhsehlaw atu cu na kut hei chuah law a ngeihmi thil vialte khi tawng tuah ngat, na hmai hrimhrim ah an volhpamh ko lai,’ tiah a ti,”* tiah Satan nih Pathian sinah a chim (Job 1:9-11).

Job a sualnak bik a zawnka i tlaih riangmang in Satan nih Job soal a phawt hi thil khuaruahhar pakhat a si ve. Lucifer nih Bawipa rian a rak tuannak a ruang pakhat te a um i, cucu amah caah miak a duhmi kha a si ko. A hruh ruangah Pathian nih a sinak thumh a duh tikah, Satan nih Pathian kha a hmaika ah chiat a serh.

Hi kong ah hin kannih vialte zong hneksak kan si ve lai. Rian nganpi asiloah hmunsang duh ah, asiloah Amah Pathian hi aitlak caah maw Pathian rian hi kan tuan? Job nih a ngeihmi vialte ni khat chungah a sungh dih ah khan, a khuk ai bil i

Pathian a biak (Job 1:20-22). A chungkhar, a ngeihchiah le a minthannak vialte hna nak hmanh in Pathian kha a nunnak ah a pakhatnak le a biapi bikmi ah a chiah. Satan nih a sunghmi hneksaknak kha Job nih cun a tei.

Pathian nih Abraham a hneksak. Amah Pathian nak in a biakamhnak le thluachuahnak vialte hna cu Abraham caah an biapi deuh maw deuh lo ti kha theih a duh. Abraham sin i Pathian biakamnak vialte cu Isaac ah a tling. Abraham nih Isaac kha Pathian sinah lungtho tein a pek caah, cucu Pathian sin lawngah si loin Satan sin zongah tehte khannak a hung si.

“Minung le vancungmi hmaika ah thlalang” kan si kha Paul nih 1 Korin 4:9 ah a chim. A nganmi tehte bu nih an kan kulh caah (Heb. 12:1), hmuh khawh lo mit tampi hna nih an kan zoh. *“Kanmah sinah a ummi hna hi anmah sinah a ummi nak in an tam deuh”* tiah Elijah nih Elisha sinah a fianter. Bawipa nih Elisha mit a vun auter cun, *“mei rangleng le rangtum in a khatmi tlang”* a pawngkam ah an um kha a hmuh (2Sia. 6:16-17).

Kan i biatak le tak lo cu thlarau ram nih a theih. Pathian a rian kan ñuan tikah dawtnak in maw kan ñuan asiloah ai thupmi lungput in dah kan ñuan ñi cu hmuh khawh lomi uktu le ñhawnnak (a chia le a ñha) nih an theih.

***Sual Phawtupa Pathian Nih A Leh Khawh Nakhnga
Amah Pathian Kha A Phi Kan Pek Naklai
Pathian Nih A Kan Duhpiak***

“Ka fapa fim law ka lung ka lawmhter tuah, cuticun a ka soitu kha ka leh khawh hna lai,” tiah Phungthlukbia 27:11 nih a chim. Sual Phawtupa Pathian nih a leh khawh nakhnga Amah Pathian kha a phi kan pek naklai Pathian nih a kan duhpiak. A

miakmi hmuh duh ruang lawngah Job nih Pathian rian a ÷uan, tiah Satan nih Job cu a thangchiat. A ngeihmi vialte a sung hnuah Job nih a khuk ai bil i Pathian kha a biak tikah, Pathian doh awkah Satan nih dirhmun a ngei ti lo. Pathian nih Satan sinin a rami thangchiatnak kha a lehrulh khawh nakhnga Job nih a hmanmi a phi kha Pathian a pek.

***Hliamhma Kongah A Hmanmi Lehrulhnaak Cu
Satan Va Teinak A Si***

“Kan hmuhtonmi biafang in” Satan kan tei (Biat. 12:11). Tufa thisen thawng lawngin Satan hi kan tei a si lo, kan hmuhtonmi biafang, a biapi in kan nganfahnak chungin a rami biafang in, Satan cu kan tei khawh ve. Mi tampi hna cu fahnak an in tikah an thin a hung i, mi an ngaithiam kho lo. Asianin, cu bantuk tuahsernak nih cun a thin a hungmipa tuahsernak kha an nun ah an langhter a si i, cu tikah, amah bantukin kan cawlcangh chung paoh cu, amah cu kan tei kho bal lai lo.

Job nih a ngeihmi vialte a sung h cun, a khuk ai bil i Pathian a biak pah in, “Bawipa nih a pek, Bawipa nih a lak ÷han, Bawipa min thangthat si ko seh,” tiah a chim. A hmanmi lung i hmuhnak he Satan va tei khawhnaak kha Job nih a chuaipi. “Lunglawmh raithawinak nih Job kha teinak a hmuhter.

A nganmi harnak kan ton tikah, a nganmi le a chonh in ai chonhmi vel pek kan si kha philh hlah. A vel cu a za ko (2Kor. 12:9; Heb. 4:16). Sihmanhsehlaw, kan thinlung kan hahter a si ah cun kan cohnga vel kha kan kham i, cuticun kan thin a hung tawn (Heb. 12:15, 3:8-15, 4:7).

***Dikcak Tein Kan Nun Lawngah Satan Cungah
Teinak Kan Ngei***

A minung sinak in Khrih nih zeizong te ah Satan a tei. Asinain, mithiang mi hna zong nih an chungah a ummi Khrih ṭhawnnak in pumpak tein Satan cungah teinak an hmuh a hau ve. Fimnak le toidornak in kan umkal tikah cun Satan cungah teinak nawl Khrih nih a kan pek. Biatak a si vemi cu, Thlarau in kan cawlcangh lo, cun zeī bantuk caan hmanh ah Bawipa lungput bantuk kan i ngeih lo ah cun, kanmah nawlNgeih nakin cun Satan cu kan tei kho lai lo. NawlNgeinak nun kan ngeih hrimhrim a hua, cu ti a si lo ahcun amah bantukin nawl a ngei lomi kan si ve caah, kan ralpa nih, ‘ka cungah nawlNgeihnak nan ngei kho lo’ tiah a kan ti lai.

Pathian he pehtlaihnak tha tein kan ngei maw ngei lo, ti khuachia nih a theih khawhnak kong he pehtlai in tuanbia vun in chimh ta hna ka duh.

Khuachia hna cungah nawlNgeihnak sang ngai a ngeimi missionary pakhat a um. Ni khat cu missionary pa cu phaisa tampi an pek i, a cohlan ve ko. Sihmanhsehlaw, hi kong hi ai ningcangmi cu a si lem lo. A zan ah cun luatternak caan a vun hmang i khuachia nih a luhhnawhmi hna minung sinin khuachia cu chuak dingin nawl a vun pek hna. “Tuchun i phaisa na cohlan hlan chung paoh kha cu kan rak in upat tuk hringhran. Kan in ṭih ti lo, kan rak chuak fawn lai lo,” tiah khuachia nih cun an vun leh. Missionary pa cu a soal ai chir i phaisa kha a khirh ṭhan a hau cang. Cu ti a tuah hnu in cun, khuachia pawl cu chuak dingin nawl a vun pek ṭhan hna tikah cun, “Kan chuak ko lai,” tiah an vun leh ṭhan. Kan dinfel le fel lo cu hmuh khawh lo thlarau hna nih an theih. Kan nawicawt kho hna lai lo (Lam. 19:13-16).

***Kanmah Ah Uahfaihnak Kan Ngeih A Si Ah Cun Satan
Nih Kan Cungah Sualphawt Khawhnak Nawl A Ngei***

Kan i biatak lo a si ahcun, Satan nih kan cungah zuamcawhnak nawl a ngei. A unau rual hna nakin Khrih caah ai pumpek deuh kha “Nangmah (Jesuh) kong ah mi vialte an lung a rawk ko lai nain, kei tu cu ka lung a rawk lai lo,” tiah Peter nih ai porhlawtpi (Mat. 26:31-33).

Harnak tangah dir kho dingin hawi nakin thil ti khawhnak a ngeihmi kha ai porhlawtpi caah, amah vun doh awkah Satan kha a sawm he ai lo. Cawtum hmaika ah aalan sen thui he ai lo. A nun ah fahi a um kha Satan nih a hmuh caah, fahum bantuakin Satan nih Peter cu rilh a duh (Luk. 22:31-33 zoh chih).

Peter nih a tonlai mi sunghnak kongah Jesuh nih ralrin a rak pek i, Peter nih a a zumhnak a thlau sual nakhnga lo thla a campiak. Peter nih cun a thazang kha ai bochan i, voi thum tiangin a Bawipa a hlawt laimi kongah Jesuh nih ralrin a pekmi kha ze i ah a rel duh lo. Cucaah, Satan nih Peter cu a hneksak i, tihnak kha a chungah a khumh i a Bawipa chiat va serh, a thang va chiat le hlaw dingin a tukforh. Hi thil a cangmi hi kan caah ralrinpeknak a si. Ai uahfaih ruangah le amah thazang ai bochan ruangah Pathian nih Peter a kilven lonak kha a si i, cu tikah Satan nih a doh khawh phahnak zong a si. Satan cungah nawl kan ngeih khawh nakhnga fimnak le toidornak in kan nun hrimhrim a hau.

***Thar Kan I Chuahnak Caah / Minung Hna Hneksak
Awkah Satan Hi A Herh Ve***

Pathian nih Satan a tu tiang a thlahdorhnak a ruang cu minung hna an lungthin hneksak a duh tikah Satan hi Pathian nih a herh rih caah a si. Hi kong hi Eden Dum chungah fawizang

tein kan hmuh khawh. Minung hna sinah Pathian nih thinlung a chiah i, zeitik caan paoh ah a kan hneksak (Job 7:17-18). Pathian lam maw kan zulh lai kanmah lam dah – hi ka hin duhthimnak kan ngei.

Hika hin misualmi vialte kha Satan nih a sinah ai kuih ve hna. Ceu si loin muihnak a duh deuhmi le dinlonak ah a lung ai lawmmi vialte hna nih Satan dehhlennak kha an *tlaihchan* (2The. 2:8-2). Satan pennak le a nawlIngeihnak Pathian nih a zuah rihnak a ruang pakhat te a um – a Khrihfabu hi a tlingmi a si nakhnga le ai tinhmi a tlam a tlin khawh nakhnga a si. Satan le a hawi le a sualmi vancungmi le khuachia hna tel lo in, Pathian nih a Khrihfabu hi a thianhthlimh in a tlingmi ah a ser kho lo. Hi thil hna hi ciammaam tein ai tinhmi ah ai tel mi an si.

Sihmanhsehlaw, Satan cu sermi pakhat a si ve caah, Pathian a si lo; tuah khawh lomi a ngei. Caan caan khat chung te ah hmunkip ah a um kho lo. Caan khat chungah hmunka khat te lawngah a um kho. Thawnnak vialte cu Pathian ta an si caah, Pathian nih a onhmi dah ti lo cu Satan nih a tuah khawhmi pakhat hmanh a um lo.

Job le amah a ngeihmi vialte kilvennak ramri a um (Job 1:10). Pathian nawlpekknak tel lo in Satan nih Job a thawng kho lo. Satan cu Pathian nih nawl a pek hnu lawngah, lehmah pakhat hmenh leer lo in Pathian nih a chimh ning tiang lawng in Satan nih rian a tuan khawh. Ni hmanung ni ah cun, Satan nih Khrih ralchanhtu kha vawlei ah a thlah te lai. Cucu Pathian nih tuah seh ti a duhmi te cu a si i, cu hnu in cun mi vialte hna cu biachahnak tuahter an si te lai – Khrih caah maw, Khrih ralchanhtu caah dah.

Minung hi a ni ruknak ah ser a si i, paruk hi minung nambar a si. 666 hi Khrihralchantu a nambar a si nak a ruang cu, titsa, pumsa, thinlung, thlarau a tlaihanmi thil paoh kha amah nih cun a luhhnawh caah a si. Cuaah, anih nih cun a sualmi minung sinak tling kha ai a aw. Vawleicung biaknak diklo vialte hna nih an hngah cuahmahmi pa a si. Dehhlennak a tlaihanmi hna an dihlak caah mei tili hi an donghna hmun cu a si ko (Biat. 21:8, 22:15). Vanchiat e tiah, hi mipa kiangkap ah ai zeel te dingmi hi Khrihfabu in a rami an si te lai. Asinain, miṭhalomi hna Khrihfabu chungin chuah an si tikah, a tangmi kha mithaingmi an si te lai.

A Zatlaknak A Fian Ko Kha Satan Nih A Theih

Baibal chungah Satan nih a huat cemmi cauk pahnih hna hi Genesis le Biathlam si hna seh law a dawh. Zei ruangah tiah cun, Genesis ah rulpi a bia ceih a sinak kha thanh a si i, Biathlam ah hin cu rulpi cu nawn in a um. Genesis le sernak tuanbia doh dingah Satan nih ai thithruaimi hrawktu thlarau vialte hna kha a thlah hna. Zeicahtiah, Genesis tuanbia kong ah lunghrimhna a chuahpi khawh a si ah cun, a dang a tangmi Pathian Bia vialte kha zeih ah rel loin a um kho cang lai, tinak a si. Satan le a hnuzultu hna nak in mizeihmanh nih biaceihnak an zum kho lem lai lo. Anih dihlak nih an “*zumh dih i an thir dih*” (James 2:19).

Satan Hi Temṭawn A Va Si Hmanh Ah, Minung Nih Cun A Sualmi Nungphung Ai Ngeih Ko Rih

Bawipa ni a phanh tikah cun, vawleicung dihlak ah Siangpahrang a si lai (Zek. 14:9). Ngaihchia a simi cu, Satan hi kum 1,000 chung temṭawn a si lai i, cun a thithruaimi hrawktu thlarau vialte hna zong cu lamhlaatnak ah ṭhial an si ko lai, ti cu kan cawn ko nain, minung nih hin ai lunghmuhpimi

hakkauhnak, lungkhonnak le mi va doh duhnak lungput kha ai ngeih peng ko rih lai.

Pathian biak awkah Jerusalem lei a panh duh lomi minung an um thiamthiam lai (Zek. 14:16-21). Hi ruang theng te ah hin, zeizong vialte kong ah Satan sual kan phawt khawh lo nak cu a si.

Nun Hlun Le Nun Thar Kan I Ngeih

Zumtu kan si tikah, Khrih cu kan chungah ci bantukin a kheu. Sihmanhsehlaw, kan nunnak ah than le karhso dingin Khrih cu kan onh ve a hau. Hrinthan kan si bak in Khrih nih a kan pekmi nun thar cu thawng chin lengmang in a thancho i, kan i chuahpimi kan nun hlun kha a tei hrimhrim a hau. Khrihfa cu sual ah a thimi a si awk a si, tiah Rom 6:2-10 ah Paul nih a cawnpiak tikah, sual phung hi an sinin hrawh dih cikcek a si cang, a tinak a si lo. Sual phung cu kan sinin hrawh dih cikcek a si cang ahcun, tukforh khawhmi ze tik hmanh ah kan si hnga lo.

“Sual ah a thimi” kan si nak kongah Lamkaltu Paul nih a kan cawnpiak tikah hi hi zeidah a chim duhmi a si kun? Sual phung hrawh cikcek a sinak kong hi Paul nih zeitikhmanh ah a cawnpiak bal lo, ti cu a fiang ko. Amah nunnak hrimhrim ah, “sual ah a rak thih bal” kha Paul nih a hmuhtonmi a si. Asinain, zumtu pakhat chungah a ummi sual in nunning hlun hi ai tharchuah khawh caah, cu sual phung cu vailam ah ngol lo tein kenh chih peng dingin Paul nih a kan cawnpiak.

“*Nifa tein ka thi*” tiah Paul nih a phuan (1Kor. 15:31). Nun hlun cu tlaih bawh i kiam chungah khumh hrimhrim ding a si. Cu ti bu hmanh ah cun, sual tuah duhnak lungthin in le thawhthan ni kan phak hlan chung paoh kan takpum tengnge

hna i sual phung vialte sinin kan luat kho hlei rih lo.

Satan Luh A Sawmtu Lungthin Chung Thil Harsa

Thil harsa bik cu minung lungthin hi a si. Minung chungah Satan a luhnak a ruang cu sual ruang asiloah derthawmnak hmun in a si. Cucaah, lungthin thar le fimnak kan herh. Satan hmunhma a petu a cheukhat derthawmnak zawn tete hna:

- *Porhlawtnak* – Hi thil nih hin Mi Uahpa kha lungthin chungah luh a sawm. Porhlawtnak nih dehhlennak a chuahpi (Obadiah 1:3). Aa porhlawmi kha Pathian nih a doh hna i, aa toidormi kha vel a ngeih hna. Toidornak in Tuufano nih Satan a tei.
- *That lonak ziaza tlaihchannak* – ziaza thalo a thil ti khawhna cu amah tlaihchannak ah khan a um. Kan lungthin ai thlen hlan le atu kan tuah liomi thil kan huat khawh hlan chung paoh cu, kan ralpa cu luh awkah a hung kir than lengmang ko lai. “*Pathian tinh mi kha nan zulkh khawh nakhnga le cu tuah duhnak lungthin nan ngeih nakhnga, Pathian cu nan chungah rian a tuan zungzal ko,*” timi Filipi 2:13 hi nan lungthin chungah um dingin Pathian hal u. Cu bantuk ziaza kha minung pakhat nih i tlaih peng a duh ko rih a si ah cun, khuachia nih cun a chuahtak bal lai lo.
- *Ngaihthiam lonak* – Satan cu mi a huami le mi a ngaithiam lomi a si bangin, mi a huami le mi a ngaithiam lomi hna an chungah khua a sa ve. Mi kan ngaihthiam hna lo tikah Satan nih kan cungah caan tha a lak lai, tiah Paul nih ralrin a kan pek (2 Ko. 2:10-11). A ngaingai tiah cun, kan khamhnak hi midang kan va ngaihthiamnak ah dawh a hram ai bunh ko cu (Mat. 6;14-15, 6:12).

- *Mitthitnak* – Judas hi thil mitthit a hmang mi le mifir a si caah Satan nih a chungah a luhhnawh (Jn. 12:6, 13:27). Amah Satan lila hi mifir le damiah a si; cu bantuk ziaza ai ngeihmi hna chungah hmunhma a khuar tawn.
- *Chungthu lengnal sinak, A hmaan lomi Aiawhnak* – Satan nih Ananias lungthin kha a khahter (Lam. 5:3). Zumtu unau rual dehhlen duh ah, kan ngeihmi vialte kan zuar i Pathian sinah kan pek dih, tiah Ananias le a innchungnu nih an chim. Satan hi chungthu lengnal le mi lihchim a si caah, cu bantuk ziaza a kengmi hna an chungah a lut i, cu hna hmang in cun rian a ÷uan.
- *A dik lomi lungput* – Lamkaltu 20:30 i rian÷uantu hna nih zultu hna kha Pathian sinah si lo in anmah sin tu ah an hnuh hna. Satan zong nih cun amah sunparnak te kha ai kawl ve ko. Pathian sinin khan amah leiah mi ai kuih hna (Johan 7:18). Pathian thil nakin minung thil Peter nih a tuak deuh caah Satan nih Peter mang in rian a ÷uan (Mat. 16:23).
- *Mah le mah i faknak, i uantharnak* – Peter bantukin khulrang tuk in le raaltha tuk in kan sinak kan i chim tikah Satan nih a kan doh. A unau rual nakin harnak a ing kho deuh in Peter nih ai chia (Mat. 26:33). Satan nih Peter chungah fanghi kha a hmuh i fahum bantukin rilh a duh (Luk. 22:31-34). A hrutmi bantukin kan sinak kan i chim tikah, kanmah hneksak awkah Satan kha nawl kan pek he ai lo. A herh lo in tukdennak hi sawm len hna hlah u sih.
- *Alnak* – Satan hi ai porhlaw ngaingai i, ze i bantuk palhnak asiloah sualnak kong hmanh ah a tlamtlin lonak ai hmu bal lo. Pa le nu an va si ah, an sualnak kha lungthiang tein an phuan lo chung paoh cu Satan nih a ÷em÷awn khawh peng ko rih hna lai (2Tim. 2:25-26).

- *Lungfahnak a ngeimi, cu hnu ah vel cohlan duh lo* – Mi nih an lungthin an hahter tikah, vel kha an sinin an chah. Khuachia tampi hna cu “lungfahnak a ngeimi unaupa” lungthin chungah an lut. Nganfah kan in tikah vel cu hun pek kan si. Vel kan cohlan duh lo nak nih lungfahnak le huatnak a porsoter i, cuticun Satan kha innka a onpiak.
- *Soiselnak, Vuivainak, Mah le mah i hmetternak, Chirnak, Lungretheihnak* – Hi vialte hna hi khuachia “rawl” an si. Zatlaknak, chirnak, tihphannak, lungfahnak le thinhunnak in a khatmi hna, cun cu bantuk thil hna an duhnak, khuaruahnak le bia le hla ah ai chiahmi hna khuachia nih an i uar ngaingai hna. Thawtnak a ngei lomi thil hi khuachia nih an tlaihchan (bianabia ah, vok chungah um a duhmi khuachia hna).
- *Dohdalnak* – hi kutñial zoh thiam sualnak he ai khatmi a si. Hrawktu thlarau tampi hna cu dohdalnak lungthin an ngei hna (1 Sam. 15:23). Satan hi dohdal a hmang cemmi a si i, nawlIngeihnak vialte pheettak zau in mah duhning paoh in khua a sami hna an chungah a luhhnawh hna. Fapa tlaupa nih zeihmanh dawnkhantu um lo in tlonlen a duh caah a pa inn a chuahtak tikah cun Satan kha hmunhma a pek (Luke 15:12-13).
- *Lungkhonnak* – Cawnpiak khawh lomi an si ruangah, mi hna nih an thinlung kha an ralpa sinah an pek. Israel nih “*a hmaan lomi thil an tuahmi in khan an ma duh lo i, an lungkhonnak lam in khan an i mer duh lo,*” (Biac. 2:19). Cucaah, Satan hi thil harsa taktak cu a si lem lo, kha kan theih khawh. Thil harsa taktak cu Satan hmunhma a petu lungthin kha a si ko.
- *NawlIngeih lonak* – nih kilvennak hau a bauh. “*Hau a bauh mi paoh cu rulpi nih a cuk hna lai,*” tiah Phungchimtu 10:8

nih a chim. Pathian nawlbia hi kanmah kilvennak caah pek kan si. Nawl an ngeih lo tikah cun, mi hna cu dohnak a tawng khomi dirhmun ah an dir. Minung thlarau chungah lut dingin zu le rithainak hna nih Satan kha innka an onpiak.

- *A palhmi sualphuannak* – A hmaanmi sualphuannak nih Satan a tei (Biat. 12:11). “*Zeitihmanh in kan tuah kho bal lai lo, Pathian nih caan a rauhter tuk. Pathian hi a si a si lo, Pathian nih a kan huat*” tiah phuannak an tuah tikah mi hna nih raal an sung (Deut. 1:17 kha zoh). Cu bantuakin an chim tikah, mi hna nih Satan sualphuannak bantuakin an vun phuan khi a si. “*Bawipa nih a pek i, Bawipa nih a laa than. Bawipa min thangthat si ko seh,*” tiah Job nih a chimpah in khin a khuk ai bil i Pathian a biak caah ral a tei (Job 1:21-22; 1 Tim. 6:12; 2 Tim. 4:7 zoh chih ding).
- *Vawlei tlaihchannak* – Demas hi Lamkaltu Paul i a riantuan hawi a si. Vawlei a tlaihchan caah Demas nih Paul le Pathian rian kha a kaltak (2Tim. 4:10). Demas zumhnak in a tluuk ruangah hin Satan hi sual kan phaw kho lo. Vawlie tlaihchannak hi Demas thinlung ah a thing bal lo. “*Na nonalnak hiarnak in zaam*” tiah Paul nih Timote a cawnpiak (2Tim. 2:22).
- *Seihkuzinnak* – Josef a thi cang, tiah a ruah ruangah Jacob hi lungzawtnak a rak ngei. Asinain, Josef cu a rak thi lo (Gen. 37:31-35). Seihku an zinmi kongah an ruahnak an chiah caah mi hna cu nganfah an ing tawn. Jacob hi zuunngaihnak in kum 22 chung a zaw, zeicahtiah, a si taktak lomi pi kha a si ah a ruah peng caah a si.
- Seihkuzinnak kongah Pathian nih ruahnak thar le theinak an pek nak lai thlacam. Zuunngaihnak kongah thangthatnak thuum kan herh (Is. 61:3). Satan hi zuumtu unau rual

sual a phawtu le seikuzin dingin zuumtu kan unau rual a forhfialtu a si kha kan theih peng awk a si (Zek. 7:10).

- *Mah le mah i zumhraihtonak* – Mipa pakhat nih a innchungnu zumh awk a tlak lo in a um, tiah a ruah ruangah a cungah nahchuahnak nih a tlakhnawhmipa kongah Nambor 5:12-14 hi tahchunhnak laak khawh a si (cang 14). A caan caan ah cun, mah le mah i zumhraihtonak nih hin kan ralpa kan chungah lut dingin le buainak tuah dingin innka siseh, derthawmnak siseh a onpiaktu a si.
- *Mah le mah i tlaihchannak* – A tam deuh sualnak hi mah le mah i tlaihchannak, mah le mah i uannak le mah le mah i thlirchawi nakin a chuahmi an si (2Tim. 3:2). Mah zawn lawng a ruatmi Pa tei kan duh a si ahcun, kanmah ah kan thih hmasa ta a hau.
- Tuchun ni ah, mi hna cu mah le mah ai tlaihchanmi an si hna. Noah chan he ai lomi Pathian bang mah le mah i biaknak caan a chuak cang. Satan nih hin mahzawn lawng ruahnak sang tuk in ai ngeih i, cucu Khrih si lo in mah le mah ai tlaihchanmi nu, pa thlulo in an chungah a khumhpiak hna.
- *Zangthutnak* – Mi a cheukhat cu temtawn an si nak kha an i chah kho hna lo i, cuticun Isaiah 52:2 ah chim a si bangin, an i hrocer i, anmah tein an i hnirsaih le an i hlihphuah khawh hlan chung paoh kha cu Satan nih a uk peng ko hna lai. Pathian Pennak cu cu bantuk hrocernak he a cawlcangmi hna ca lawng ah a si (Mat. 11:12).
- *Pathiam phung lenglei ah umnak* – Rebecca hi a innchungpa he ningcang in khua a sa lo. A pa dehhleng dingin a uarkhunmi a fapa Jacob kha a cawnpiak. Cu thil nih cun innchungkhar a thio. Hi nuva karlak

buaibainak kongah Satan kan mawhchiat kho lo. Rebecca nih dehhlennak a tuah ruangah Satan nih thianhmalnak kha a tuah khawh ceo a si (Gen. 27:5-13).

- *Nahchuahnak* – Hi hi a pakhatnak si duhnak in a rami a si. Satan nih a pakhatnak si a duh. Cucaah, cu bantuk lungthin a ngeimi hna hmang in Satan nih thawngngai in rian a tuan lai. Judah mi zong nih a pakhatnak ah an i chia i, Pathian nih Jentail mi thluachuah a pek hna tikah an thin a hung. Cucaah, Thawngtha chimnak rian kha an doh i, that lonak a phuntling an i hman i kham an rak timh (Lam. 13:44-45). Kanmah sunparnak si loin, Pathian sunparnak pek kha kan nifatin duhnak a si ahcun, Pathian nih a tuahmi hnahnawhnak pek duhah kanmah hmang in rian a tuanmi le hnahnawh a kan petu Satan thlarau kha kan i ngeih kho bal lai lo.
- *A hmaan lomi ringawn* – Kan thinlung nih Satan ringawn a tlaihchan a si ahcun, kan nun ah Satan nih hmunhma tha a khuar ko lai.
- *Hawikom thalo* – Mi thalo hna he kan thutto a si ahcun, a hmaan lomi hmunhma kan phan ve lai i, cuticun Satan nih a kan foih ko lai. Dinah nih titsami nungak a ngeih caah, cu titsami nungak he cun a donghnak ah ningcanglo piin khua an sa. Hi thawngpang nih hin minu a tale kha an thin a phawh hna i, tlangvalpa cu le a khuapi ning in an thah dih hna (Genesis 34). Paul nih Efasa 4:27 ah a chim bangin, Satan kha caan tha pe hna hlah u sih.

A umtuning cu, Thiang Thlarau a ngaih a chiatertu le kan nun ah le kanmah nunnak hmang in Satan kha caan tha a laakertu that lonak vialte a si mi, phunzainak, thilfirnak, mikong ceihnak, asiloah lungfahnak, thinlinhnak, thinhunnak,

i alnak, biaka thalo hna hi Paul nih a chim duhmi cu a si. “*Hi vawlei uktupa hi a rat dengmang cang caah bia saupi kan ruah kho ti hna lo. Ka cungah nawl ngeihnak cu zehmanh a ngei lo,*” tiah Bawipa vel thawngin chim deuh hna u sih (Jhn. 14:30).

Luatnak Lam Kongkau Thleidan Khawhnak Caah Thil Biapi Hna

Kanmah hrawh awkah miṭhalopa le a miṭhi lalang hna cu khaukhih an si. Atu hi raaltuknak a donghnak lei sang ah kan um liopi a si caah, kan raal hna sinah kan neem caan le vel kan ngeih caan a si ti lo. Cucaah, Khrih thisen chung thawnnak, kanmah le kan tuah khawh ning cio le kan ralpa nih ai ngeihmi thawnnak kong hi tha tein kan tuaktan a hau cang.

Hmun thum in doh kan si te lai – taksa, thinlung le thlarau ah. Satan kan doh tikah, Thiang Thlarau sinin a ra lomi thlarau a simi paohpaoh in kan thian a herh. Kan thlarau, thinlung le taksa hrimhrim hna hi thianhhlímhmi le dotlami an si a hau (1The. 5:23).

Kan Taksa Chung I Satan Nih A Dohnak Hmunhma Hna

Awngka a ngeimi kan pum tɛngnge (hnakhaw, mit, hnar, kaa) kip in hin Satan a lut kho. Cucaah, Jesuh thisen in kan khuhvorh hna a hau.

HNAKHAW – Hnakhaw hna hi Satan hmanrua an si kho. Khuachia hi na liang cungah thu in na hnakhaw ah bia a chim kho. Cu tikah, nang nih cun nangmah khuaruahmi ah na reel khawh men.

MIT – Kan mit in hin thlarau hi kan chungah an lut. Dawhcahlo thil kan zoh tikah asiloah ah dawhcahlo zohin thil kan zoh tikah thlarau pawl kha caan tha kan pek hna.

Cauk le television chungah thlarau an um. Kan mit hna cu Pathian Bia ah kan chiah peng hna a hau i, Khrih thisen in tawl peng kan hau.

Khrihfa pakhat nih mit phunhnih ai ngeih hna. Kokek mit le thlarau mit an si. Pathian nih kan thlarau mit a vaanter tikah cun, vision kha a kan hmuhter. Ramdang le vancungkhua tiang hmanh khi kan hmuh khawh hna.

HNAR – Kan hnar hi a biapi ngaingai. Kan hnar hmang in Satan nih lamping ah a kan pialter khawh. Hrawktu thlarau hna rimthaw le rimchia an um. A rim a hmui ngaimi khuachia an um bangin, hellmei chung kaatlung rim bantuakin a rim a chia taktakmi an um ve. Khuachia rimthla le vel in a khatmi a hmuimi Bawipa rim cu kan theih khawh hna (Salm 45:8 zoh chih).

KAA/LEI – Kaa hi khuachia hna nih riahbuk an sualnak hmun, cun bia zong an chimnak hmun a si. An i uar cemmi hmunhma pahnih a simi lei le awcawi ah khua an sa. A sunparnak phuang dingin Pathian kha na hmurkaa hmanter ko (2Sam. 23:1-2). *“Bawipa, ka kaa ah hin ralvengtu ka chiahpiak law ka hmur ah hin cawngtu ka chiahpiak ko,”* tiah David thla a cam (Salm 141:3).

“Bawipa Thlarau nih keimah hmang in bia a chim i, a bia cu ka lei ah a chiah” tiah David nih 2 Samuel 23:2 ah a chim. Kan kaa, kan thinlung, kan paw, asiloah kan hmur ah Pathian Bia a um kan theih caan a um tawn ko. A caan caan ah cun kan leidang hna hi kan hmurkaa hram a hung phaan tawn. Cu

bantuk thil a um tikah cun dai tein kan um a hau ve. Lei ah hin thihnak le nunnak a um. Nunnak lawnglawng a phungtu ah kan lei hi kan hman ngak lai Pathian sinah bawmhnak hal u sih.

Kan Khurkhuaruahnak A Hrampi Thleidannak

Kan thluak chung ruahnak hna cu:

1. Thiang Thlarau
2. Minung thlarau
3. Satan thlarau

Kan khurkhuaruahmi le lungthathawhnak kan ngeihmi hna hi Thiang Thlarau sinin maw, kanmah thlarau sinin maw, asiloah Satan huham in maw an rat, ti hi kan theih hrimhrim a hau. Mi pakhat hi vel a ngei ngaimi a si ko lai, asinain thlarau phundang nih lam a hruaimi a si kho men. Kan lungthin umtuning zong hi kan theih a hau ve. A cunglei thlarau pathum hna thleidan hi a har ngeimi a si, a hleice in thil pakhat khat nih kan lung a kan laak tikah cun, Pathian sinin a rami ah kan bunh zau i, a hnek zong kan hneksak duh tikah khin a si khun. “Zeizong vialte hi hneksak ta hna law, a thami thil kha i tlaih peng” tiah Paul nih ralrinnak a pek (1The. 5:21).

Thlarau An I Langhnak Hrampi Pathum

Thlarau cawlcanghnak hi hmun thum in then a si:

1. Thiang Thlarau
2. Minung thlarau
3. Satan thlarau (khuachia, a sualmi vancungmi le a dang vialte) (1 Ko. 2:11-12).

Hi thlarau cawlcanghnak hrampi pathum hi anmah tein in an i langh te lai. A cawlcang cuahmahmi hi minung thlarau maw, hrawktu thlarau maw, asiloah Thiang Thlarau dah a si, ti hi

ṭha tein kan thleidan hrimhrim a hau. Zei bantuk caan hmanh ah thil a tlamtinter tu hi Thiang Thlarau lawnglawng hi a si. Kan minung thlarau nih ṭhawnnak a ngei lo. Kan chungah a cawlcaungmi Thiang Thlarau ṭhawnnak thawng lawnglawng in Satan huham hi kan kan tei khawh ceo a si. Kan minung thlarau lawng hin cun Satan doh kan i timh hrimhrim awk a si lo, zeicahtiah, minung thlarau chungah ṭhawnnak a um lo caah a si. Thiang Thlarau tu nih rian kha a ṭuan awk a si ko.

***Khuachia Ai Hmaithlakmi Si Lo In,
Pathian Ai Hmaithlakmi Si U***

Khuachia ṭhawldawi ai timmi tampi hna cu khuachia ai hmaithlakmi an si. Pathian tu kha i hmaithlak loin, anmah minung thlarau i rinh in van le vawlei karlak uktu hna le soal phawtupa va doh an i tim tawn i, cu tikah an sung tawn. Khuachia ai hmaithlakmi si lo in, Pathian ai hmaithlakmi tu kan si hrimhrim a hau. Cun a zungzal in chiti thuhmi kan si peng a hau. Poiherh thil nih ukmi zeitikhmanh ah va si hlah, Thlarau ukmi tu va si ko.

Ahmaanmi Chiti Thuhnak Cu Thisen Cungah A Um

Khuachia ṭhawnnak a si, ti kan theih le cangka, a hmaanmi chiti thuhnak kan cohlan khawh nakhnga Pathian sinah kan kal hmasa a hau. Cu chiti thuhnak hih cun thil umtuning kha hmaan tein a kan hmuhsak khawh lai. Vai khulhranh tuk hlah, asiloah khulrang tuk in cawlcaang hlah. Pathian hmai kha kawllaw a lamhruainak kha hngak deuh ko. Chiti thuhnak hi thisen cungah a um caah, cu thisen nih a kan khuh tik lawnglawng ah kan cungah chiti thuhnak cu a ṭlung ding a si.

Bawipa rian ṭuantu ṭlangbawi hna cu thisen in thianh an si hmasa ta a hau, cuhnu in cun chiti thuh an si (Exo. 29:20-21,

cun Lev. 8:23-24, 30; 14:14-18; 14:25-29).

Jesuh thisen nih a khuh mi hna an cung paoh ah ahmaanmi chiti thuhnak a tlung. Thlarau rian ÷uannak leiah karhlan nai timh hlanah le a Bia na phuan hlanah, nan nun ah a ummi thil vialte hna cu thisen khuhmi le Pathian he ai rem in a ummi siter ta hna.

***Mi Hna Nih A Hmaan Lomi Chiti Thuhnak
An Tinconak A Ruang***

Rian÷uantu pakhat nih ningcang tein thil tawlrel lo bu piin chiti thuhnak a hal tikah, amah a vun hruaitu dingah thlarau dang ai hmuh ko lai. Bia cu Thiang Thlarau nih chiti a thuh hrimhrim awk a si. Asinain, Thiang Thlarau hmang in a Bia kan hman khawh nakhnga, thisen in khuhmi kan si hmasa ta hau. Satan thlarau hna cu (thisen tangah thil a tawlrel lomi rian÷uantu hna hmang in rian a ÷uantu) ngaih nuam ngaiin phung an chim kho ko. Asinain, a ngaitu hna cungah a tlungmi cu ÷ih a nung ngaingai.

Kan Thlarau Hi Daitein A Um A Hau

Kan minung thlarau hi dai tein a um hlan chung paoh cu, Thiang Thlarau le Satan huham hi kan thleidang kho hna lai lo. Thiang Thlarau hi kan cungah dawnkhantu um lo tein a langh khawh nakhnga, kan thlarau hi uk i daitein kan chiah khawh ta a hau (Phut. 16:32).

Thiang Thlarau hi daihnak hmelchunhnak an hman mi ÷uro he an tahchunh. ÷uro hi fawizang tein hnahnawhpek khawh a si; cu ve bangin cun Thiang Thlarau hi a mei hmih khawh asiloah a ngaihchiatter khawh a si ve (Efe. 4:30; 1The. 5:19). Anih cu tukvelhnak asiloah buainak hmun ah a um duh lai lo.

Mi hna hi tuu le tuukawng bantuk an si caah, fawizang tein thihphaih khawh an si ve. Buaibainak a um tikah tuu nih rawl an ei duh lo. Khrihfabu tuurun hna hi dai tein chiah khawh hi a biapi ngaingaimi a si. Minung thlarau le, Satan thlarau le, Thiang Thlarau an i dannak thleidan khawhnak i ngeih kan herh hrinhran. Sihmanhsehlaw, Thiang Thlarau bawmhnak thawngin le kan thlarau dai tein a um caan lawngah a cawlcang cuahmahmi thlarau hi kan thleidan khawh lai.

Minung thlarau hi Satan bantuk a si lo; kanmah le kan nunnak te kha a si ve ko. Sihmanhsehlaw, Thiang Thlarau he tu cun ral an si. Kan titsa ruahnak hi cu Pathian a huatnak a ngeimi a si (Rom 8:7). Phungchim tikah hin a chunglei thlarau phun thum hruainak tangah kan cawlcang kho ko. Sihmanhsehlaw, daihnak kan ngeih tikah cun, ze bantuk thlarau nih dah a kan uk ti, kha fawizang tein kan thleidan khawh. Daihnak hi teinak caah tawhfung a si! “Daihnak Pathian nih cun na ke tangah Satan cu a rialchih lai,” (Rom 16:20). Pathian daihnak kha kawl ko hnik.

***Zeidah A Hmaanmi A Si, Ti Theih Khawhnak Ah
Thil Biapi Bik***

Zeidah a hmaanmi a si, ti theih khawhnak ah thil biapi bik. Thiang Thlarau hi kan theih hrimhrim a hau. Bank ah tangka cazin a tlaitu pa nih a hman lomi catlap a thleidan khawh tikah cun, a hmaan lomi si loin, a hmaanmi catlap lawng kha an piah. A hmaan lomi in a hmaanmi theih khawh kan duh a si ah cun, Thiang Thlarau hi kan theih hrimhrim a hau. Cu pinah a hmaan mi thil he aan ai tlakmi kan si a hau. Midang va luatter awkah rian a ùanmi hna nih an i palh tawnmi a hrampi pakhat cu Bawipa kha si lo in khuachia tu kha biapi ah an chiah deuh caah a si. Thil tleidan khawhnak cu Thlarau chungah cawlcang le Bawipa hmuhsaknak theihnak ah hin a

um. Pathian hmuhsaknak kan theih tikah cun, a dang a tangmi thlarau phun hnih kong hi khulrang tein kan thleidan khawh lai (minung thlarau le Satan thlarau).

Pathian kha kan hngah tikah, kan nunnak ah le kan lungthin chungah Thlarau theitlai a langh awk a si. Chungril tiang a pilmi daihnak a um a hau i, cu daihnak cu Pathian cawlcanghna theih khawhna lam pakhat a si. Thinphang in kan um a si ah cun, cucu Pathian Thlarau a si ti lo.

Daihnak phun thum an um:

1. Pathian sinin a rami daihnak, Thalrau theitlai
2. Zaangthutnak – micheuhkhat cu herhmi thil, buainak an ngei lo; cu bantuk cu a hmaanlomi daihnak a si.
3. Satan nih a pekmi daihnak cu sathah hlan chawl phah le “Keimahcukeimahkasoko,” tiah i tinak porhlawtnakaha um.

Kan ngeihmi daihnak hmang in thleidannak kan tuah awk a si. Pathian a hngakmi hna paoh cu dai tein a ummi an si hna. Pathian kha kan hngah deuhdeuh le, kan dai deuhdeuh ve i biachim zong kan i sum deuhdeuh.

Na Ralpa Doh Awkah A Ngan A Dammi Va Si

Khuachia le hrawktu thlarau doh awkah a ngan a dammi kan si hrimhrim a hau. Kan eimi thil hi a biapi ngaingai, zeicahtiah, Satan nih kan eimi hmang in a kan tuk khawh. A cheukhat tirawl nih kan pum caah thil thalo a chuahpi. Swiss chocolate ka rak duh ngaingai bal. Europe i ka um lio, kan hngakchiat lioah cun mi kip nih cu chocolate cu an ka phurh tawn. Ka rawlka thawtnak kongah khua ruakhahmi zehmanh ka rak ngei kho lo. A phichuak cu, thlapa thla ruk chung hi ka ihkhun ah caan ka rak hmang. Kan pum chungah a ummi derthawmna hi khuachia tonnak caah ai ongmi kutka

bantuk a si. Kan lungre a theih asiloah kan si a vangh tikah, i dinhdorh kan herh kha kan i fian awk a si, zeicahtiah, kan lungretheih caan theng te ah hin Satan nih a kan tuk tawn (Deut. 25:17-18 zoh chih).

A Dang Khuachia Langhnak

Mithla

Mithla hi hmun hnih in an ra. A fiangmi pakhat cu, khuachia in an ra kho. Asinain, mual a liamciammi mipa le minu hna an thlarau in an ra kho ve thiamthiam.

Voi tampi a tlung tawnmi cu, ram tampi ah mi hna cu zan ah thangh an tong i, cuticun hlan chan thuam in ai thuammi hlan lio minung kha an hmuh tawn hna. Zanolai ah cikcin khawn thawng an theih, asiloah takpum tel lo lu lawng hna an hmuh, asiloah lu ngei lo in ai chokletmi kha an hmuh hna. Mi nih hi bantuk thawngpang an in chimh tikah maw, ihnak khaan an luh hlan ah changreu tam tuk in an i ei ta ruangah a si ko cu, tiah maw va ti hna lai cih. Hi bantuk thil hi a si taktakmi dakaw a si.

Khuachia sinah an pekmi hmun le inn tampi an um taktak. Inn cungah sualnak ngan a um a si ahcun, khuachia nih cu inn cu a uk asiloah nawl a ngeih. Hi bantuk thil tham cu mi pakhat ruahnak menmen dakaw a si ko cu, ti in chim lo dingin vai ralring. Khuachia hna hi, abiapi in zan ah, an i choklet taktak ko heih.

A cheukhat mithla hi cu minung muisam kengin ai langhmi khuachia an si. Cu bantuk thil doh awkah Jesuh thisen kha hlam peng ko. Micheukhat cu, khuachia cawlcanghnak hmang in, saram bantuk muisam kengin i thlen khawhnak thazang

an ngei. Africa ramukbawi pakhat hi, khuavang rianṭuannak hmang in sazaa ah amah tein ai thlenter. Vaanchiat e tiah, ni khat cu mipa pakhat nih a kah ai. An vun dothlat tikah, cu mipa nih cun sazaa kah in a kah ko. Asinain, cu sazaa cu a thih i a rilh tikah cun minung ah ai cang ṭhan hoi. Hi tuambia hi ṭha tein cauk in ṭial a si.

A nakmi thlapahle bantuk lawng si lo in, khuachia hi a dang muisam phunphun in an i langh kho. A caan caan ah cun saram bantukin an i langh. Cun, a cheukhat saram hi khuachia nih a luhhnawh duh ci te an um ve. Chizawh hi thlarau nih fawizang tein a luhhnawh deuh cem. Chizawh hi a zirtiangmi an si caah, camhthiam pawl an pawngkam ah chizawh tampi an um tawnnak hi a si. Na inn ah na zuatmi saṭil hna cu thisen nih a khuh hna nak lai thla cam.

***Khamh A Si Lomi Mipa Le Minu Hna
An Thihhnu Thlarau***

Khamhnak hmuh lo in a thimi hna cungah zeidah a tlung? Khamh a si lomi hna cu, an thih le cangka hell ah an kal colh, tiah zumh cio a si. Asinain, cuticun thil a si peng lem lo. A cheukhat hna cu hell an tlak hlan ah caan tawmpal hung hi chawhlehnak nawl an pek hna.

Hell hi vawlei in a tanglei hmun ah a ummi a si i, hell luhnak le chuahnak kutka tampi an um. Cun hell ah hin dot tampi an um i, a cheukhat hna cu a dangnak in an zualhma deuh. Mi a cheukhat cu a midang nakin a tangnung deuh ah an um hna. A cheu cu pehtlai tein hrem an tong i, a dang cu khuamaw caan tete lawngah hrem an tong. Cun a tangmi hi hell kuachung ah heh tiah an i chawklet. Hell chungah hin mi vialte hi anmah le an phun cio in an umkal cio hna. Bianabia ah, a soal tukmi hna hi anmah bangin a soal tukmi hna kha an komh hna.

Khamhnak A Co Lomi Hna Thihnak

Minung hi a thih le cangka a thlarau nih a pum kha chuahtak (Jas. 2:26). Miding mi an thih tikah, Bawipa vancungmi asiloah Amah Bawipa hrimhrim kha mipa sinah cun a ra i, an takpum chungin chuak kho dingin a bawmh hna i vancungkhua ah a kai pi hna. Sunparnak ngaingai a si ko. Sihmanhsehlaw, thlarau tlaw caah cun thil umtuning hi phundangpi a hung si ve.

Thih tikah hin thlarau nih pum hi hmakhatte ah chuahtak seh law a dawh. Voi tampi ah cun, mi pakhat hi a ih lio pi ah a thi, asinain a tawh hlan chung paoh kha cu ka thi ti ai hngal lo. A takpum a vun zoh tik lawnglawng ah khin a rak thih cang kha a thieh khawh ceo khi a si. Khuacaan ah cun thlarau nih hin takpum hi cikkhatte ah a chuahtak lo caan a um ve ko. Ruak an vui tiang a bualcam kho ko.

Cun, khamh a si lomi thlarau cu an thih hlan tein takpum in laak an si caan a um. Thihnak an vun naih cuahmah in khin, an thlarau hi luatter hmasa a hung si. An thih hlan tein, a meng in ai hlatnak hmun in khin minung thlarau takpum in a lenglei ah a cawlcangh kha hmuh tawn a si. Hi bantuk thil a cangmi nih a langhter duhmi cu, thih hlan tein thlarau hi minung muisam in ai langh i an sahlawh asiloah midang sinah ai langh tawn. A cunglei konglam hi an i dang cio hna.

Mi a cheukhat hna cu an thih hlan tein khuachia nih a hrem hna caah, an mithmai ah thihnak muisam thla a deem kha nan hmuh khawh lai. Cu mipa cu khuachia nih a hrem i, rak timhlahm cangmi kutka in hell ah luhter dingin a rak timhlahmpiak. Cu hnu cun midang an hei fuh.

Khamh a si lomi an thih tikah, khuachia cawlcangh zong hau lo tein, direct bakin hell ah hmakhatte ah an tla colh ko.

Asinain, i chawhlehnak nawl pekmi an um i, cu hna cu hell ah an kal colh lo. Hi hna pawl hi vancungkhua ah an um diam rua, tiah kannih nih cun kan ruah men lai, asinain vancungram an co kho lo.

Mah Le Mah I Tuahhmawhnak

Mah le mah ai tuahhmawhmi hna hi a ngaingai ti ahcun, lawmhnak caan an ngeih lo ruangah, asiloah an tuahsermi phichuak a thatlo ruangah ai tuahhmawhmi an si. Lungfaak ngai a simi cu, kaimah i ka senior pastor pa zong a luanciami kum tampi lioah khan hi bantuk thil hi a rak tuah ve. Khrihfabu ka chuahtak tawlpal ah nu dang sinah a tлуу. Hi ti an tluk chung hi kum thum chung a si. A tluknak kha an vun theih tikah cun, a rian ai dinh a hau cang i, pastor a thar an lakmi kut tangah chungtel pakhat sawhsawh bantukin a um a hau cang. A sualchiarnak cu a kilven khawh lo tikah, zing khat cu an inn ceiling cung i kaan cungah hri a thlai i, cuticun a rak i awh ko kha, an nu nih a hmuh.

Kum tam-ial a rauh hnuah an khua cu ka va pal i, ai tuahhmawhnak hmun in a thlarau nih ngaihchia ngaiin a ka zoh kha ka hmuh. Cuka a umnak hmun in luat cu chim hlah, a nupi le a chungkhar cungah lungfahnak le ngaihchiatnak a tluntermi vialte, cu pinah, a rianțuannak ah siseh, a nun ah siseh a sunghnak kongah midang nih an ceihhmainak le chimchiatnak vialte an thawngpang cu kum tampi thluanchuak chung a theih. Mah le mah i tuahhmawh hi luatnak lam a si lo, mi pakhat nih luatnak lam, tiah a rak i kawl sualmi sualnak le buaibainak saltaannak tu a rak si deuh.

A Suarmi Inn

Miṭhalo mi hna an thih tikah thil a cangmi khongkau hi fiang tein theih khawh a si lo. Hell ah direct in an kal colh lai dah, tiah mi pakhat nih a ruat. Asinain, a tanglei tuanbia kan zoh te lai i, hi a chimmi hi cu a hmaan ti awk a si lem lo.

England ram ah hin a suarmi inn tampi an um. Inn pakhat hi an zuar i Khrihfa a simi nu pahnih nih cawk an i tiim. Hi inn tengah hin i thahnawnnak a rak um bal i, an thahmipa a thlarau innchung ai chawhle hio a hmutu tehte tampi an um, tiah inn zuartupa nih minu pahnih cu an cawk taktak hlan ah a chimh hna. Sihmanhsehlaw, Khrihfa nu pahnih hna nih cun i leet kha an duh ti lo i, Khrih thisen in kan thianh te ko lai, tiah an ti. Cuticun, inn cu an cawk i, an umhnawh colh.

Zan khat cu tlai hnuah khin mipa a thla cu an sinah a hung lang. Ṭihnak um lo bak khin aw, “An in thah cu kan theih ko. Kan ngaih a chia ve ko e. Asinain, a tu cu hi inn hi kan cawk cang caah, nang cu, hika hin na um kho ti lo,” tiah minu pahnih nih cun an vun ti. Mipa nih cun, “Nan i palh diam. Keimah hi an thahmipa ka si tung lo, a thattupa pei ka si ko cu. Dantat ka tonmi lakah ai telmi pakhat cu, lai ka nawnnak hmun in i ṭhialkam kho loin um le ka tuahsernak in ngaihchiatnak le lungfahnak tuar peng hi ai telmi an si,” tiah a vun leh hna.

Cucaah, inn cu an thianh kho lo, zeicahtiah, Amah Pathian himhrim nih mipa cu cuka inn ah um peng dingin dan a tatmi a si. Inn le lo kan kawlhawl tikah hin Pathian nih lam a kan hruainak lai Amah Pathian sinah hal ta a biapit ning kha hi ka zawn ah hin fiang tein kan hmuh kawh.

Sualnak A Ngei Lomi An Thahmi Hna Thlarau

South Africa ah hin, khrihfabu tam-ial nih civui tuahnak caah laamnak hall khaan nganpi an hlan. Cu hall khaan nganpi chungah cun a tlung bal lomi zangzeetnak a um caah mipa hna hlasa dingin hlahruaitupa nih a sawm hna. A rauh hlan ah kan vun theihmi cu, a luan cia ni hra hrawngah khan laamnak ah an rak hman, ti a si.

Mipuarthau pawl nih a lenglei in thlalangawng vialte cu an bauh hna i carnet bom an chehhnawh hna i minung 10 an thah hna. Cu an thahmi a soal lomi minung 10 thlarau hna cu hall khaan chungah cun an um ko rih i, cu nih cun zangzetnak kha a chuahpi, tiah Bawipa nih a kan chimh. Hmun khat te ah thla kan cam hna i, thlarau hna cu chuak dingin nawl kan pek hna.

Cu le cangka cun zangzetnak cu a um ti lo i, Bawipa hmaika cu kan siah a hung tlaang than. Hi minung 10 hna hi khamh an si lo cu a fiang ko. Khrihfa pakhat cu a thih le cangka vancung ah a kai colh i, hi vawlei ah a bualcam ti lo. Pumsa in um ti lo hi cu Bawipa he um tinak a si ko, tiah Paul nih a chim (2Kor. 5:6-8).

Kan langhter cang bangin khan, thlarau a simi paoh hi an dihlak in hell ah an kal colh lo. Thih hnu ah ai bualcam rihmi an um ve. A tam deuh hna hi cu Thawngtha zong a herh theng lo i mah le mah mihta tling ah ai ruatmi hna hi an si khun.

Ni khat cu pastor pa ka vung leng i inn chung thutdanh thingmi pi ah ka thu. Cu ka ah cun minute tlawmpal ka thut in khin, thutdanh in cun a tho hlut i, “Hi thutdanh hi khoika in dah na laak?” tiah ka hal. “Ka sahlawh nih an ka thianh” tiah a vun ka leh. “Mi pakhat khat hi thutdanh ah hin a thumi an um hih!” tiah ka vun ti. A ngaingai ti ahcun, mi pakhat pa

hi hi thutdanh cungah a rak thi i, thutdanh ahcun a thu peng taktak. Thutdanh a ngeitu hna sin khirh than dingin pastor pa cu ka chimh.

*Zeicahdah A Cheukhat Thlarau Thlau Hna Nih Hna
An Hnawh Hi A Si Hnga?*

Khamh a si lomi mipa le minu thlarau chokvai hna nih hin hna an kan hnawh khawh. An thih tikah hin an mit hi thlarau mit bantuk a hung si i, Pathian ceunak a ngeihmi hna an ceunak kha i hrawm ve duh ah le cu ceunak chungah cun i dor duh ah an sinah a ra tawn. Phikphihling nih ceu an duh bang khin, an chungah Khrih ceunak ai ngeihmi hna kha thlarau tlaumi hna nih an tlaihchan ve hna. Khrihfa kip sinah ceunak hi a taktak in a um ko. Khrih cu vawlei ceunak a si i, Anih cu kan dihlah chungah a um.

Ni khat cu sizung ah ka leng i, mizaw ka zohmi ralchanh ah a thumi nu pakhat kha a thutnak in a tlu buk i a thi. Miruak vun thlir i ihkhun cungah khing dingin nurse pakhat nih bawmhnak a vun ka hal. A zan ah cun a thimi nu thlarau cu ka sinah a ra i hna a hung ka hnawh.

Cu le cangka cun miruak tongh a thian lonak, a biapi in riantuantu hna hih, kong Nambar 19:11-22 nih a chimmi kha a tu kan chan zongah thil hmaan a si kha ka vun theih. Amah a chungkhar hna dah ti lo in cun tlangbawi nih miruak tonghnak nawl an ngei lo (Lev. 21:1-3 zoh chih).

Khuachia nih an chuahpimi buainak lawng si loin, mithi hna an thlarau nih an chuahpimi buainak hi a um ve ko. An thlarau nih chun caan ah maw, asiloah zan caan ah dek an takpum an chuahtak i heh tiah an i chawhleleh khi a si kho. Cucaah, a thi mi hna thlarau le a nung ko rihmi hna an thlarau hna sinin

buainak kan ingtong kho. Khuachia zong hi cu bantuk caan ah cun luhter a si tawn. Kan chim lengmang bangin, buaibainak taktak hi cu lungduhnak hi a si. Khuachia thawl tikah hin, mi a cheukhat hna nih cun thlarau pakhat khat kha an i tlaih peng. An himnak ding caah, an nu le asiloah an pa le thlarau hei ti bantuk thlarau pakhat khat ngeih an duh peng.

Khuachia 60 tiang ai ngeihmi minu kong kan chimmi kha hi kong ah hin a tha bikmi bianabia a si. Hi minu chungah a donghnak bik a tangmi thlarau cu theihngalh ngaimi thlarau a si i, cu thlarau cu a pi thlarau a si. Theihngalh ngaimi thlarau hi midik, ai lawmmi le a ngan a dammi hna nih an ngei kho lo. Cuaah, khuachia thawl tikah hin, a caan caan ah cun, khamh a si lomi hna sinin a chuakmi thlarau hna cu chuak dingin nawlpek a haumi an si tawn.

A Suarmi Sianginn Thianh A Si

England ah Baibal College ka rak kai i, kan College cu khuavang a ngeimi minthang pakhat nih a rak ngeihmi inn a si. Cu pa nih cun hmanrua a phunphun kha a pumh hna i thlang cabuai cungah a tuang khat in milem tete artlang in a chiah hna. Cu ka hmun cu thlakawk a bar ngai i, zan i kanmah le kan ihnakkhaan cio panh in cu ka hmun kan va pal caan ah hin cun khuachia huham hi kan theih pah tawn. Zan tam-ial chung cu tangnung dot in cungnung dot lei kainak hlei ah thir cincik ai rawt, cun khut tiah a dir thawng kan theih tawn, kan ihnak khaan innka lei cu a vun lut lem loh.

Zan khat cu Thiang Thlarau in thlacam tinak kan ngei hna i, siangngakchia pakhat hi lianngan ngaiin chiti thuh a rak tong. Cu le cangka thlang cabuai cu thlerthlar tiah a va fuh i Pathian nawl ngaihnak he khuachia thawnnak vialte cu cat dih dingin nawl a va pek hna. Hmakhatte ah, milem tete cu

an i tohna hmun bak in tengah an tla dih i, cuticun a inn ningpi in thianh a si.

*Zungzal A Hmunmi Thil Fawizang Tuk In I Laak
Tih A Nun Zia/ Zungzal Nunnak I Hum Ko Hna U Sih*

Mi a cheu nih hi kong hi a cohlan an i harh soal bang ah, a min a thang ngaimi cauk pahnih kong vun chim ta ka duh. Judah miphun caah nawlpatnak a tuahmi “Mia Brunnen Sorge” timi ca a tial ruangah Adolf Hitler nawlpeknak hmang in tuur sivai in an thahmi Pope Pius XI hi “Thiamhlinnak ding caah caan ka ngei lo,” tiah a timi ruangah a min a thang ngaingaimi a si ve.

Pope thlarau cu innchung lam le Vatican innkhaan chungah ai chawhleh len kha Vatican rianuantu hna nih cun an hmuh tawn. A sullam cu, anih cu nihin ah vancung ah a um lo tinak a si. Bu kip chungum khrihfa vialte hna caah lungfim a kan chim tu ah cang seh law, “A thinghlimmi si awkah caan la; Bawipa he i chawnbia lengmang u” timi hlan bia dawh hi i cinken cio hna u sih.

John Wilkes Booth nih a thahmi Abraham Lincoln kong hi minthang pakhat cu a si ve. A dang reelcawklo a hmu mi hna lak ah, Harry S. Truman le Netherland in H.R Queen Juliana tehna nih hin Lincoln thlarau cu White House ah an hmuh. Zei ruangah dah a thlarau cu White House ah a cambual rih ning a si hnga?

President ah thim a si hlanah, Abraham Lincoln hi revival meeting ah a rak kai bal i evangelist pa nih Thawngtha a chimmi kha a rak ngaih bal. Phung a chim dih in cun, mipi hna cu a auh hna i, “Vancungkhua kai a duhmi paoh cu, dir u,” tiah a ti hna. Abraham Lincoln dah ti lo cun, a dang vialte cu an dir dih. “Mr. Lincoln, vancungkhua kai na duh ve lo

maw?” tiah evangelist pa nih cun a vun hal.

“Duh hlah, vancungkhua kai ka duh lo, White House lei kal tu ka duh deuh” tiah a vun leh. A halmi te cu pek a si ve taktak ko, asinain a thlarau tu cu Biaceihnak Ni a phanh hlan tiang cuka inn ah cun a um peng ko lai.

Dawtmi careltu hna, khuazei hmun ah dah nan thlarau um seh ti nan duh cio hna, vancung ah maw hell ah dah, asiloah caan tawite chung lawng umnak a bimi vawlei cung inn ah dah? Thawngtha bia hi fawizang tuk in an i laak soal tawn caah miṯha tapi hna hi vancungkhua an kai lonak a si. Tuchun ni ah hin zungzal nunnak co ve dingin zaangfahnak tein kan sawm hna!

I Cinken Dingmi Thil – Dal Ruknak

1. Kan nunning a hmaan lo tikah Satan nih sualhawtnak nawl a kan ngeih.
2. Satan kha nawl kan ngeih khawh tikah ningcang tein khua kan sa i kan chungah Khrih thawnnak kha kan i ngeih.
3. Khrih nih a thit dingmi Ngaknu si dingin Pathian nih a kan timhlamh tikah hin Satan hmang in Pathian nih a kan tharchuah, a kan hneksak. Satan nih Khrih ralchanhtupa a thlah tikah cun mi hna cu Khrih caah maw, asiloah Khrih ralchanhtupa caah dah an si kha mi kip nih biachanhnak an tuah te lai.
4. Satan i a thawnnak le nithla hna cu Pathian nih ramri a khiahmi an si. An donghnak ni kha Satan le hawi le a sualmi vancungmi vialte hna nih fiang tein an theih kirkiar ko.
5. Kan nunnak ah Satan hmunhma a petu kan lungthin chung buaibainak kha kan theih hrimhrim a hau.
6. Na ral hna timhtuahnak le dohnak ding caah an zulhmi phungphai kha zeirello in va um hlah.
7. Thiang Thlarau a va si pek ah, asiloah kanmah minung thlarau a va si ah, asiloah Satan thlarau a ve si ah, thlarau an i langhnak a hrampi thleidan thiam hi a biapi ngaingai.
8. Minung thlarau ah thawnnak a um lo. Chiti thuhnak le thawnnak cu Thiang Thlarau ah a ummi an si.
9. Khuachia kong nai hmaithlak tuk ruangah maw lamping ah hruaimi va si sual lai ci, Pathian ai hmaithlakmi tu a si deuh.
10. Thiang Thlarau nih a kan khuhzarh nak lai Pathian dinhnak chungah ka luh a herh.

Luatnak Ding Caah I Chirhchan Dingmi Thil A Chuekhat Hna

1. Khuachia ṭhawwnak kut chungin midang luatter nai timh tikah, cu bantuk rianṭuannak le nawlṅgeihnak na ngeih taktak le taktak lo na fian ta hrimhrim a hau.
2. Hi bantuk rianṭuannak hi mizapi lakah tuah dingin ruahnak cheuh dingmi thil a si lem lo, zeicahtiah cu thlarau hna nih cun langhsar kha an duh lai i zapi i pumhkhawmhna kha hnahnawh an pek khawh mi a si.
3. Chiti thuhmi ringawn le biaknak hna nih hrawktu thlarau sinin luatnak an chuahpi khawh.
4. A cheukhat thlarau sal taannak asiloah khauchia luhhnawhna hna hi cikawr in a rami, asiloah i chuahpimi an si.
5. Thawngtha cauk chung i khuachia nih an luhhnawhmi Gadara bantukin minung pakhat a chungah khuachia tampi ai ngeih khawh.
6. Kum tampi chung tiang minung pakhat chungah khuachia an um kho.
7. Khuachia hna nih hin uar hleimi phundang cio an i ngeih vemi hna cu hnachet, holh kho lo, mitcaw, molhtamh, ningzah hngallo, ṭhning, cun a phunphun in an tuah-aih hna.
8. A caan caan ah cun luatternak caah Pathian nih ri a khiah mi caan ai ngeih.
9. Khuachia nih minung pakhat cunghaw nawl a ngeih khawhna a ruang pakhat a um – chung um ukto sual ruangah a si.
10. Sual chirpiak a si hlan chung paoh cu minung cunghaw khuachia nih nawl a ngeih peng ko rih lai.
11. Ṭhat lonak nunphung i a ṭhawwnak hmual cu cu ṭhat lonak thlaihchannak ah a um.

12. Satan le a miṭhi lalang vialte cunghaw nawl ngeih kan duh ah cun Satan le a miṭhi lalang vialte hna sinin i thianh kan hau.
13. Mi va ngaihthiam khawh lonak hi minung pakhat chungah thlarau a luhnak a ruang biapi bik cu a si. Ngaihthiamnak cu philhpiaknak ah hram a thla mi a si.
14. Vuivainak, lungfahnak, chirnak le mah le mah hmetuk i i hmuhnak te hna hi khuachia rawl an si. Rawl lo in kan reem hrimhrim hna a hau.
15. Thiang Thlarau chiti thuhnak hi thisen ah hram a bunhmi a si caah, kan herhmi a hmaanmi chiti thuhnak taktak cu Jesuh thisen in i khuhvorhnak thawngin a ra, ti kha i cinken hna u sih.

Dal Sarihnak

Biatlangkawmnak

Hi cañialmi nih ai tinh mi cu Pathian hmaika ah zeitluk a sunglawimi dah nan si, ti na zumh le na theih khawh nakhnga tazang peknak a si bangin, a tha lei kap in khuaruahnak he a donghnak tuah hi thil biapi a si. A vancungmi hna nih cun an in cuanh caamcin ko. Cucu hi vawleicung ca lawng ah si lo in vancung ca tiangin khin a si. Hmuh khawh lo vawlei kongah ralrinnak kan ngeih nakhnga thazang pek duh ah, vancungkhua kong tuanbia tawi te he a donghnak tuah si seh law san a tlai ngai lai dah ka ti.

Bawipa nih kan lungthin a hneksak caan hi kan nun lamtluan vialte ah a har cemmi caan a si tawn. Kan nu he Florida ah khrihfabu pakhat kan rak zohkhenh lioah hin, biakinn hnu leiah umnak inn an rak kan pek.

Biakinn cu a dawh ngaimi tlakrawh inn a si. Amah belte kan umnak inn cu thilri chiahnak ah an rak hmanmi khaan a si. Zelpheng in a vanpang cu an chon i, a var tuk ah hin, a lenglei ah mi ai chokletmi hi innchung in kan hmuh khawh hna. Mitpurh hnarcoih i an um le bang ahcun kan ihnak khaan tiangin a lenglei mi nih vun zoh khawh ding khin a um.

Florida khualinh nih a chumh in a kan chumh lawng si loin, fikfa hna cu anmah le an lungduh tein an duh caan paoh ah an kan luhhnawh. A donghnak ah cun, hi hneksaknak cu a vun dih ve i, Pathian duhnak in hmuh dang ah thil dingin kan

vun i timlam.

Vuivai lo tein hi bantuk harsatnak tei kho dingin Pathian nih a vel a kan hrawmh caah Pathian cu kan thangthat hringhran. Kan nu hi zeitikhmanh ah a vuivai bal lo, cu nih cun hi bantuk caan harsa kan ton caan ah thazang a ka pek ngaingai.

Bawipa thangthat in kan khuk kan i bil cun, vancungkhua ah Thlarau nih a ka hruai. Cuka ka phanh in cun ai dawh ngaingaimi inn leiah a ka hruaitu lam ai thawknak ah ka dir kha keimah le keimah kai hmu. Vancungmi run cu an rak um ve, inn cu hei fuh dingin thazang an rak ka pek cio hna. Cu inn cu ka co dingmi zungzal ka inn a si lai, tiah ruahnak ka ngei.

Sihmanhsehlaw, “Hi ka inn kongah hin lungthawhna ka ngei lo e. Jesuh ton pei ka duh ko cu” tiah ka chimh hna. An i lawm tuk i, merh bu tein cun lam cu hei zawh dingin thazang an ka pek. Inn kan vung ngaih in cun, vancungmi hna sinah cun “Bawipa ton lawng pei ka duhmi cu a si ko cu,” tiah ka vun ti than. An kan hruainak lam cu an thleng duh hlei lo. Inn kan va phanh cun thatho ngaiin ngaih tein ka zoh lai, tiah kai ruah.

Inn cu ka van val i, thlangawng pakhat in a chunglei cu ka hei zoh. Ka lungduh bik a rak si pengmi, ka innchung thutdanh cungah Jesuh a rak thut i, a vun ka merh, a kut a vun ka zauh le cohlan awkah a rak ka hngah peng kha ka hmuh. Cu kong cu vancungmi vialte hna nih cun an rak theih diam cangmi thil a si.

John Wesley zohkhenhtu dingah Bawipa nih a vancungmi hna rian a khiah hna kong kha John Wesley nun ah kan hmuh khawh. John Wesley hi rivival tlunertu dingah chiti thuhmi hmanrua a rak si caah, a ral hna sinin dohdalnak fakpi in a rak in bal. Voikhat cu khual a tlawng i, a tak cungah fahnak

pek a duhmi minung pahnih nih a hnu in an rak dawī bal. A donghnaḥ ah cun, riahbuk pakhat ah a phan i, a min ai pek diḥ in cungdot khaan ah a kai. Minung pahnih cu an ra lut ve i, riahbuk congṭu sinah John Wesley ai ṭhumnḥak khaan kha an hal. Cungdot lei ah khulrang in an kai hnu ah, ṭhlik maw ṭhlok lo in an hung ṭhum ṭhan i an mithmai cu ṭihnḥak in a khat. Ṭih a nunning cu, “A innka lenglei ah ṭhla ai bunhmi mingan pipi pahnih an dir kha, ziah na kan chimh lo e” tiaḥ riahbuk congpa cu an chimh.

Atu cu na fiang ko cang lo maw cu, “Nan caah innkhaan ṭimhlamh awkah ka kal lai,” tiaḥ Jesuh nih a timi kan caah ṭimhlamh ciami kan inn leiah a kan hruaitu ding le a kan zohkhenhtu ding vancungmi hna cu vawlei le van tiangin an um ko.

Amah lawnglawng kha i bochan law, na zawn an ruah le, na chiatnak si lo in na ṭhatnak ding caah zohkhenhtu a vancungmi hna rian a fial hna kha i bochan ko.

Bawipa a min khuaruahhar cu thangṭhat si ko seh!

